

AJPPA

AJPPA

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน 2568 Vol. 7 No. 2 March - April 2025

วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
สมาคมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารวิชาการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ACADEMIC JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน 2568 Vol. 7 No. 2 March - April 2025

ISSN Print: 2822-065X, ISSN Online: 2822-0676

AJPPA

Academic Association on the
Political Science and Public Administration

- สมาคมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน 2568

จำนวนพิมพ์ : 10 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงในด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และนักวิจัยทั้งในและนอกสถาบัน

บรรณาธิการ:

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

kietsn@hotmail.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต

krisada.sae@mcu.ac.th

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวิเชียรสร, รศ.ดร.

psbud@hotmail.com

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม

maghavin9@gmail.com

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ

raphind@yahoo.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ธีรโชติ เกิดแก้ว

tongin2000@gmail.com

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย

บุษกร วัฒนบุตร

busaaiey2516@gmail.com

บุริมปรีชญ์ คณินพศุตย์

jpkhaninphasut@gmail.com

วันชัย สุขตาม

wanchai2526@srnu.ac.th

วันทนา เนาว์วัน

wanthana_nt@hotmail.com

สายชล ปัญญชิต

saicholpa@g.swu.ac.th

อนันต์ อุปสอด

ananupsod9541@gmail.com

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:**ฝ่ายเลขานุการ:**

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

พระมหาสมค์ อดิภทโท

ผศ. ดร. นิกร ศรีราช

สุภัทรชัย สีสะใบ

ศิลปินกรรม:

กรกต ขำบัณฑิต

พระพลวัฒน์ สพล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

การเงิน:

วรรณณี สุวรรณจิรไพศาล

กษพรณ บุญเทียน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พิสูจน์อักษร:

นเรศ ฤทธิเดช

ดวงจันทร์ แสงอาทิตย์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

รัชชนันท์ อิศรเดช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สำนักงาน:

สำนักงานสมาคมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

สมาคมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 0919691539

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

Vol.7 No. 2 March – April 2025

Number of prints: 10 copies

Release Date Is 3 Copies Per Year.

Issue 1 January – February

Issue 2 March - April

Issue 3 May – June

Issue 4 July - August

Issue 5 September - October

Issue 6 November – December.

Objective:

The journal has a policy to publish high-quality articles in political science and public administration. The target groups are faculty members, students, and researchers both inside and outside the institution.

Editor:

Kiattisak Suklueang
kietsn@hotmail.com

Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Assistant Editor:

Phrakhru Suthikittibundit
krisada.sae@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Board Members:

Phramedhavinaiyaros
psbud@hotmail.com

Graduate School Mahamakut Buddhist University, Thailand

Phramaha Makhavin Purisuttamo
maghavin9@gmail.com

Graduate School Mahamakut Buddhist University, Thailand

Phrapalad Raphin Buddhisarao
raphind@yahoo.com

Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Teerachoot Kerdkaew
tongin2000@gmail.com

Faculty of Liberal Arts
Huachiew Chalermprakiet University, Thailand

Busakorn Watthanabut
busaaiey2516@gmail.com

Faculty of Liberal Arts
North Bangkok University, Thailand

Purimpratch Khaninphasut
jpkhaninphasut@gmail.com

School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Wanchai Suktam
wanchai2526@srnu.ac.th

Faculty of Humanities and Social Sciences
Surindra Rajabhat University, Thailand

Wanthana Nowwan
wanthana_nt@hotmail.com

Faculty of Management Science
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Saichol Panyachit
saicholpa@g.swu.ac.th

Faculty of Social Sciences
Srinakharinwirot University, Thailand

Journal Manager Team:

Secretary:

Nigorn Srirat

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Suphattharachai Sisabai

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phramaha Somchai Khantisarano

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phramaha Samak Atibhaddho

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Fine Arts Department:

Korakoth Chabandit

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phra Phonlawat Sapalo

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Finance Department:

Wantanee Suwanjiraphaisan

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Kotchaphan Bunthian

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Proofreading Department:

Duangchan Saengartid

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Naret Ritthidej

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Legal Subdivision:

Tatchanan Isaradej

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Office:

The Office JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

Political Science and Public Administration

79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House

79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya. 13170.

Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ARTICLE REVIEW BOARD:

ACADEMIC JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

1. พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Brahmaphundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
2. พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
Dr. Phra Thammaratanaporn	วัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี
Wat Khian Khet, Pathum Thani Province
3. พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Thepvatjarabundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
4. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
5. พระราชวัลลาจารย์, ดร.
Dr. Phra Rajwallapajan	วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
Wat Nong Hoi, Ratchaburi Province
6. พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
7. พระสมุทรโชติโกศล, ดร.
Dr. Phra Samut Wachirasopon	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
8. พระพิพัฑฒโรดม
Phra Phiphatphatcharodom	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
9. พระวชิรภิกขุบัณฑิต, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Vajirakittibundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
10. พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsittinayok	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
11. พระเมธีวราภรณ์
Phra Metheewaraporn	วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Wat Phananchong Worawihan, Ayutthaya
12. พระครูโสภาสนนทกิตติ, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Opasnonthakit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
13. พระครูนันทกิจโกศล, ดร.
Dr. Phrakru Nonthakitkosol	วัดอัมมมิ่งมงคลประชานมิต จังหวัดนนทบุรี
Wat Uam Ong Prachanarimit, Nonthaburi
14. พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, ดร.
Dr. Phrakhru Kosol Thammanusit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
15. พระเมธีวัชรประชาทร, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phra Methiwatcharaprachathorn	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
16. พระครูวิสุทธิสัทธาภิวัฒน์, ดร.
Dr. Phrakhru Wisuttilapiwat	วัดไผ่ล้อม จังหวัดสระบุรี
Wat Phai Lom, Saraburi Province
17. พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phrametheewatjarabundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

38. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
 39. รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยุทธ ชินกุล
Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul
 40. รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงงดี
Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee
 41. รองศาสตราจารย์ ดร. อีร์โชติ เกิดแก้ว
Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew
 42. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
 43. รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า
Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla
 44. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักสัตย์
Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat
 45. รองศาสตราจารย์ ดร. อีระพงษ์ แก่นอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin
 46. รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทรรัตน์
Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat
 47. รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan
 48. รองศาสตราจารย์ ดร. ภักดี โพธิ์สิงห์
Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing
 49. รองศาสตราจารย์ ดร. สันญา เคนาภูมิ
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum
 50. รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์
Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
 51. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล สรรสวัสดิ์สุทธิ
Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
 52. รองศาสตราจารย์ ดร. กาสัก เตชะขันหมาก
Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
 53. รองศาสตราจารย์ ดร. ขวลิต สวัสดิ์ผล
Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
 54. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร. สวัสดิ์ จิรัฐติกาล
Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattthitikan
 55. รองศาสตราจารย์ ดร. อังฉรา หล่อตระกูล
Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
 56. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
 57. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาว์วัน
Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of Development Administration
- มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Hua Chiew Chalermprakiet University
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surin Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
- มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Thepsatri Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
Suan Dusit Rajabhat University
- กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
Department of Corrections, Ministry of Justice
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

58. รองศาสตราจารย์ ดร. ศรชัย ท้าวมิตร
Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
 59. รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก
Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
 60. รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทรัพย์สิน
Assoc. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
 61. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
Assoc. Prof. Wichai Thamchop
 62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลัปปึง คงชนะ
Asst. Prof. Dr. Phlapplueng Khongchana
 63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์รี เพชรนาจักร
Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
 64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน
Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
 65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสิน ปัญญาวัตรระกุล
Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawutatrakun
 66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ เชนวิธิสุข
Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
 67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน
Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
 68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอาด บรรเจิดฤทธิ์
Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
 69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. อนันท์ ใจสมุทร
Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
 70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชยสร สมบุญมาก
Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
 71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร วัฒนบุตร
Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
 72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมคิด ดวงจักร
Asst. Prof. Dr. Somkhith Duangchak
 73. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญชู ภูศรี
Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
 74. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชุกร นาถอน
Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
 75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาล แอร่มหล้า
Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
 76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุภูมิ เขตจัตุรัส
Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
 77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surindra Rajabhat University
- นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
- มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
- มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Chandrakasem Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
- มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
Stanford University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Surat Thani Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยนครพนม
Nakhon Phanom University
- มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khonkaen University
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University

78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
Asst. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
 79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
 80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาณี เผือกบัวขาว
Asst. Prof. Dr. Wipavane Phueakbuakhao
 81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ สนวา
Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
 82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
 83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐพล เย็นใจมา
Asst. Prof. Dr. Rattapol Yenjaima
 84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี
Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
 85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท
Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
 86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณีต
Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
 87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiro
 88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลาว
Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
 89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษามือง
Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
 90. ผศ.ดร. ประสิทธิ์ พุทธศาสนศรีธา
Asst. Prof. Dr. Prasit Phutthasatsattha
 91. อาจารย์ ดร. อนงค์วิญญา สาริบุตร
Dr. Anongwitya Saribut
 92. อาจารย์ ดร. วิยะดา วรรณอนันท์
Dr. Wiyada Waranonwanit
 93. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว
Dr. Kitsana Thongkaeo
 94. อาจารย์ ดร. จิตติวิมล คล้ายสุบรรณ
Dr. Chitwimon Khlaisuban
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Phetchaburi Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Roi Et Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
- มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Suratthani Rajabhat University
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University

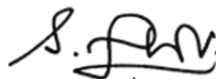
บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์นี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนมีนาคม - เมษายน พ.ศ. 2568 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ครอบคลุมการตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลียง)

บรรณาธิการวารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(7)
บทบรรณาธิการ	(12)
สารบัญ	(13)
บทความวิจัย :	
ความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-INSPECTION) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม	1
พิมพ์พิชชา คนหมั่น, ศรียัฐ ไกวงศ์	
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย	17
พระมหาธนวัฒน์ ปรียติเมธี, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, สุมาลี บุญเรือง	
อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์และ การมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร	33
อรรักษ์ เรือขวางเพชร, พงศ์ธวัช จันทบุลย์	
การสร้างระบบการจัดการขยะต้นทางชุมชนวิถีพุทธ	49
หัตถกรณ์ แก่นท้าว, รัฐพล เย็นใจมา, เอนก ไยอินทร์, นพดล ดีไทยสงค์	
บทความวิชาการ :	
รายงานดัชนีการรับรู้การทุจริต พ.ศ. 2567 กับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของไทย	63
อรุณัฐ ปุณยกนก	

จริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างรับผิดชอบในการตัดสินใจด้าน ทรัพยากรมนุษย์	77
นันทยา รื่นกลิ่น	
พลเมืองกับบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน	89
อภิวัฒน์ชัย พุทธรจ, นนธวัฒน์ มีนิล	
ศีลธรรมและการเมือง: การบูรณาการปรัชญาของโสกราตีส เพลโต และ อริสโตเติล	103
ดนัย วิริยะสหกิจ	
มาคิอาเวลลีกับศิลปะแห่งการครองอำนาจ	117
เชาวลิต จันมณี	
การบูรณาการหลักธรรมในการส่งเสริมการบริการสาธารณะขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	132
พระหลวง อิทธิญาโน (เคอคำ)	
ภาคผนวก	143
คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง	144

ความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์
(E-INSPECTION) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม*
THE OPINIONS ON E-INSPECTION OF INSPECTION UNIT,
MINISTRY OF JUSTICE

พิมพ์พิชชา คนหมั่น, ศรีรัฐ โกวงศ์

Pimphitcha Konmun, Srirath Gohwong

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

Corresponding Author E-mail: pimphitcha.k@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตาม ผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Inspection) 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Inspection) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสารสนเทศที่ใช้กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Inspection) 4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเมนูการใช้งานกับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Inspection) และ (5) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ บุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ส่วนภูมิภาค จำนวน 305 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-Test, One-Way Anova, Lsd, Pearson Product Moment Correlation Coefficient, Chi-Square และ Cramer's v โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* Received February 5, 2025; Revised March 9, 2025; Accepted March 9, 2025

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการใช้งานระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44 และ S.D. = .52) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และอายุงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ไม่แตกต่างกัน สื่อสารสนเทศที่ใช้มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการใช้งานระบบ เมนูการใช้งานมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการใช้งานระบบ และความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการใช้งานระบบ

คำสำคัญ: ความคิดเห็น; ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์; สื่อสารสนเทศที่ใช้; เมนูการใช้งาน; ความรู้ความเข้าใจ

Abstract

The objectives of research were 1. to study the level of the opinions on e-Inspection system 2. to compare the opinions of the Inspection unit with their demographic factor 3. to study the relationship between the commonly used media and the opinions on e-Inspection system 4. to study the relationship between the menu and the opinions on e-Inspection system, 5. to study the knowledge and understanding and the opinions on e-Inspection system of inspection unit. The sample was 305 officers in the Ministry of Justice. Data was collected by questionnaires and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test. One-Way ANOVA, Chi-square, Cramer's V and Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The level of significance was set at .05

The results of the study were that the opinions on e-Inspection system of inspection unit were high ($\bar{X}$ = 4.44 and S.D. = .52) According to the hypothesis testing, sex age education position unit and workage did not caused difference. The commonly used media, Menu, knowledge and understanding related to the opinions on e-Inspection system.

Keywords: Opinions; E-Inspection System; Commonly Used Media; Menu; Knowledge and Understanding

บทนำ

การตรวจราชการในระบบราชการไทยได้มีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและวิธีการในการตรวจราชการแตกต่างไปจากการตรวจราชการในอดีตเป็นอย่างมาก และนับตั้งแต่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจราชการ พ.ศ. 2548 ได้มีการบังคับใช้ก็ได้เกิดการพัฒนากระบวนการตรวจราชการแบบบูรณาการสู่การปฏิบัติ เป็นการตรวจราชการแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ (สำนักงานตรวจราชการกรมที่ดิน, 2558) โดยในปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สังคมในศตวรรษที่ 21 เข้าสู่ยุค “สังคมสารสนเทศ” (Information Society) การก้าวสู่ยุคสังคมสารสนเทศดังกล่าวส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาและการบริหารงานภาครัฐ โดยรัฐจำเป็นต้องปรับกระบวนการทัศนคติทางความคิดในทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาและนำเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบบริหารสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้อย่างเต็มที่เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

ภายใต้แนวทางการปฏิรูประบบราชการ 4.0 ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับระบบบริหารงานภาครัฐอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาระดับศักยภาพของระบบสารสนเทศภาครัฐระดับประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ในบริบทนี้ สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีการกิจหลักในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจราชการ โดยปัจจุบันมีหน่วยรับตรวจราชการที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ จึงจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาระบบการตรวจราชการให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) การศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงมีความสำคัญในฐานะเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถวัดและประเมินความพึงพอใจ รวมถึงการยอมรับการใช้งานของบุคลากรในหน่วยรับตรวจราชการได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงจุดแข็ง และข้อจำกัดของระบบในภาคสนาม รวมถึงสามารถระบุปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการใช้งานจริง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาบบให้มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคสังคมสารสนเทศ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้ช่วยผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการต่อการใช้งานระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) เพื่อนำ

ผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อให้ระบบการตรวจราชการสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการตรวจราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเชิงประจักษ์ ที่นอกจากต้องพร้อมใช้เพื่อประกอบการตรวจราชการของกระทรวงแล้ว ยังต้องพร้อมใช้เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารในระดับสูงของกระทรวง และสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและพัฒนาระบบงานในระดับที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงกับหน่วยตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลทั้งภายในและภายนอกกระทรวง ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใส ประหยัด มีประสิทธิภาพ และสามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีระบบในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสารสนเทศที่ใช้กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเมนูการใช้งานกับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ส่วนภูมิภาค ที่มีสิทธิ์เข้าใช้งานระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 544 คน และคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*power ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล จำนวน 305 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและสัดส่วน ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม โดยทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิ ออกเป็นเขตพื้นที่การตรวจราชการ จากนั้นใช้วิธีการเลือกตามความสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ 1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ประเภทตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด อายุงาน 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสื่อสารสนเทศที่ใช้ 3. แบบสอบถามเกี่ยวกับเมนูการใช้งานของระบบ 4. แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อการใช้งานระบบ และ 5. แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการใช้งานระบบ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทำการทดสอบความเที่ยงตรง โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ โดยแต่ละข้อมีค่า IOC เกิน 0.50 ทุกข้อ และทดสอบหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยจากปลัดกระทรวงยุติธรรม เมื่อได้รับการอนุญาตแล้วจึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จนได้ข้อมูลครบ 305 ชุด และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่าสถิติ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใช้วิธีของ Fisher's Least Significance Difference (LSD) ในการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามแบบของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 มีอายุระหว่าง 39 - 48 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9 มีประเภทตำแหน่งเป็นข้าราชการ จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 76.1 เป็นหน่วยงานในสังกัดเรือนจำ/ทัณฑสถาน/สถานกักขัง/สถานกักกัน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 และมีอายุงานต่ำกว่า 7 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม

ความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน	4.41	.52	มาก
2. ด้านความน่าเชื่อถือในการทำงานของระบบ	4.48	.54	มาก
3. ด้านหน้าที่การทำงานของระบบ	4.47	.55	มาก
4. ด้านประสิทธิภาพการทำงานของระบบ	4.50	.55	มาก
5. ด้านการบำรุงรักษาระบบ	4.36	.64	มาก
6. ด้านความสามารถในการใช้งานกับอุปกรณ์อื่น	4.36	.65	มาก
รวม	4.44	.52	มาก

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44 และ S.D. = .52) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระบบในด้านประสิทธิภาพการทำงานของระบบมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50 และ S.D. = .55) โดยมีความคิดเห็นว่าระบบสามารถออกรายงานได้อย่างรวดเร็วทันต่อความต้องการได้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53 และ S.D. = .56) และมีความคิดเห็นว่าระบบสามารถใช้งานได้ครบทุกเมนูน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.46 และ S.D. = .64) รองลงมา คือ ด้านความน่าเชื่อถือในการทำงานของระบบ ($\bar{X}$ = 4.48 และ S.D. = .54) โดยมีความคิดเห็นว่าระบบมีการระบุผู้ใช้งานและรหัสผ่าน ทำให้ระบบมีความปลอดภัยน่าเชื่อถือมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56 และ S.D. = .54) และมีความคิดเห็นว่าข้อมูลในระบบได้รับการปรับปรุงให้เป็น

ปัจจุบันอยู่เสนอน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.43 และ S.D. = .65) รองลงมา คือ ด้านหน้าที่การทำงาน ของระบบ ($\bar{X}$ = 4.47 และ S.D. = .54) โดยมีความคิดเห็นว่ารบบระบบช่วยลดขั้นตอนใน การทำงาน ทำให้จัดการข้อมูลได้รวดเร็วมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50 และ S.D. = .58) และม ีความ เห็นด้วยว่ารายงานที่ออกมามีความเหมาะสม เข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ตัวอักษรใน รายงานมีขนาดที่เหมาะสม อ่านได้ง่าย สบายตา และระบบมีเมนูรองรับการใช้งานอย่าง ครบถ้วนน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.45 และ S.D. = .59) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการ ปฏิบัติงานของระบบ ($\bar{X}$ = 4.41 และ S.D. = .55) โดยมีความคิดเห็นว่ตัวอักษรของระบบ สีของพื้นหลัง มีความเหมาะสม อ่านง่าย สบายตา ทำให้ทำงานได้ต่อเนื่องมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.45 และ S.D. = .59) และมีความคิดรายงานมีการแสดงผลเห็นที่สวยงาม น่าสนใจ น้อย ที่สุด ($\bar{X}$ = 4.32 และ S.D. = .63) รองลงมา คือ ด้านการบำรุงรักษาระบบ ($\bar{X}$ = 4.36 และ S.D. = .64) โดยมีความคิดเห็นว่ารบบมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ตรงกับความต้องการ ของผู้ใช้งานอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.38 และ S.D. = .65) และมีความคิดเห็นว่ท่าน มักจะได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่เมื่อได้สอบถามหรือแจ้งปัญหาแล้วอย่างรวดเร็ว น้อย ที่สุด ($\bar{X}$ = 4.34 และ S.D. = .68) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการใช้งานบนอุปกรณ์ อื่น ($\bar{X}$ = 4.36 และ S.D. = .65) โดยมีความคิดเห็นว่ารบบมีการแสดงผลบนอุปกรณ์ ต่าง ๆ ได้เหมาะสม ใช้แล้วสบายตามากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.38 และ S.D. = .66) และมีความ คิดเห็นว่ท่านมักจะใช้งานระบบบนอุปกรณ์อื่นได้อย่างราบรื่นหลังการปรับปรุงระบบน้อย ที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33 และ S.D. = .69)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการ ตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบ อิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม จำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล		สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ	Sig.
1.	เพศ	t-test	.23	.817
2.	อายุ	F-test	.30	.741
3.	ระดับการศึกษา	F-test	.87	.420
4.	ประเภทตำแหน่ง	F-test	1.17	.323
5.	หน่วยงานที่สังกัด	F-test	1.97	.059
6.	อายุงาน	F-test	.49	.616

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และอายุงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสารสนเทศที่ใช้กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสารสนเทศที่ใช้กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ช่องทางการรับรู้เกี่ยวกับระบบ	ระดับความคิดเห็น			X ²	Sig.
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
1. เว็บไซต์สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม	182	4	-	22.978	.011*
2. แอปพลิเคชันไลน์	216	5	1		
3. บุคลากรสำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม	169	4	1		
4. ผู้ร่วมงาน	117	7	1		
5. อื่น ๆ	10	-	-		
รวม	694	20	3		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสารสนเทศที่ใช้กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ในภาพรวม

ตัวแปร	Cramer's V
1. ความคิดเห็นต่อระบบในภาพรวม	.127

สื่อสารสนเทศที่ใช้มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ในทิศทางตามกันค่อนข้างน้อย ภาพรวม (Cramer's V เท่ากับ .127) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความน่าเชื่อถือในการทำงานของระบบ (Cramer's V เท่ากับ .137) ด้านหน้าที่การทำงานของระบบ (Cramer's V เท่ากับ .130) ด้านประสิทธิภาพการทำงานของระบบ (Cramer's V เท่ากับ .159) ด้านการบำรุงรักษาระบบ (Cramer's V เท่ากับ .141)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างเมนูการใช้งานกับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างเมนูการใช้งานกับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เมนูที่ใช้งาน	ระดับความคิดเห็น			X ²	Sig.
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
1. ดูข้อมูลข่าวสาร	138	4	-	48.402	.000*
2. คู่มือการใช้งาน/คำถามที่พบบ่อย	104	1	-		
3. ดาวน์โหลดข้อมูลหรือแบบฟอร์มต่าง ๆ	205	5	-		
4. ข้อมูลพื้นฐาน	237	8	1		
5. รายงานข้อมูลประเด็นการตรวจราชการ	264	9	1		
6. รายงานผลข้อเสนอแนะ/ข้อสั่งการของผู้ตรวจฯ	257	6	1		
7. อื่น ๆ	1	-	-		
รวม	1,206	33	3		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างเมนูการใช้งานกับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ในภาพรวม

ตัวแปร	Cramer's V
ความคิดเห็นต่อระบบในภาพรวม	.140

เมนูการใช้งานมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ในทิศทางตามกันค่อนข้างน้อย ภาพรวม (Cramer's V เท่ากับ .140) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานของระบบ (Cramer's V เท่ากับ .136) ด้านความน่าเชื่อถือในการทำงานของระบบ (Cramer's V เท่ากับ .098) ด้านหน้าที่การทำงานของระบบ (Cramer's V เท่ากับ .121) ด้านประสิทธิภาพการทำงานของระบบ (Cramer's V เท่ากับ .170) ด้านการบำรุงรักษาระบบ (Cramer's V เท่ากับ .129)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม

คำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
คำถามวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ จำนวน 11 ข้อ	.92	.15	มาก

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ในภาพรวม

ระดับความคิดเห็น	ความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบ	
	(r)	Sig.
ความคิดเห็นต่อระบบในภาพรวม	.333	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ในทิศทางตามกันระดับต่ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r เท่ากับ .333) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการแก้ไขข้อมูลที่บันทึกไว้แล้วในระบบ ทำได้โดยไปที่เมนู “การดำเนินการ” และเลือก “อัปเดตข้อมูล” มากที่สุด ($\bar{X}$ = .98) รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจเรื่องต้องนำเข้ารูปภาพของหัวหน้าหน่วยงานและผู้ประสานงานเข้าในระบบ ($\bar{X}$ = .96) จำเป็นต้องกรอกข้อมูลที่มีเครื่องหมายดอกจันสีแดง (*) ให้ครบถ้วนก่อนไปสู่ขั้นตอนถัดไป ($\bar{X}$ = .95) การอัปโหลดไฟล์ข้อมูลประเด็นการตรวจราชการ ต้องมีขนาดไฟล์ไม่เกิน 20 MB ($\bar{X}$ = .95) การกรอกข้อมูลงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในปัจจุบันได้อย่างถูกต้องตามหมวดที่กำหนดพร้อมทั้งระบุผลการเบิกจ่ายในแต่ละไตรมาสได้ ($\bar{X}$ = .95) ท่านต้องบันทึกข้อมูลด้วยตนเองทุกครั้งที่มีการแก้ไขข้อมูล ($\bar{X}$ = .94) ท่านใช้เมนู “พิมพ์ข้อมูล” เพื่อเรียกดูรายงานข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน ($\bar{X}$ = .92) ท่านสามารถระบุตำแหน่งที่ตั้งของหน่วยงานจากการค้นหาตำแหน่งที่ตั้งบนแผนที่ในระบบได้ ($\bar{X}$ = .91) สามารถใช้งานระบบได้โดย

ตรงที่เว็บไซต์สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรมเท่านั้น ($\bar{X}$ = 0.87) การระบุตำแหน่งที่ตั้งของหน่วยงาน โดยการใส่ละติจูด ลองจิจูด ($\bar{X}$ = 0.87) และมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง การนำรูปแบบที่หน่วยงานเข้าระบบต้องเป็นไฟล์รูปภาพเท่านั้น น้อยที่สุด ($\bar{X}$ = .84) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. หน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม พบว่า มีความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นมากที่สุดในด้านประสิทธิภาพการทำงานของระบบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ระบบสามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน สามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงระบบสามารถรองรับการทำงาน และตอบสนองต่อการใช้งานได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของนวิยา อินทร์มี และภริดา ชัยรัตน์ (2567) ที่ศึกษาความคิดเห็นในการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรกรมประชาสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นในการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในด้านประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมาก โดยคิดเห็นว่าใช้งานได้สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ที่มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสามารถใช้งานได้กับอุปกรณ์หลายชนิด

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้งานระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม พบว่า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และอายุงาน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้ระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ระบบออกแบบมาให้สามารถใช้งานได้ง่าย ไม่ซับซ้อน เข้าใจได้ง่าย ไม่ว่าใครก็สามารถใช้งานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนวิยา อินทร์มี และภริดา ชัยรัตน์ (2567) ที่พบว่า บุคลากรกรมประชาสัมพันธ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นในการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน

3. สื่อสารสนเทศที่ใช้ พบว่า มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Inspection) ของบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินไปในทิศทางตามกันค่อนข้างน้อย (Cramer'V เท่ากับ .127) อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตินันท์ ตั้งประเสริฐ (2555) ที่ศึกษาการสำรวจความคิดเห็นของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่ ที่มีต่อระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลพรรณ จันทร์ประเสริฐ (2562) ที่ศึกษาความคิดเห็นต่อระบบจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) ของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณ ทั้งนี้ เนื่องจากการรายงานข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตรวจราชการและการอัปเดตข้อมูลต่าง ๆ ของหน่วยงาน เป็นสิ่งที่ต้องทำอยู่แล้ว และต้องทำภายในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้น หากได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วนเกี่ยวกับระบบผู้ใช้งานจะหาข้อมูลด้วยตนเองเพื่อให้ส่งข้อมูลได้ทันเวลา ประกอบกับระบบสามารถใช้งานได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ผู้ใช้งานจึงไม่ยึดติดกับช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับระบบ จึงทำให้มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อระบบค่อนข้างน้อย

4. เมนูการใช้งาน พบว่า มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปในทิศทางตามกันค่อนข้างน้อย (Cramer's V เท่ากับ .140) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดลพรรณ จันทร์ประเสริฐ (2562) ที่ศึกษาความคิดเห็นต่อระบบจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) ของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เมนูหลักที่ใช้งานส่วนใหญ่มีการใช้งานเป็นบางเมนู ซึ่งมีการใช้งานในเมนูอื่นค่อนข้างน้อย และมีการใช้งานไม่บ่อยครั้ง โดยเมนูที่ใช้งานบ่อย ได้แก่ การปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน ส่งข้อมูลประเด็นการตรวจราชการ และรายงานผลข้อเสนอแนะข้อสั่งการของผู้ตรวจราชการ ส่งผลให้เมนูการใช้งานมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อระบบค่อนข้างน้อย

5. ความรู้ความเข้าใจในการใช้งาน พบว่า มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อระบบติดตามผล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ในทิศทางตามกันระดับน้อย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r เท่ากับ .333) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสปีพงษ์ กอเสถียรวงศ์ (2551) ที่ศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับหน่วยปฏิบัติการส่วนราชการระดับกรม ที่มีต่อระบบ e-Budgeting ในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ และยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของดลพรรณ จันทร์ประเสริฐ (2562) ที่ศึกษาความคิดเห็นต่อระบบจัดการงบประมาณ

อิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) ของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณ เพราะผู้ใช้งานมีการใช้งานระบบไม่บ่อยครั้ง โดยจะใช้งานเฉพาะช่วงที่รับการตรวจราชการ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมกำหนดรอบการตรวจราชการประจำปีงบประมาณ ปีละ 2 รอบ จึงทำให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้งานระบบมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อระบบน้อย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

คุณลักษณะของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานของระบบ คือ ต้องสามารถทำงานได้ตามที่ออกแบบไว้และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างครบถ้วน ทั้งในด้านการประมวลผลข้อมูล การจัดการข้อมูล และการให้บริการที่ผู้ใช้คาดหวัง
2. ความน่าเชื่อถือในการทำงานของระบบ คือ การทำงานต้องคงที่และไม่เกิดข้อผิดพลาดบ่อย สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

3. หน้าที่การทำงานของระบบ คือ สามารถทำงานได้ครบถ้วนตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ มีฟังก์ชันการทำงานที่ครอบคลุมความต้องการของผู้ใช้ มีความยืดหยุ่นในการปรับใช้กับงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4. ประสิทธิภาพในการทำงานของระบบ คือ สามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว และมีความเสถียร ไม่ว่าจะเป็นในด้านการประมวลผลข้อมูล การตอบสนองของระบบ หรือการทำงานที่มีปริมาณงานมาก โดยสามารถให้ผลลัพธ์ที่รวดเร็วและตอบสนองคำขอของผู้ใช้ได้ทันเวลา

5. การบำรุงรักษาระบบ คือ สามารถบำรุงรักษาได้ง่าย มีความยืดหยุ่นในการปรับปรุงและอัปเดตเมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ การบำรุงรักษาระบบไม่ควรใช้เวลามากและแก้ไขข้อบกพร่องได้อย่างรวดเร็ว สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เกิดการหยุดชะงัก

6. ความสามารถในการใช้งานกับอุปกรณ์อื่น คือ ระบบสามารถทำงานร่วมกับอุปกรณ์และระบบอื่น ๆ ได้อย่างราบรื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยให้สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรมร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ กระทรวงยุติธรรม ศึกษาแนวทางการเพิ่มศักยภาพของระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่ด้อยอยู่แล้วให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่รองรับและสนับสนุนภารกิจการตรวจราชการของกระทรวง อาทิ จัดทำให้ระบบมีรายงานการแจ้งเตือนสถิติต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารได้อย่างทันทั่วถึง ซึ่งถือเป็นการพัฒนารูปแบบการตรวจราชการในอีกรูปแบบหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ใช้งานมีความรู้ความเข้าใจในระบบติดตามผลการตรวจราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ในระดับมาก ($\bar{X} = .92$) แต่เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดในเรื่องการใช้งานระบบ ($\bar{X} = .84$) การนำรูปภาพแผนที่ตั้งของหน่วยงานเข้าระบบ ($\bar{X} = .84$) และการระบุตำแหน่งที่ตั้งของหน่วยงานโดยการใส่ละติจูด ลองจิจูด ($\bar{X} = .87$) ตามลำดับ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญหากผู้ใช้งานมีความรู้ความเข้าใจอย่างครบถ้วนแล้ว จะทำให้ระบบมีข้อมูลครบถ้วน สามารถนำข้อมูลไปใช้วางแผนในการเดินทางไปตรวจ

ราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐมากขึ้น รวมถึงสามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่ตั้งของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ใน Mobile Application เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ จึงควรมีการจัดฝึกอบรมการใช้งานระบบให้กับบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้งานระบบเพิ่มมากขึ้น

2. ควรมีการปรับปรุงคู่มือการใช้งานระบบให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ใช้งานรายใหม่สามารถนำมาศึกษาการใช้งานได้ในเบื้องต้น เพื่อลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ในส่วนภูมิภาคเท่านั้น เพื่อให้งานวิจัยเกิดความครบถ้วนและสมบูรณ์ ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นของหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ในส่วนกลางด้วย เพื่อให้ครอบคลุมถึงความคิดเห็นทั้งหมด

2. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มเติมการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วย เช่น สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับบุคลากรหน่วยรับตรวจราชการ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้ใช้งาน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลความต้องการต่อระบบ (System Requirement) และปัญหาในการใช้งานเชิงเทคนิคมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลเสริมเพิ่มเติมกับการวิจัยเชิงปริมาณในการปรับปรุงระบบให้ตรงกับความต้องการใช้งาน (Business Requirement) ได้ดียิ่งขึ้น (Satzinger, Jackson, & Burd, 2012)

เอกสารอ้างอิง

จิตตินันท์ ตั้งประเสริฐ. (2555). *การสำรวจความคิดเห็นของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่ ที่มีต่อระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์* (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดลพรรณ จันทรประเสริฐ. (2562). *ความคิดเห็นต่อระบบจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) ของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงานงบประมาณ* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- นวิยา อินทร์มี และภริตา ชัยรัตน์. (2567). ความคิดเห็นในการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรกรมประชาสัมพันธ์. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(4), 153-162.
- สืบพงษ์ กอเสถียรวงศ์. (2551). ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับหน่วยปฏิบัติการส่วนราชการระดับกรม ที่มีต่อระบบ e-Budgeting ในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *ภาครัฐไทยกับการก้าวเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล*. สืบค้น 19 เมษายน 2567, จาก http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/mar2559-7.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ)*. สืบค้น 19 เมษายน 2567, จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf
- สำนักตรวจราชการกรมที่ดิน. (2558). *การตรวจราชการและการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์สู่ผลสัมฤทธิ์*. สืบค้น 7 มีนาคม 2568, <https://www.dol.go.th/km2/Documents/book%20km%202558/ตรวจราชการ.pdf>
- Satzinger, J.W. et al. (2012). *Systems analysis and design in a changing world* (6th ed.). Boston: Joe Sabatino.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย*

THE APPLICATION OF THE BUDDHADHAMMA FOR PEOPLE'S POLITICAL TRUST TOWARDS POLITICAL PARTIES IN LOEI PROVINCE

พระมหาธนวัฒน์ ปรียัตติเมธี, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, สุมาลี บุญเรือง

Phramaha Thanawat Pariyatmethi, Vacharin Chansilp, Sumalee Boonrueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Thanawat25252538@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย และ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดเลยจำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.72) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่าปัจจัยการกล่อมเกลாதางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับพรรคการเมืองตามหลักอปริหานิยธรรม มีการจัดประชุมสม่ำเสมอ มีระบบประชุมที่เป็นระเบียบ ยึดมั่นใน

* Received February 20, 2025; Revised March 26, 2025; Accepted March 26, 2025

กฎหมาย เคารพผู้อาวุโสและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสิทธิสตรี ทำงานร่วมกับองค์กรอื่น และสนับสนุนคนดีเข้าสู่การเมือง อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในการติดตามมติที่ประชุม การมีส่วนร่วมของประชาชน และการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักพุทธธรรม; ความไว้วางใจทางการเมือง; พรรคการเมือง

Abstract

This research aims to 1. study political trust of people toward political parties in Loei Province 2. study factors affecting political trust of people toward political parties in Loei Province and 3. present an application of Bhuddhadhamma to promote political trust of people toward political parties in Loei Province by using mixed-methods research. The qualitative research uses in-depth interviews with key informants and focus group discussions. Quantitative research uses questionnaires to collect data from a sample group of 400 eligible voters in Loei Province. The data are analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analyses.

Findings of the research found that 1. political trust of people toward political parties in Loei province in the overall was in a high level ($\bar{X}$ =3.84, S.D.=0.72) 2. factors affecting political trust of the people towards political parties in Loei Province found that the factors concerning political refinement and an application of Bhuddhadhamma had a positive relationship with political trust of the people toward political parties in Loei Province with statistical significance at 0.01 level and 3. an application of Bhuddhadhamma in political parties according to the principle of Apirukhan had regular meetings with an orderly meeting system, adhered to the law, respected elders and local wisdom, promoted women's rights, worked with other organizations, and supported good people entering politics. However, there were still limitations in monitoring meeting resolutions, public participation, and tangible evaluations.

Keywords: Application of Bhuddhadhamma; Political Trust; Political Party

บทนำ

สถาบันศาสนามีบทบาทสำคัญทางการเมืองโดยอ้อม ผ่านการกำหนดความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของบุคคลในสังคม การพัฒนาการเมืองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประสบปัญหาจนเกิดเป็นวิกฤตทางการเมือง โดยเฉพาะปัญหาจากตัวบุคคล เช่น การเขียน และใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง และการจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรม นำไปสู่ความขัดแย้งและขาดความสามัคคี การพัฒนาการเมืองจึงควรนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนและสังคม (พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว) และคณะ, 2563)

ปัจจุบันกิจกรรมทางการเมืองดำเนินการผ่านพรรคการเมืองและนักการเมือง ซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนในการบริหารประเทศ โดยต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติและใช้พุทธธรรมในการบริหารเพื่อสร้างความไว้วางใจจากประชาชน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2550) ระบุว่า เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติงานภาครัฐคือการได้มาซึ่งความไว้วางใจของประชาชน เพื่อสร้างความศรัทธาในการบริหาร มีระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และเสริมสร้างจิตสำนึกให้ประพฤติตนอย่างมีอาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม

การปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองและนักการเมืองมีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความต้องการของประชาชนให้เป็นนโยบายสาธารณะ เพื่อรักษาสมดุลของระบบการเมืองและสังคม ตอบสนองความต้องการของประชาชน และรักษาระดับการสนับสนุนของประชาชนต่อระบบการเมือง ไม่ให้เกิดความขัดแย้งจนนำไปสู่การล่มสลายของระบบ (ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์, 2564) อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยังประสบปัญหาสำคัญทางการเมือง เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้ตำแหน่งแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ การรับสินบน และการที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับนักการเมืองได้อย่างครบถ้วน ส่งผลให้การพัฒนาประเทศไม่บรรลุผลและประชาชนขาดความไว้วางใจทางการเมือง (พระมหานรินทร์ สุรพลโย (เอมพันธ์), 2562) ดังเช่นในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่าระบบอุปถัมภ์และเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่นำไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง ในขณะที่การจัดการหัวคะแนน ขวาลือ และพฤติกรรมนักการเมืองเป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ (ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์, 2551) ปัญหาความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ด้านพฤติกรรม ด้านนโยบาย ด้านการสื่อสาร และด้านการบริหารงาน จึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลไกส่งเสริมการเมืองสุจริต ความไว้วางใจทางการเมือง ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนฐานของประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

การกล่อมเกลາทางการเมืองผ่านสถาบันต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง โดยเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองผ่านตัวการต่าง ๆ ของสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน ชุมชน สื่อมวลชน และประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (พลทิสาน ชุมพล, 2530) นอกจากนี้ การใช้หลักธรรมโดยเฉพาะอปฺริหานิยธรรม ซึ่งเป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม เป็นอีกวิธีการที่ส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมือง เพราะส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและความสามัคคีในสังคม 7 ประการ ได้แก่ 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2. เมื่อคราวประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่ควรทำ 3. จักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมอันดีงามแต่โบราณ ตามที่ท่านบัญญัติไว้ 4. จักสักการะ เคารพ นบถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย และให้ความสำคัญแก่ถ้อยคำของท่านเหล่านั้น ว่าเป็นถ้อยคำที่ตนพึงเชื่อฟังและปฏิบัติตาม 5. จักไม่ข่มขืนบังคับปกครองสตรีทั้งหลาย 6. จักยังคงสักการะ เคารพ นบถือ บูชาต่อปุชนียสถานทั้งหลาย และ 7. จักถวายเป็นการอารักขา ค้มครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวชทั้งหลายเป็นอย่างดี (พระครูปลัดไพฑูรย์ (มหาบุญ) เมธิโก, 2558)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เพื่อเป็นกรณีตัวอย่าง เนื่องจากพื้นที่จังหวัดเลยนั้นเป็นจังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงถือเป็นจังหวัดที่ห่างไกล ประชากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในทางการเมือง รวมถึงขาดความเข้าใจในการนำหลักอฺริหานิยธรรมที่ผู้วิจัยจะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน จังหวัดเลย แบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 4 เขตเลือกตั้ง ในพื้นที่ 14 อำเภอของจังหวัดเลย มีประชากรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 504,890 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 18 รูปหรือคน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงนี้เป็นไปตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ตรงในประเด็นที่ศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC จากการคำนวณค่าและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .974

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยมีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 10 รูปหรือคน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งการบันทึกเทป

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดเลยใน 4 เขตเลือกตั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงาน ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.91) รองลงมา ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=3.90$, S.D. =0.74) รองลงมาด้านนโยบาย ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.82) และด้านต่ำที่สุด คือ ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.90) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยภาพรวม

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน ที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย		ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านพฤติกรรม	3.64	0.90	มาก
2.	ด้านนโยบาย	3.90	0.82	มาก
3.	ด้านการสื่อสาร	3.90	0.74	มาก
4.	ด้านการบริหารงาน	3.93	0.91	มาก
รวม		3.84	0.72	มาก

ผลจากการสัมภาษณ์ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่า 1. ด้านพฤติกรรม พรรคการเมืองมีความตื่นตัวในการปรับปรุงการทำงานโดยจัดให้มีการลงพื้นที่พบปะประชาชน มีความพยายามในการสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชน การเข้าถึงพื้นที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะเข้าใจปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...พรรคการเมืองได้ปรับเปลี่ยนวิธีการ

ทำงานโดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนแบบใกล้ชิดมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนร่วมกับประชาชน เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ การจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ...” (ธีระวัฒน์ พิมพ์พิชญ์วิวัฒน์, 2567) 2. ด้านนโยบาย มีการนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของจังหวัดเลย นโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเกษตร และการท่องเที่ยว ซึ่งสำคัญต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “.....พรรคการเมืองได้นำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดเลย เช่น การพัฒนาด้านการเกษตร การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีการจัดทำแผนงานที่ชัดเจนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง.” (แก้วกล้า ทาสาลี, 2567) 3. ด้านการสื่อสาร พรรคการเมืองได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ทันสมัย ครอบคลุมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ และสื่อท้องถิ่น ช่วยให้ข้อมูลเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง และมีการประชาสัมพันธ์ผลงานอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ประชาชนรับรู้ความคืบหน้าในการทำงาน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การจัดเวทีพบปะประชาชน และการใช้สื่อท้องถิ่น โดยเน้นการสื่อสารแบบสองทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ...” (นุสนธิ์ รักษาพล, 2567) 4. ด้านการบริหารงาน มีความพยายามในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานมีแนวโน้มที่จะพัฒนาระบบการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เริ่มมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัด ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...การบริหารงานของพรรคการเมือง มีสิ่งที่เห็นได้ชัดคือความพยายามในการกระจายการพัฒนาไปสู่อำเภอต่าง ๆ แต่ยังคงมีความไม่สมดุลในการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ...” (พิพัฒน์ สีปา, 2568)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยการกล่อมเกลாதางเมืองและการประยุกต์หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรปัจจัยการกล่อมเกลาทางเมืองสามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 20.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สื่อมวลชนสามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 45.60 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล

สำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิด เนื่องจากเข้าถึงง่าย โดยเฉพาะกลุ่มไลน์และเฟซบุ๊กที่แชร์ข่าวสารการเมืองกันอย่างรวดเร็ว...” (วาสนา จิรนาท, 2567)

ส่วนตัวแปรปัจจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรม สามารถร่วมกันทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 16.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พร้อมเพรียงกันประชุม ความรับผิดชอบ สามารถทำนายความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 40.50 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...หลักการพร้อมเพรียงกันประชุมสะท้อนถึงคุณธรรมแห่งความรับผิดชอบต่อเวลา และความเคารพในกระบวนการทางสังคม เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างวินัยและความร่วมมือ สิ่งเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย...” (ดำรง สอนอัน, 2567)

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย สามารถแบ่งการวิเคราะห์ตามหลักอุปนิทานธรรม 7 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ พรรคการเมืองจัดประชุมสม่ำเสมอทั้งระดับจังหวัด สาขา และสมาชิก มีเวทีรับฟังความคิดเห็นประชาชนและศูนย์ประสานงานอำเภอ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ห่างไกลยังมีข้อจำกัด ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการประชุมทางการเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งในสังคมของจังหวัดเลย การนำหลักอุปนิทานธรรมมาใช้ทำให้บรรยากาศการประชุมเป็นไปด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน...” (ธนวัฒน์ เฉลิมรัตน์, 2567) 2. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม มีระบบการประชุมที่เป็นระเบียบ แจ้งกำหนดการและวาระล่วงหน้า พร้อมเอกสารประกอบครบถ้วน เป็นการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...การพร้อมเพรียงกันประชุม มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพผู้อาวุโส และการไม่ละทิ้งธรรมเนียมปฏิบัติที่ดีงาม อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของหมู่คณะและองค์กร...” (นุสนธ์ รักษาพล, 2567) 3. ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ยึดมั่นในกฎหมายและระเบียบ มีคู่มือการปฏิบัติงาน คณะกรรมการตรวจสอบและช่องทางร้องเรียน แต่การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของประชาชนยังไม่เข้มแข็ง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...พรรคการเมืองมีโครงสร้างการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงาน แต่ยังขาดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ เนื่องจากขาดความเป็นอิสระและทรัพยากรที่เพียงพอในการตรวจสอบอย่างจริงจัง...” (อุเทน

วัชรศิโนรส, 2567) 4. ด้านการพหุอาวุโส แต่งตั้งที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น รับฟังความคิดเห็นและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ แต่ควรผสมผสานกับแนวคิดคนรุ่นใหม่ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายมีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นโยบายที่ประสบความสำเร็จต้องคำนึงถึงบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่น การเชื่อมโยงความรู้ดั้งเดิมกับศาสตร์สมัยใหม่จะช่วยให้เกิดนวัตกรรมทางนโยบายที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน...” (ธงชัย สิงอุดม, 2 ธันวาคม 2567) 5. ด้านสิทธิเสรีภาพ มีโคตาสตรีในคณะกรรมการและผู้สมัคร มีคณะทำงานด้านความเท่าเทียมทางเพศ และพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรี แต่ควรขยายความเท่าเทียมให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...การเปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทมากขึ้นไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของความเป็นธรรม แต่ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม...” (จำนง วงศ์คง, 2567) 6. ด้านองค์กรทางการเมือง ทำงานร่วมกับองค์กรต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ เคารพองค์กรอิสระ และส่งเสริมประชาธิปไตย แต่ควรเน้นการบูรณาการมากขึ้น ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะช่วยสร้างรากฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็งในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประชาธิปไตยระดับชาติ...” (เขตโสภณ มะพันธ์, 2567) 7. ด้านสนับสนุนคนดี มีระบบคัดเลือกและส่งเสริมคนดีสู่การเมือง ยกย่องบุคคลต้นแบบ และพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรม แต่ควรเพิ่มการติดตามประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า “...ต้องมีการสร้างเวทีและพื้นที่สาธารณะให้คนดีมีคุณธรรมได้แบ่งปันประสบการณ์และแนวคิด การยกย่องคนดีอย่างจริงจังจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้คนในสังคมหันมาทำความดีมากขึ้น...” (วาสนา จิรนาท, 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย โดยเฉพาะในมิติด้านพฤติกรรม ซึ่งผลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่าประชาชนมีความไว้วางใจทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยกับการที่พรรคการเมืองต้องมีพฤติกรรมการทำงานที่ตรงไปตรงมา มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้ก็ตาม ผลการศึกษาได้สะท้อนให้

เห็นว่าประชาชนมีความคาดหวังสูงต่อการทำงานของพรรคการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของความไว้วางใจทางการเมือง ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความไว้วางใจของประชาชน เนื่องจากการเมืองที่โปร่งใสจะช่วยลดความระแวงสงสัยและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ที่พบว่า พรรคการเมืองมีการปรับปรุงการทำงาน เช่น ออกพบปะประชาชน การสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของไพบูลย์ สุขเจตน์ (2563) เรื่อง การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี พบว่า สภาพปัญหาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี เกิดจากพฤติกรรมและการกระทำของ นักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวต่าง ๆ การวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ และนโยบายของนักการเมือง บางนโยบายอาจจะทำได้หรือทำไม่ได้ ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและต่อความไว้วางใจของประชาชนหน่วยงานต่าง ๆ จึงควรมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

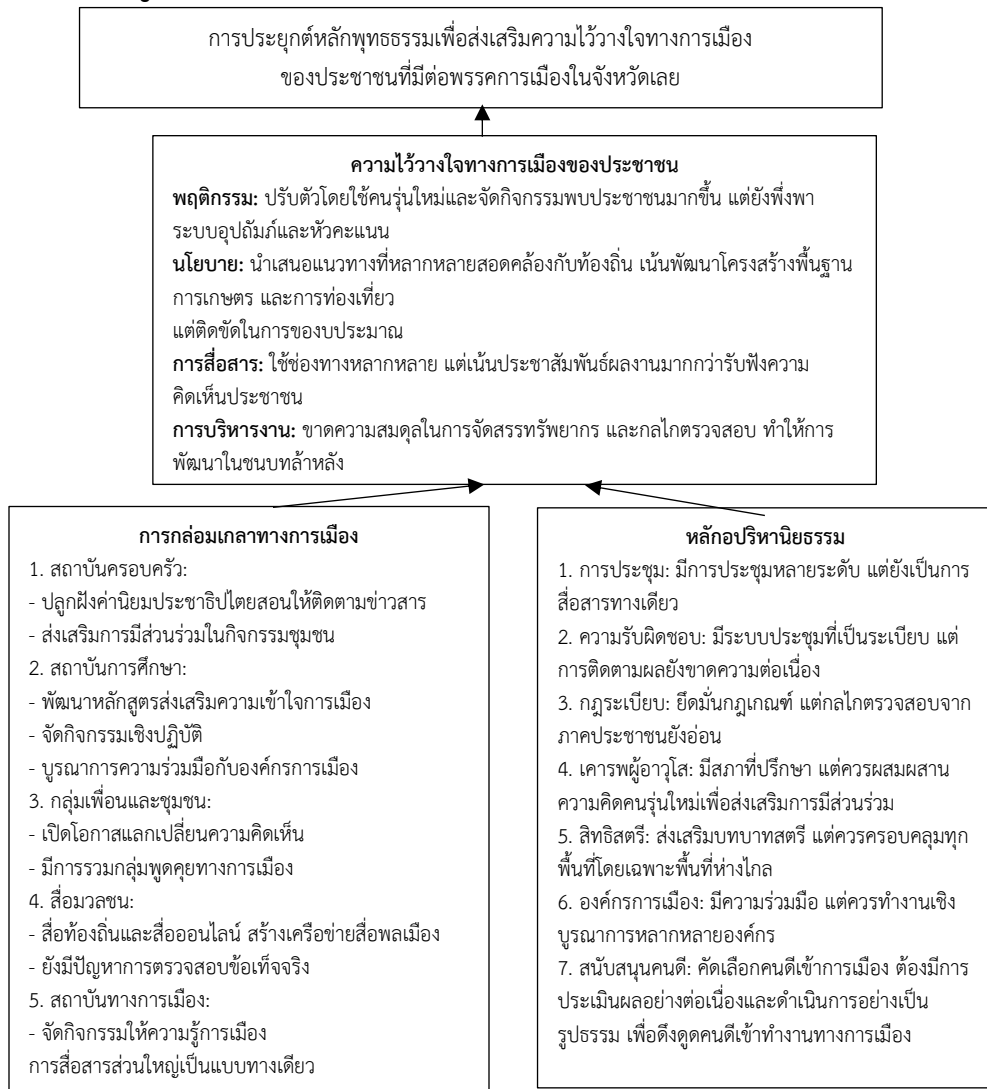
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ในด้านการกล่อมเกลางานการเมือง พบว่าทั้งสถาบันทางการเมืองและสถาบันการศึกษามีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองในระดับต่ำ โดยเฉพาะในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมที่พรรคการเมืองจัดขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดกลไกการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ที่พบว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของประชาชน นอกจากนี้ สถาบันการศึกษายังมีบทบาทจำกัดในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ทั้งในแง่ของการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง การอธิบายแนวคิดและการชุมนุมประท้วงของนักเรียนนักศึกษา รวมถึงการเปรียบเทียบระบบการเมืองไทยกับต่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชัย พิทยานุรักษ์กุล (2566) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความไว้วางใจทางการเมือง การบริหารจัดการที่ช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงจัง สามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดี นำไปสู่ความไว้วางใจต่อนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตยใน

สังคมไทยนั้นสถาบันการศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ทางการเมืองให้แก่เยาวชน ครู คณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เพื่อที่จะช่วยกันสร้างคนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองที่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ (ขวัญฤดี มีนันท์, 2564) การศึกษาและการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ นโยบายการศึกษาถือเป็นหนึ่งในนโยบายการเมืองของรัฐบาล เพื่อปลูกฝังความคิด ความเชื่อ รวมถึงอุดมการณ์ให้กับพลเมือง ดังนั้นนโยบายการเมืองย่อมมีผลกระทบต่อนโยบายการศึกษา ในขณะเดียวกันนโยบายการศึกษากีย่อมส่งผลในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลเช่นเดียวกัน

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลย ตามหลักอภิธานิธรรม 7 ด้าน พบว่าพรรคการเมืองได้ดำเนินการในด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตยโดยจัดประชุมสม่ำเสมอทั้งระดับจังหวัด สาขา และสมาชิก มีเวทีรับฟังความคิดเห็นประชาชน แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องการมีส่วนร่วมในพื้นที่ห่างไกล ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมมีระบบการประชุมที่เป็นระเบียบ แต่การติดตามมติยังขาดความต่อเนื่อง ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับมีการยึดมั่นในกฎหมายและระเบียบ แต่การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของประชาชนยังไม่เข้มข้น ด้านเคารพผู้อาวุโสได้แต่งตั้งที่ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นและรับฟังความคิดเห็น แต่ควรผสมผสานกับแนวคิดคนรุ่นใหม่ ด้านสิทธิเสรีภาพมีการกำหนดโควตาสตรีในคณะกรรมการและผู้สมัคร แต่ควรขยายความเท่าเทียมให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม ด้านองค์กรทางการเมืองมีการทำงานร่วมกับองค์กรต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ แต่ควรเน้นการบูรณาการมากขึ้น และด้านสนับสนุนคนดีมีระบบคัดเลือกและส่งเสริมคนดีสู่การเมือง แต่ควรเพิ่มการติดตามประเมินผลที่เป็นรูปธรรม จากผลการวิจัย พบว่าพรรคการเมืองได้นำหลักอภิธานิธรรมมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติพันธ์ อินทโชติ (2564) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ สะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสำคัญกับการยึดมั่นในกฎระเบียบและหลักการที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในหลายด้าน ได้แก่ ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ห่างไกล การติดตามมติที่ประชุมที่ขาดความต่อเนื่องโดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาพื้นที่ชนบท การสร้างสมดุลระหว่างการเคารพภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการผสมผสานแนวคิดของคนรุ่นใหม่ การขยายความเท่าเทียมให้ครอบคลุมทุกกลุ่มไม่เพียง

เฉพาะในมิติเรื่องเพศ การบูรณาการการทำงานระหว่างพรรคการเมืองกับองค์กรต่าง ๆ และการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลการทำงานที่เป็นรูปธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อพรรคการเมืองในจังหวัดเลยยังมีข้อจำกัด แม้พรรคการเมืองจะลงพื้นที่พบปะประชาชนมากขึ้น แต่มักเข้มข้นเฉพาะช่วงเลือกตั้งและยังคงใช้ระบบอุปถัมภ์ นโยบายแม้จะตอบโจทย์พื้นที่แต่ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ การสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ยังเน้นประชาสัมพันธ์มากกว่ารับฟังความเห็นประชาชน ส่วนการบริหารงานยังมีปัญหาการกระจายการพัฒนาไม่ทั่วถึงและงบประมาณกระจุกตัวในพื้นที่ฐานเสียง ทำให้ความไว้วางใจของประชาชนยังไม่มั่นคง การกล่อมเกลາทางการเมืองในจังหวัดเลยดำเนินการผ่านหลายสถาบัน โดยครอบครัวมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยผ่านการพูดคุยและพาไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สถาบันการศึกษามีการจัดการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรและกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ส่วนชุมชนเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านสื่อมวลชนแม้จะมีบทบาทสำคัญแต่ยังมีข้อจำกัดในการตรวจสอบข้อเท็จจริง ส่วนสถาบันทางการเมืองมักทำงานเฉพาะช่วงเลือกตั้งและเน้นการสื่อสารทางเดียว ทำให้การกล่อมเกลາทางการเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

หลักอุปถัมภ์นิยมที่ใช้ในการประยุต์หลักพุทธธรรมกับพรรคการเมืองในจังหวัดเลยมีการดำเนินการในหลายด้าน โดยด้านความสามัคคี มีการจัดประชุมสม่ำเสมอทั้งระดับจังหวัดและตำบล แม้จะยังมีข้อจำกัดในการสื่อสารทางเดียว ด้านความรับผิดชอบ มีการวางระบบประชุมที่เป็นระเบียบแต่การติดตามมติยังขาดความต่อเนื่อง ส่วนการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ พรรคยึดมั่นในกฎหมายและมีระบบตรวจสอบ แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่เข้มข้น ด้านการเคารพผู้อาวุโส มีการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ด้านสิทธิเสรีภาพ มีการกำหนดโควตาสตรีและส่งเสริมความเท่าเทียม ด้านการเคารพองค์กรทางการเมือง มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ และด้านการสนับสนุนคนดี มีระบบคัดเลือกและส่งเสริมคนดีเข้าสู่การเมือง แม้จะต้องพัฒนากลไกการติดตามประเมินผลให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักอุปถัมภ์นิยม มาเป็นแนวทางในการบริหารพรรคและการทำงานทางการเมือง ควบคู่กับหลักความโปร่งใส และการตรวจสอบได้

2. พรรคการเมืองควรบูรณาการหลักอภิธานิธรรมร่วมกับหลักธรรมาภิบาลและการบริหารสมัยใหม่ โดยเฉพาะการนำหลักสามัคคีธรรมมาผสานกับแนวคิดการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรทางการเมืองและสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. พรรคการเมืองควรจัดตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของพรรคอย่างเป็นระบบ

2. พรรคการเมืองควรจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกพรรคเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานทางการเมือง

3. พรรคการเมืองควรพัฒนาระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสมาชิกพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระดับชาติ โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นเกณฑ์การประเมิน

4. พรรคการเมืองควรสร้างเครือข่ายแกนนำในระดับชุมชนที่มีคุณธรรมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน เพื่อลดอิทธิพลของระบบหัวคะแนนที่อาศัยเงินและระบบอุปถัมภ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างความไว้วางใจทางการเมืองระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง

3. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

ขวัญฤดี มินันท์. (2564). รูปแบบการศึกษาของไทยกับการส่งเสริมทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย, 2(2), 36-49.

เขตโสภณ มะพันธ์. (2567, 22 ธันวาคม). นักการเมืองท้องถิ่น [บทสัมภาษณ์].

จำนง วงศ์คง. (2567, 3 ธันวาคม). อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เลย [บทสัมภาษณ์].

- ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์. (2551). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดเลย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ดำรง สอนอัน. (2567, 29 พฤศจิกายน). ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาสนา จังหวัดเลย [บทสัมภาษณ์].
- ธงชัย สิงอุตม. (2567, 2 ธันวาคม). อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์เลย [บทสัมภาษณ์].
- ธนวัฒน์ เฉลิมรัตน์. (2567, 22 ธันวาคม). นักการเมืองท้องถิ่น [บทสัมภาษณ์].
- ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์. (2564). *หลากหลายมุมมอง การกำหนดนโยบายพรรคการเมืองไทย*, กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธีระวัฒน์ พิมพ์พิชญ์วิวัฒน์. (2567, 22 ธันวาคม). นักการเมืองท้องถิ่น [บทสัมภาษณ์].
- แก้วกล้า ทาสาลี. (2567, 9 ธันวาคม). สมาชิกพรรคการเมือง [บทสัมภาษณ์].
- นิติพันธ์ อินทโชติ. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไทยในจังหวัดชัยภูมิ*. (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นุสนธ์ รักษาพล. (2567, 29 พฤศจิกายน). นักวิชาการศาสนา [บทสัมภาษณ์].
- พระครูปลัดไพฑูรย์ (มหาบุญ) เมธโก. (2558). *อภิธานิยธรรม : สันติภาพสู่สังคมไทย. วารสารกระแสวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสยาม*, 16(29), 78-88.
- พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว) และคณะ. (2563). *การพัฒนาการเมืองตามหลักพุทธธรรม. วารสารมหจุฬานครทรรศน์*, 7(10), 32-43.
- พระมหานรินทร์ สุรพลโณ (เอมพันธ์). (2562). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำตามแนวพุทธ. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 2(1), 28-37.
- พฤทธิสาน ชุมพล. (2530). *ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.
- พิพัฒน์ ลีปา. (2568, 3 มกราคม). ประชาชนจังหวัดเลย [บทสัมภาษณ์].
- ไพบุลย์ สุขเจตนิ. (2563). *การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วาสนา จิรนาท. (2567, 11 ธันวาคม). สมาชิกพรรคการเมือง [บทสัมภาษณ์].

- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566. สืบค้น 10 ธันวาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/m7OyD>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). คู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการ. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อภิชัย พิทยานุรักษ์กุล. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจของประชาชนที่มีผลต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดชลบุรี (คุณิณีพนธ์ปรัชญาคุณิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุเทน วัชรชิโนรส. (2567, 2 ธันวาคม). ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย [บทสัมภาษณ์].

อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์
และ การมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน
ศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร*

THE INFLUENCE OF SPIRITUAL LEADERSHIP, STRATEGIC HUMAN
RESOURCE MANAGEMENT, AND EMPLOYEE ENGAGEMENT ON EMPLOYEE
PERFORMANCE IN FULL-SERVICE AUTOMOBILE SERVICE CENTERS

อรรช เรือขวางเพชร, พงศ์รัช จันทบุลย์

Aurarush Ruaquangpech, Phongthawach Chantabul

มหาวิทยาลัยเกริก

Kirk University

Corresponding Author E-mail: aurarush.rua@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมของพนักงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร 2. อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร และ 3. อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ ที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย พนักงานจากศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร จำนวน 118 แห่ง รวมทั้งสิ้น 300 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิของศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อความเข้าใจในผลการวิจัยเชิงปริมาณ

* Received March 5, 2025; Revised April 8, 2025; Accepted April 16, 2025

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมของพนักงานซึ่งอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก 2. ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และการมีส่วนร่วมของพนักงาน ล้วนมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจรอย่างมีนัยสำคัญ และ 3. การมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นตัวแปรสื่อกลางที่ทำให้ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณส่งผลทางอ้อมเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับผลการปฏิบัติงานในที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ; การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์; การมีส่วนร่วมของพนักงาน; ผลการปฏิบัติงาน

Abstract

The purpose of this research article is to study 1. the level of spiritual leadership, strategic human resource management, employee participation and performance of employees at a one-stop service center, 2. the direct and indirect influences of spiritual leadership and employee participation on performance of employees at a one-stop service center, and 3. the influence of spiritual leadership on performance through participation of employees at a one-stop service center. This research was quantitative and qualitative research. For the quantitative research, the sample consisted of 300 employees from 118 one-stop service centers. The sample size was determined using the criterion of 20 times the observed variable and the stratified random sampling method of the one-stop service centers. The data collection instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using structural equation analysis. For the qualitative research, in-depth interviews with 9 experts were conducted and the data were analyzed using content analysis to understand the quantitative research results.

The research results found that 1. Employee performance was at the highest level, followed by employee participation at a high level, while spiritual leadership and strategic human resource management were at a

moderate level. The mean values of the variables were at a high level. 2. Spiritual leadership and employee participation both had a significant influence on the performance of employees at the one-stop car service center. 3. Employee participation was a mediating variable that caused spiritual leadership to have a positive indirect effect on employee performance, which ultimately led to an improvement in performance.

Keywords: Spiritual Leadership; Strategic Human Resource Management; Employee Engagement; Employee Performance

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่รวดเร็วและรุนแรงส่งผลให้ธุรกิจต้องปรับตัว ดังนั้นธุรกิจศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจรเป็นส่วนหนึ่งของภาคบริการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศ การทำให้ธุรกิจในกลุ่มนี้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็งขึ้น การศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าที่สุดในยุคปัจจุบัน องค์กรยุคใหม่ต้องคำนึงถึงการทำงานทั้งทางร่างกายและจิตวิญญาณอย่างยิ่งย่น จะช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการของธุรกิจในประเทศ และส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาของนักท่องเที่ยวและนักลงทุนต่างชาติ

ในการศึกษาศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจรที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย 4 แบรินด์หลัก ได้แก่ บี-ควิก (B-Quik), ค็อกพิท (COCKPIT), ออโต้แบคส์ (AUTOBACS) และไทร์พลัส (TYREPLUS) โดยแต่ละแบรนด์มีประวัติความเป็นมาและลักษณะการดำเนินธุรกิจที่โดดเด่นดังนี้ บี-ควิก (B-Quik) เริ่มต้นจากการเป็นบริษัทขนาดเล็กภายใต้ชื่อบริษัทบุญผ่อง จำกัด ในปี พ.ศ. 2538 โดยมีเป้าหมายในการให้บริการดูแลรักษารถยนต์แบบครบวงจรและอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2542 อย่างไรก็ตาม ภายหลังฟอร์ตได้ตัดสินใจขายธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจหลัก ซึ่งรวมถึงบี-ควิก ด้วย ปัจจุบัน บี-ควิกบริหารงานโดยทีมผู้บริหารชาวไทยที่มีประสบการณ์ในธุรกิจ และยังคงมุ่งมั่นที่จะเป็นศูนย์บริการรถยนต์ชั้นนำในประเทศไทย โดยเน้นการให้บริการที่ครบวงจร ราคาที่เข้าถึงได้ และความสะดวกรวดเร็วที่ตอบสนองต่อไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคในปัจจุบัน

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Leadership) มีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่ดี ดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงาน ทำให้พนักงานมีความสุข มุ่งมั่นในการทำงาน (Deeb et al., 2020) และให้บริการลูกค้าอย่างเต็มใจ (Lo & Wu, 2014) เป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างเต็มใจและมีประสิทธิภาพ มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร แนวคิดนี้เน้นการสร้างแรงบันดาลใจผ่านค่านิยม ความหวัง และความรัก และลดอารมณ์เชิงลบ โดยให้ความสำคัญกับความหมายและคุณค่าส่วนบุคคล (Cho & Han, 2018) วิสัยทัศน์ขององค์กรช่วยให้พนักงานมองอนาคตด้วยความหวังและศรัทธา ยิ่งไปกว่านั้น ภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยอาศัยทุนทางจิตวิทยาเป็นสื่อกลาง งานวิจัยอีกชิ้นยังชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณส่งเสริมความกระปรี้กระเปร่าของพนักงานในที่ทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยการเพิ่มพูนความเพลิดเพลินในการทำงาน ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณมีบทบาทสำคัญในการโน้มน้าวใจพนักงานให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและลดอัตราการลาออก อย่างไรก็ตาม แนวโน้มปัจจุบันให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวและความยั่งยืนขององค์กร

การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Human Resource Management) ในยุคโลกาภิวัตน์ที่การแข่งขันทางธุรกิจทวีความรุนแรง บทบาทของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ได้พัฒนาไปสู่สมิติเชิงกลยุทธ์ โดยมุ่งเน้นการบูรณาการการจัดการทรัพยากรมนุษย์เข้ากับกลยุทธ์ทางธุรกิจขององค์กร (Raub et al., 2006) ซึ่งครอบคลุมกระบวนการสรรหา คัดเลือก ฝึกอบรม ประเมินผล และให้ผลตอบแทน ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามโดยบางส่วนมองว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นเพียงการสร้างกรอบแนวคิดทางทฤษฎี (Aycan et al., 2007) การนำการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างบุคลากรทั้งภายนอกและภายใน และเอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในระดับบุคคลและกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม การที่พนักงานจะรับรู้ถึงคุณค่าเมื่อองค์กรให้ความสำคัญกับการนำการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ไปใช้อย่างจริงจัง (Collins, 2021)

การมีส่วนร่วมของพนักงาน (Employee Engagement) โดย Saks (2019) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของพนักงานส่งผลให้พนักงานมีความรับผิดชอบที่สูงขึ้น โดยพนักงานจะรู้สึกว่าการมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเพื่อประโยชน์

ขององค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้น ทั้งต่อองค์กรและค่านิยมขององค์กร ส่วนเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของพนักงาน ในทางจิตวิทยาเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของพนักงานในการทำงาน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของพนักงานโดยรวมคือ เป้าหมายส่วนบุคคลและพลังงานที่มุ่งเน้นการปรับตัว ผลกระทบ และความมุ่งมั่นที่มุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร ความเชื่อมโยงระหว่างการมีส่วนร่วมของพนักงานและผลการปฏิบัติงาน งานวิจัยหลายชิ้นสนับสนุนความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการมีส่วนร่วมของพนักงานและผลการปฏิบัติงาน ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นขององค์กร

ผลการปฏิบัติงาน (Employee Performance) ในยุคแห่งการพัฒนาทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันที่ทวีความรุนแรง องค์กรจำเป็นต้องมีความเข้มแข็งและความยืดหยุ่นในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด กระบวนการที่องค์กรเผชิญกับเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องส่งผลโดยตรงต่อบุคลากร (Karaman et al., 2020) ในสภาพแวดล้อมการแข่งขันปัจจุบัน การรักษามาตรฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความอยู่รอดของธุรกิจในโลก และการบรรลุประสิทธิผลในระดับสูงขององค์กรนั้นขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด ให้การปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลจนบรรลุเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจนั้น ๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ถือเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญ (Naktiyok, 2019) ผลการปฏิบัติงาน หมายถึง ระดับความสำเร็จในการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ได้วางแผนและกำหนดไว้ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การบันทึกผลลัพธ์ที่ได้รับจากหน้าที่การงานหรือการปฏิบัติงานเฉพาะในช่วงเวลาหนึ่ง เรียกว่า ผลผลิต กลไกที่องค์กรใช้กำหนดหรือประเมินประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน เรียกว่า ผลการปฏิบัติงาน (Mustafa, 2020)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมของพนักงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากบุคลากรศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร 118 แห่ง จำนวน 300 ราย

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 ราย ประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร 4 ราย พนักงาน 3 ราย และนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ 2 ราย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Instrument Development) สังเคราะห์และพัฒนาข้อคำถามจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมแบบจำลองภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (ผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน และนักสถิติ 1 ท่าน) เพื่อประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Testing) ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 40 ราย จากศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร

2 แห่ง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Collection and Analysis) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากบุคลากรศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร 118 แห่ง จำนวน 300 ราย ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของข้อมูล

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Collection) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Collection and Analysis) วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ (Analysis Comparison) เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณกับผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกัน สรุปผลและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion) สรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ คำถามวิจัย และสมมติฐานที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะ

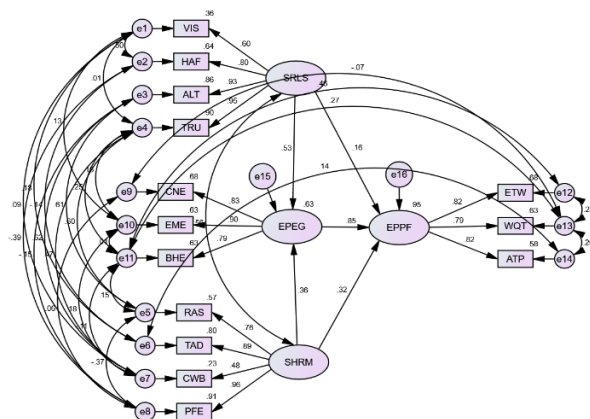
ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 93.67 มีอายุ 20-25 ปี ร้อยละ 47.33 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือ ปวช. ร้อยละ 49.00 มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 1 – 3 ปี ร้อยละ 47.67 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 53.33 และมีศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจรประจำที่ปีคิกิ ร้อยละ 37.33

1. ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมของพนักงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) โดยด้านผลการปฏิบัติงานของ

พนักงาน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมา เป็นด้านการมีส่วนร่วมของพนักงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ด้านภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) และด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.34$)

2. อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร ดังภาพที่ 1

Chi-square = 48.124, df = 38, P-value = .126, Chi-square/df = 1.266,
GFI = .978, AGFI = .939, CFI = .997, NFI = .987, TLI = .993,
RMR = .009, SRMR = .003, RMSEA = .030

ภาพที่ 1 อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร

จากการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .165 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณยังส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจรด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .534 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ในส่วนของการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ พบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของพนักงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .390 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร

ด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .323 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยิ่งไปกว่านั้น การมีส่วนร่วมของพนักงานยังส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .848 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จากผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางอ้อมของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน ศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .453 และอิทธิพลทางอ้อมของการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน ศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .306 ซึ่งทั้งสองกรณีมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน ศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร โดยมีการมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นตัวแปรคนกลาง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .453 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในทำนองเดียวกัน การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ก็ส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจรเช่นเดียวกัน โดยมีการมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นตัวแปรคนกลาง และมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .306 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จากผลการวิจัยที่ระบุว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังการปรับค่าพารามิเตอร์ โดยค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 7 ดัชนีผ่านเกณฑ์การยอมรับทั้งหมด (Chi-Square = 48.124, df = 38, Relative Chi-Square = 1.266, p-value = .126, GFI = .978, AGFI = .939, CFI = .997, RMR = .009) ซึ่งแสดงว่า อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร จำนวน 4 ราย พนักงาน จำนวน 3 ราย และนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ราย โดยได้แบ่งประเด็นของการสัมภาษณ์เป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้ ประเด็นที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ ในศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร หมายถึง การที่ผู้นำกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจและความผูกพันในหมู่พนักงาน โดยเน้นการบริการลูกค้าที่สร้างความประทับใจ การบริหารจัดการ

พนักงานด้วยความเข้าใจ ให้ความไว้วางใจ และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ รวมถึงการให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ผู้นำต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริมการจัดการความรู้ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การสร้างความหวังศรัทธา และความไว้วางใจ จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดีและความสำเร็จขององค์กร ประเด็นที่ 2 การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ในศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร ประกอบด้วย การสรรหาและคัดเลือก เน้นบุคลากรที่มีคุณสมบัติและทักษะตรงกับงาน โดยเฉพาะช่าง มีการทดสอบความสามารถและใช้ช่องทางการสรรหาที่หลากหลาย การฝึกอบรมและพัฒนา ส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ เพื่อให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาไปพร้อมกับองค์กร ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การประเมินผล มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อวัดผลสำเร็จและปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่อง การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดีและความสำเร็จขององค์กร ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมของพนักงาน ในศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเชิงสติปัญญา พนักงานเข้าใจเป้าหมายของงาน มีการปรับ Mindset และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมเชิงอารมณ์ พนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความผูกพันและรักในงานที่ทำ การมีส่วนร่วมเชิงพฤติกรรม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ความมุ่งมั่น และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมของพนักงานทั้ง 3 ด้าน มีความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงาน โดยมีภาวะผู้นำและค่าตอบแทนที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสนับสนุน ประเด็นที่ 4 ผลการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานที่ดีในศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของงาน การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพของงาน การทำงานที่ถูกต้อง แม่นยำ และเป็นไปตามกำหนดเวลา ประสิทธิภาพแบบปรับตัว การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยี ผลการปฏิบัติงานที่ดี ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ การพัฒนาพนักงาน ค่าตอบแทนที่เหมาะสม และวัฒนธรรมองค์กรที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมของพนักงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าพนักงานมีผลการปฏิบัติงานในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประสิทธิภาพของงาน ซึ่งสะท้อนผ่านอัตราการกลับมาใช้บริการซ้ำและความพึงพอใจของ

ลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการ นอกจากนี้ พนักงานยังมีคุณภาพงานในระดับที่น่าพอใจ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ การมีส่วนร่วมของพนักงานในระดับมาก แสดงถึงความผูกพันต่อองค์กรและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความเชื่อมั่นในผู้นำและศูนย์บริการ อย่างไรก็ตามภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นโอกาสในการพัฒนาองค์กร การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ เช่น การมีวิสัยทัศน์ การสร้างแรงบันดาลใจ และการให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจ ควบคู่กับการพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ จะช่วยยกระดับผลการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมของพนักงาน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Nkansah et al. (2023) ที่เน้นย้ำถึงระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพนักงานมีผลต่อผลการปฏิบัติงาน และยังสอดคล้องกับภาพร มนตรีเจริญ (2566) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการกำหนดบริบท การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดและนำกลยุทธ์ไปใช้ และการประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ในระดับมาก

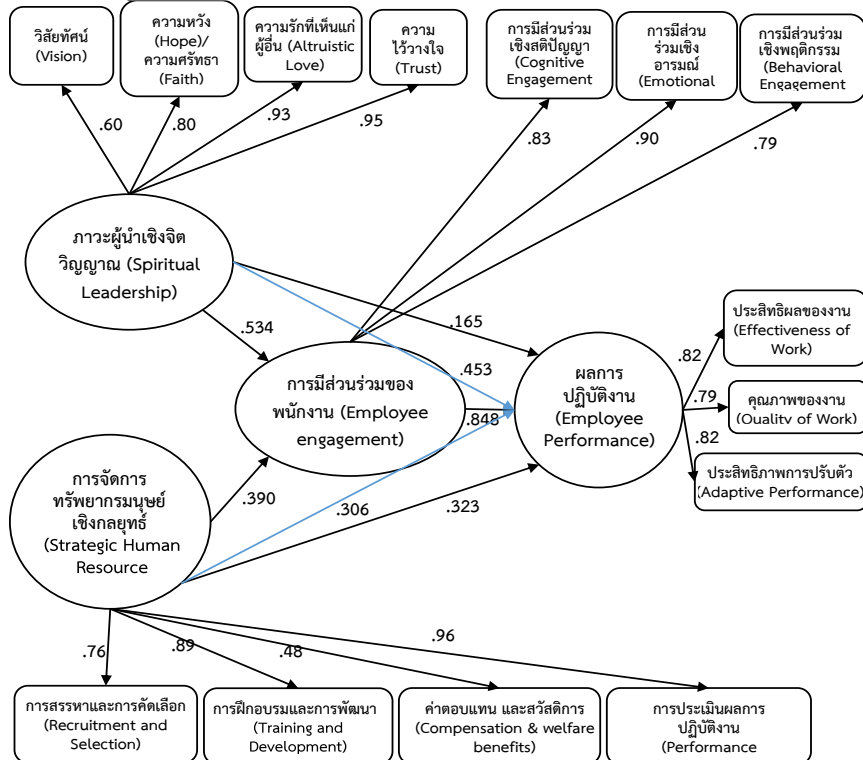
2. อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณคือการสร้างความหวัง ศรัทธา ความไว้วางใจ ความเห็นอกเห็นใจ และการมีส่วนร่วมในหมู่พนักงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยมุ่งเน้นการบริการลูกค้าที่ดี สร้างความประทับใจ และประสบการณ์ที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดีและความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับธุรกิจศูนย์บริการรถยนต์ที่ต้องอาศัยความเชื่อมั่นและความไว้วางใจเป็นอย่างมาก และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของพนักงานส่งผลเชิงบวกโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งส่งผลเชิงบวกโดยอ้อมผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน ขณะที่การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ส่งผลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทั้งผลการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมของพนักงาน ผู้นำเชิงจิตวิญญาณสร้างแรงบันดาลใจ ความไว้วางใจ และความผูกพันในทีม มุ่งเน้นการบริการลูกค้าที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจและประสบการณ์ที่ดี นำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดีและความสำเร็จที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ Marques et al. (2021) ที่เน้น

ย៉ำถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณในการกระตุ้นความมุ่งมั่น เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และเสริมสร้างความผูกพันของพนักงาน การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมและผลการปฏิบัติงาน โดยเน้นการสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงตามตำแหน่ง การฝึกอบรมและพัฒนา การให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Mello (2020) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและผลการปฏิบัติงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของพนักงาน ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเชิงสติปัญญา การมีส่วนร่วมเชิงอารมณ์ และการมีส่วนร่วมเชิงพฤติกรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน โดยมีภาวะผู้นำและค่าตอบแทนที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสนับสนุน สอดคล้องกับ Nkansah et al. (2023) ที่เน้นย้ำว่าการมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤต การรักษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นกลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

3. อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร พบว่า มีปัจจัยสำคัญสองประการที่ส่งผลกระทบ ดังนี้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร โดยมีการมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นตัวแปรคั่นกลาง กล่าวคือ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานโดยผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiang et al. (2021) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร โดยชี้ให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน องค์กรที่มีระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เช่น การสรรหาบุคลากรที่เหมาะสม การฝึกอบรมและพัฒนา การประเมินผลที่เป็นธรรม และระบบการให้ผลตอบแทนที่จูงใจ จะส่งผลให้พนักงานมีความผูกพันและมีส่วนร่วมในงานมากขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 : องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของพนักงาน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกที่ส่งผลต่อตัวแปรผลการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยมีสัมประสิทธิ์อิทธิพลสูงสุดเท่ากับ .848 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 รองลงมา ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน ส่วนจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงาน และยังพบว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงาน และ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 จากค่าดัชนีความกลมกลืน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้งหมด โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืน ทั้ง 7 ดัชนี ได้แก่ ค่า Chi-Square = 48.124, df = 38, Relative Chi-Square = 1.266, p-

value = .126, GFI = .978, AGFI = .939, CFI = .997, RMR = .009 ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมรับทุกดัชนี แสดงว่าโมเดลหลังปรับแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งค่าดัชนีผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัว แสดงว่า อิทธิพลภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถนำมาสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การมีส่วนร่วมของพนักงาน มีค่าเฉลี่ยที่ส่งผลมากที่สุดในการเชิงปริมาณและในการวิจัยคุณภาพยังพบว่า ในศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเชิงสติปัญญา พนักงานเข้าใจเป้าหมายของงาน มีการปรับ Mindset และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมเชิงอารมณ์ พนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความผูกพันและรักในงานที่ทำ การมีส่วนร่วมเชิงพฤติกรรม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ความมุ่งมั่น และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมของพนักงานทั้ง 3 ด้าน มีความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงาน โดยมีภาวะผู้นำและค่าตอบแทนที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

เรื่องอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ที่สำคัญระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมของพนักงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงาน
2. นักวิจัยในอนาคตควรพิจารณาเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน เช่น วัฒนธรรมองค์กร ความพึงพอใจในงาน หรือความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ศูนย์บริการรถยนต์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหาร โดยเฉพาะในด้าน “ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น” โดยการแสดงความโอบอ้อมอารีและการชมเชย ให้โอกาสแก่ผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ

2. ควรมีการส่งเสริมการกำหนดเป้าหมายร่วมกันและการสื่อสารวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน เพื่อรักษาและพัฒนาด้าน “วิสัยทัศน์” และ “ความหวัง” ที่อยู่ในระดับมากอยู่แล้ว

3. ควรมีการบริหารจัดการภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของพนักงานให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดต่อผลการปฏิบัติงานของศูนย์บริการรถยนต์ครบวงจร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เช่น ศูนย์บริการรถยนต์ในภูมิภาคต่าง ๆ หรือศูนย์บริการรถยนต์ของแบรนด์อื่น ๆ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในวงกว้าง

2. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างศูนย์บริการรถยนต์ที่มีขนาดเล็ก ที่มีผลการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างในผลการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

ปภาพร มนตรีเจริญ. (2566). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของครูวิชาภาคพื้นกองวิชาช่างอากาศยาน สถาบันการบินพลเรือน. *วารสารนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 7(1), 289-312.

Cho, H. & Han, K. (2018). Associations among nursing work environment and Health-Promoting behaviors of nurses and nursing performance quality: a multilevel modeling approach. *Journal of Nursing Scholarship*, 50(4), 403–410.

Collins, C. J. (2021). Expanding the resource based view model of strategic human resource management. *The International Journal of Human Resource Management*, 32(2), 331–358.

Deeb, A., Alananzeh, O.A., Tarhini, A., & Masa'deh, R.E. (2020). Factors affecting job performance: the case of Jordanian hotels' kitchen staff. *International Journal of Public Sector Performance Management*, 6(3), 340–360.

Jiang S, et al. (2021) Use YeastFab to Construct Genetic Parts and Multicomponent Pathways for Metabolic Engineering. *Methods Mol Biol* 2196, 167-180.

- Karaman, M., Yoldaş, A., & Kılıç, B. (2020). Investigation of the Effect of Organizational Exclusion on Job Performance and Intention to Leave. *Journal of Selcuk University Vocational School of Social Sciences*, 23(2), 479-496.
- Lo, A.S., & Wu, C. (2014). Effect of Consumption Emotion on Hotel and Resort Spa Experience. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 31(8), 958-984.
- Marques, J., Dollard, M., & Bakker, A.B. (2021). Spiritual leadership and employee well-being: The mediating role of basic psychological needs satisfaction and work engagement. *Journal of Business Ethics*, 170(4), 713-730.
- Mello, J. A. (2020). *Strategic human resource management* (4th ed.). Boston: Cengage Learning.
- Mustafa, N. (2020). Impact of the 2019-20 Coronavirus Pandemic on Education. *International Journal of Health Preferences Research*, 10(7), 1-12.
- Naktiyok, S. (2019). The Impact of Organizational Support on Quality of Work Life within the Scope of Psychological Empowerment. *International Journal of Society Researches*, 13(9), 1528-1551.
- Nkansah, D., Gyimah, R., Sarpong, D., & Annan, J. (2023). The Effect of Employee Engagement on Employee Performance in Ghana's MSMEs Sector during COVID-19: The Moderating Role of Job Resources. *Open Journal of Business and Management*, 11, 96-132. <https://doi.org/10.4236/ojbm.2023.111007>
- Raub, S., Alvarez, L., & Khanna, R. (2006). The different roles of corporate and unit level human resources managers in the hospitality industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 18(2), 135-144.
- Saks, A. M. (2019). Antecedents and consequences of employee engagement revisited. *Journal of Organizational Effectiveness*, 6(1), 19-38.

การสร้างระบบการจัดการขยะต้นทางชุมชนวิถีพุทธ*

THE CREATING A WASTE MANAGEMENT SYSTEM ORIGINATES AS THE BUDDHIST COMMUNITY

หัตถุกรณ์ แก่นท้าว, รัฐพล เย็นใจมา, เนก ไยอินทร์, นพดล ดีไทยสงค์

Hattakorn Kaentao, Rattapol Yenjaima, Anek Yai-in, Noppadol Deethaisong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Anek4861@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบด้านการจัดการขยะต้นทาง 2. เพื่อสร้างแกนนำจิตอาสาและพัฒนากระบวนการจัดการขยะในระดับครัวเรือน 3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการขยายผลในพื้นที่ต้นแบบ เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การวิจัยเชิงเอกสารศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเชิงพื้นที่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการภาคสนามใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม เฉพาะ พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ 1. ชุมชนในตำบลหนองกลับ อำเภอหนองบัว จังหวัด นครสวรรค์ จำนวน 4 ชุมชน 2. ชุมชนในตำบลท่ากว้าง อำเภอสรรค จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 ชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 6 คน ผู้แทน องค์กรศาสนาและผู้นำชุมชน 6 คน ผู้แทนประชาชน 6 คน รวม 18 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ประกอบเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1. การจัดการขยะต้นทางในชุมชนวิถีพุทธมีปัญหาหลัก ได้แก่ การสะสมของขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ขาดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมจากประชาชน รวมถึงขาดความรู้ในการคัดแยกและจัดการขยะ การแก้ไขปัญหา ต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชน เช่น การควบคุมการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ การให้ ความรู้ และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม 2. แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการขยะ ในระดับครัวเรือน ได้แก่ 1. คัดแยกขยะจากบ้าน เช่น ขยะอินทรีย์ รีไซเคิล และขยะ

* Received February 23, 2025; Revised April 16, 2025; Accepted April 21, 2025

อันตราย 2. นำขยะบางประเภทไปทำบุญ 3. ขายหรือใช้ขยะเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น การรีไซเคิล 4. ทำให้ชุมชนสะอาดและน่าอยู่ 3. การขยายผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนจะช่วยให้ชุมชนได้รับประโยชน์ ได้แก่ 1. สร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะและวัสดุรีไซเคิล 2. เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน 3. ปลุกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการพัฒนาและความเจริญของชุมชนในระยะยาว

คำสำคัญ: การสร้างระบบการจัดการขยะต้นทาง; ชุมชนวิถีพุทธ; รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

Abstract

This article aims to 1. Study the problems and impacts of waste management at source 2. Create volunteer leaders and develop a waste management system at the household level 3. Propose a sustainable environmental management model and expand the results in the prototype area. This is qualitative research, divided into 2 methods: document research to study and analyze spatial problems, and field action research using participatory observation and focus group discussion. The research areas are: 1. 4 communities in Nong Klap Subdistrict, Nong Bua District, Nakhon Sawan Province 2. 1 community in Tha Kwang Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province Key informants include 6 representatives of government agencies, 6 representatives of religious organizations and community leaders, and 6 representatives of the public, totaling 18 people. Data was analyzed using content analysis techniques.

The study results found that 1. The main problems of waste management at the source in Buddhist communities include the accumulation of waste that affects the environment and health, lack of responsibility and public participation, and lack of knowledge in sorting and managing waste. Solving the problem requires community cooperation, such as effective waste management control, knowledge provision, and

environmental awareness. 2. Guidelines for developing a household waste management system include: 1. Sorting waste from the home, such as organic waste, recyclable waste, and hazardous waste; 2. Making merit with certain types of waste; 3. Selling or using waste for public benefit, such as recycling; 4. Making the community clean and livable; 3. Expanding sustainable environmental management will help the community benefit, including: 1. Creating added value from waste and recycled materials; 2. Strengthening community unity; 3. Instilling environmental awareness, which will affect the development and prosperity of the community in the long term.

Keywords: Creating A Waste Management System at Source; Buddhist Community; Sustainable Environmental Management Model

บทนำ

การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้ระบุถึงปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญกับภาวะขยะล้นเมืองและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงในทุกด้าน ในกรอบยุทธศาสตร์ฯ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยในมิติ “ความยั่งยืน” ได้ระบุถึงการพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลกซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ยังได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยใน 20 ปีข้างหน้าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม คือ การขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปสู่เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจสีเขียว ระดับการปล่อยก๊าซ

คาร์บอนไดออกไซด์ต่ำ มีพื้นที่สีเขียวใหญ่ขึ้น ประชาชนมีพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม 5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5 ได้ระบุถึงการเพิ่มศักยภาพเมืองด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการของเสีย ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ปัญหาสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นปัญหาที่คู่ขนานไปกับการพัฒนาประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ระบบเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ระบบสังคม ด้านสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อมและนิเวศชุมชน และระบบการเมือง ด้านงบประมาณที่มีจำนวนมหาศาลที่รัฐทุ่มในการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากขยะที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธี มองว่าขยะเป็นสิ่งปฏิกูล ซึ่งเป็นต้นเหตุของการทำลายระบบนิเวศทางตรง ต่อแหล่งน้ำ มลพิษทางอากาศ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและทัศนียภาพ ส่วนผลกระทบทางอ้อมนั้น สาเหตุเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า การใช้สารเคมีทำให้สารพิษไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น แต่ปัจจัยทางอ้อมส่วนใหญ่จะมีกฎหมายคุ้มครองในฐานะเป็นอนุรักษทรัพยากรที่สำคัญและเป็นสมบัติของชาติ หากผู้ใดละเมิดก็จะได้รับการดำเนินคดีทางกฎหมาย เช่น การแผ้วถางบุกรุกป่าขยายพื้นที่ทางการเกษตร การเผาเพื่อหาของป่า การลักลอบล่าสัตว์ ตัดไม้ทำลายป่า การใช้พื้นที่ป่าสงวนผิดวัตถุประสงค์

ในขณะที่ผลกระทบทางตรงในระดับชุมชน “ขยะ” เป็นปัญหาที่มนุษย์สร้างขึ้น นับวันยิ่งยกระดับเป็นปัญหาระดับชาติที่กระทบไปในทุกมิติ ประการสำคัญเกิดจากการขาดจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม ยิ่งไปกว่านั้นยังมีแนวคิดที่จะพยายามผลักภาระไปให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการแก้ปัญหา ทั้งที่ต้นทางของขยะเกิดขึ้นจากครัวเรือน ผลจากการลงพื้นที่เป้าหมายเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยทำให้พบว่า ในแต่ละปีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7,850 แห่ง คือ 1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง 2. เทศบาล 2,472 แห่ง แบ่งออกเป็น เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 195 แห่ง เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง 3. องค์การบริหารส่วนตำบล 5,300 แห่ง 4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) 2 แห่ง จะใช้งบประมาณโดยเฉลี่ย

แห่งละ 500,000 บาท ในการจัดการขยะ ในภาพรวมทำให้รัฐสูญเสียงบประมาณจำนวนมากถึงปีละ 3,925,000,000 บาท ผลเกิดจากการขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดองค์ความรู้ในการจัดการขยะต้นทางและบทบาทของตนเองในการจัดการสิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559 - 2560) และกระทรวงมหาดไทย ได้แจ้งให้จังหวัดดำเนินการจัดทำแนวทางปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” โดยมีกรอบการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการ ฯ จำนวน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นทาง คือ การลดปริมาณขยะ และการส่งเสริมการคัดแยกขยะที่ต้นทาง และระยะกลางทาง คือการจัดทำระบบเก็บและขนถ่ายที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแนวคิด 3Rs ซึ่งผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ ฯ ในปี พ.ศ. 2560 ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยก่อนเข้าสู่ระบบกำจัดที่ปลายทางลดลงร้อยละ 5.28 เมื่อเทียบกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2559 และเพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ มีการปฏิบัติกรอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามเป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (กระทรวงมหาดไทย, 2566)

ปัญหาและความสำคัญประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาขยะล้นเมืองและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ดังนั้นปัญหาสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว สาธารณสุข และงบประมาณภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้งบประมาณในการจัดการขยะสูงถึงปีละประมาณ 3,925 ล้านบาท แนวทางการแก้ไขเสนอ “การสร้างระบบการจัดการขยะต้นทางชุมชนวิถีพุทธ” โดยมีพื้นที่นำร่อง 2 แห่ง ชุมชนวัดหนองม่วง จ. นครสวรรค์ ชุมชนวัดสันดอนมูล จ. เชียงใหม่ เป้าหมายการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ระยะ ต้นน้ำ พัฒนาระบบนิเวศและเครือข่ายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนวิถีพุทธ โดยใช้พลัง “บวร” (บ้าน วัด ราชการ) กลางน้ำ สร้างระบบจัดการขยะต้นทางตามแนวคิด 3Rs (Reduce Reuse Recycle) ปลายน้ำ พัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ในชุมชน ใช้ “วัด” เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน บูรณาการแนวคิดทางพุทธศาสนากับการจัดการสิ่งแวดล้อม มุ่งสร้างความยั่งยืนผ่านการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสังคม ความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ นโยบายกระทรวงการอุดมศึกษาฯ พันธกิจมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โครงการนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการแก้ไขปัญหา

ขยะอย่างยั่งยืน โดยผสมผสานแนวคิดทางพุทธศาสนาเข้ากับการจัดการสิ่งแวดล้อมสมัยใหม่ และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบด้านการจัดการขยะต้นทาง
2. เพื่อสร้างแกนนำจิตอาสาและพัฒนาระบบการจัดการขยะในระดับครัวเรือน
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการขยายผลในพื้นที่

ต้นแบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการภาคสนาม (Action Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พื้นที่ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ ภาคกลาง ได้แก่ ชุมชนในตำบลหนองกลับ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 4 ชุมชน ภาคเหนือ ได้แก่ ชุมชนในตำบลท่ากว้าง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 ชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 6 คน ผู้แทนองค์กรศาสนาและผู้นำชุมชน 6 คน ผู้แทนประชาชน 6 คน รวม 18 คน เลือกโดยเฉพาะเจาะจง

3. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สร้างขึ้นด้วยการทบทวนวรรณกรรม สร้างแบบสอบถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)

4. การเก็บข้อมูล

เก็บข้อมูลภาคสนาม ร่วมกับแบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussions)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อคณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลแล้ว ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ประกอบเนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่คณะผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูล จนถึงเมื่อสิ้นสุดการเก็บข้อมูล โดยขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การจัดระเบียบข้อมูล 2. การทำดัชนีหรือกำหนดรหัสข้อมูล 3. การกำจัดข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปชั่วคราว 4. การสร้างบทสรุป และ 5. การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ปัญหาและผลกระทบด้านการจัดการขยะต้นทางในการจัดการขยะต้นทางพบว่า ในชุมชนวิสุทธิพร พบปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นได้แก่ ปัญหาขยะที่สะสมอยู่ในชุมชนทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะอาดและเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชน ขาดความรู้และวิธีการจัดการที่ถูกต้องในการคัดแยกและจัดการขยะที่ต้นทาง การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน เช่น การสร้างการตรวจสอบและการควบคุมการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะที่เหมาะสม และการสร้างความตระหนักในประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะให้เหมาะสม

2. การสร้างแกนนำจิตอาสาและพัฒนาระบบการจัดการขยะในระดับครัวเรือนมีขั้นตอนดังนี้ 1. คัดแยกขยะจากบ้าน ประชาชนควรทำการแยกขยะต่าง ๆ ตามประเภท เช่น ขยะอินทรีย์, ขยะรีไซเคิล, และขยะอันตราย เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการต่อไป 2. นำไปทำบุญ ขยะที่ได้รับการคัดแยกแล้วสามารถนำไปใช้ในการทำบุญ เช่น การบริจาคขยะให้กับวัดหรือองค์กรที่ต้องการ 3. ขายไปทำสาธารณประโยชน์ บางประเภทของขยะสามารถนำไปขายหรือนำมาใช้ในการผลิตสินค้าที่มีประโยชน์ต่อสังคม เช่น การรีไซเคิลขยะ และ 4. ทำให้ชุมชนสะอาดน่าอยู่ การจัดการขยะอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้สะอาดและน่าอยู่ การดำเนินการตามขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้

3. รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการขยายผลในพื้นที่ โดยมีผลดังนี้ 1. สร้างมูลค่าเพิ่ม การจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชน

โดยเชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์จากขยะและวัสดุรีไซเคิลให้เกิดรายได้เสริม 2. สร้างความสามัคคี การมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนจะช่วยสร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิกในชุมชน และเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนจะช่วยสร้างความตระหนักในประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสร้างพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังนั้น การมีรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในชุมชนจะมีผลที่สำคัญต่อการพัฒนาและความเจริญของชุมชนในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาและผลกระทบด้านการจัดการขยะต้นทางในการจัดการขยะต้นทาง ได้แก่ ปัญหาขยะที่สะสมอยู่ในชุมชนทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะอาดและเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชน ขาดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการจัดการขยะต้นทางในชุมชน ขาดความรู้และวิธีการจัดการที่ถูกต้องในการคัดแยกและจัดการขยะที่ต้นทาง การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน เช่น การสร้างการตรวจสอบและการควบคุมการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะที่เหมาะสม และการสร้างความตระหนักในประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย ชัยรุ่งเรือง (2559) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างชุมชน เข้มแข็งของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า กระบวนการการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเพราะรัฐบาลมีวัตถุประสงค์ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ สร้างชุมชนเข้มแข็ง นับเป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกระดับเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน เป็นการสร้างความเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการ ประชาชนที่มีความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมจะสนใจเข้าร่วมดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐตั้งแต่กระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ การกำหนดความต้องการของตนเอง การให้ความเห็น การริเริ่ม การคิดและตัดสินใจ การดำเนินการ การตรวจสอบ เพราะมีความรู้

2. การสร้างแกนนำจิตอาสาและพัฒนาระบบการจัดการขยะในระดับครัวเรือน มีขั้นตอนดังนี้ 1. คัดแยกขยะจากบ้าน ประชาชนควรทำการแยกขยะต่าง ๆ ตามประเภท เช่น ขยะอินทรีย์, ขยะรีไซเคิล, และขยะอันตราย เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการต่อไป 2. นำไป

ทำบุญ ขณะที่ได้รับการคัดแยกแล้วสามารถนำไปใช้ในการทำบุญ เช่น การบริจาคขยะให้กับวัดหรือองค์กรที่ต้องการ 3. ขายไปทำสาธารณะประโยชน์ บางประเภทของขยะสามารถนำไปขายหรือนำมาใช้ในการผลิตสินค้าที่มีประโยชน์ต่อสังคม เช่น การรีไซเคิลขยะ และ 4. ทำให้ชุมชนสะอาดน่าอยู่ การจัดการขยะอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้สะอาดและน่าอยู่ การดำเนินการตามขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้ สอดคล้องกับงานของวิจัย สุขุมลย์ ประสมศักดิ์ (2557) เรื่อง กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่า การบูรณาการภาคเครือข่ายประชาชน เครือข่ายพระสงฆ์ เครือข่ายสตรี เครือข่าย เด็กและเยาวชน เครือข่ายนักศึกษา เครือข่ายตำรวจ เครือข่ายนักสิ่งแวดล้อม และเครือข่าย ภาคเอกชน เป็นต้น ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้ จะต้องเข้ามาบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างพร้อมเพรียง กันในการส่งเสริมจุดแข็งของแต่ละเครือข่ายให้มาสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งทางองค์การบริหารส่วน จังหวัดจะต้องเข้าไปจับมือและให้การสนับสนุนในกิจกรรมทั้งหลายที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพราะกำลังคนได้จากเครือข่าย แต่กำลังทรัพย์ได้จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งจะทำให้เห็นโอกาสในการแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ นอกจากนี้ กระแสของการมีส่วนร่วมในการประท้วง เรียกร้อง และการต่อต้าน ทำให้เกิดกระแสการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและนโยบายรัฐให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

3. รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการขยายผลในพื้นที่ การขยายผลของรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในพื้นที่ต้นแบบจะมีผลต่อชุมชนอย่างมาก โดยมีผลดังนี้ 1. สร้างมูลค่าเพิ่ม การจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชน โดยเชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์จากขยะและวัสดุรีไซเคิลให้เกิดรายได้เสริม 2. สร้างความสามัคคี การมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนจะช่วยสร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิกในชุมชน และเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน 3. สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนจะช่วยสร้างความตระหนักในประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสร้างพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังนั้น การมีรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในชุมชนจะมีผลที่สำคัญต่อการพัฒนาและความเจริญของชุมชนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพิมล แก้วอ่อน (2565) เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธยาปนิสสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน

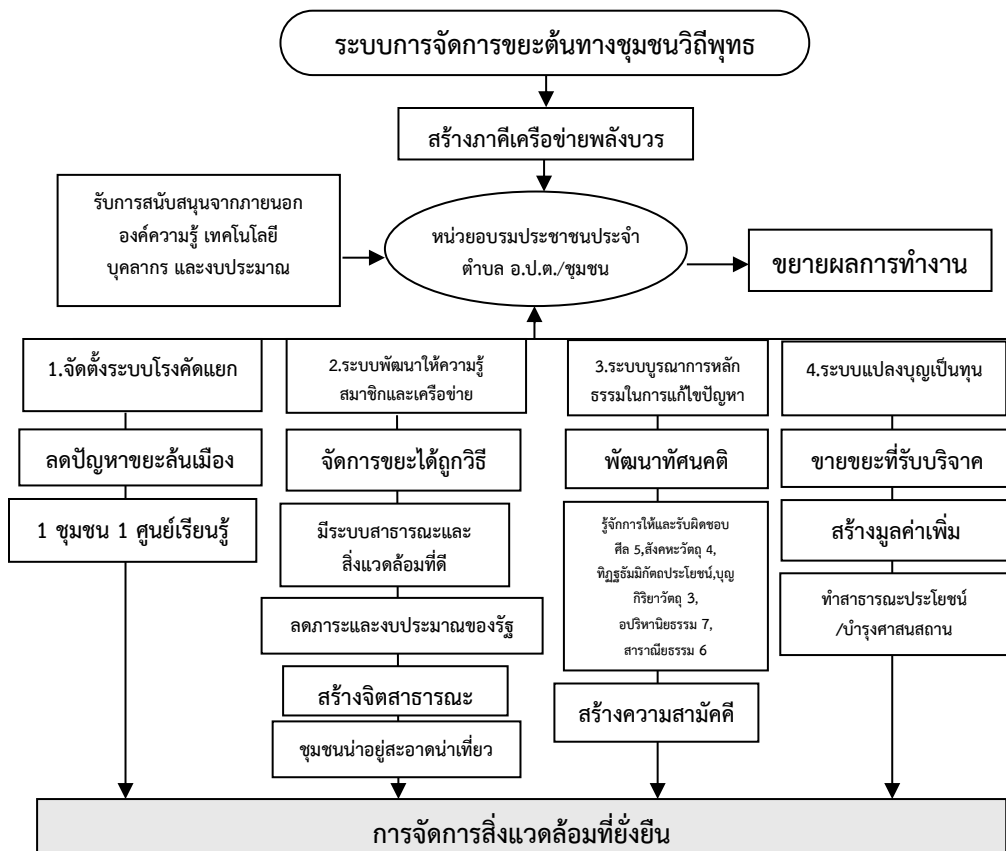

ฟ้าวอดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า 1. สภาพ
ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านทักษะ
วิสัยทัศน์ ด้านทักษะความร่วมมือ ด้านทักษะการสื่อสาร และด้านทักษะความคิด
สร้างสรรค์ 2. แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำตาม หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มีดังนี้
1. ทักษะด้านวิสัยทัศน์ คือ ผู้บริหารควรมองภาพในอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์กร
สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในองค์กรมองไปที่เป้าหมายเดียวกันมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน มี
ความสมัครสมานสามัคคีกัน 2. ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์คือ ผู้บริหารต้องวิเคราะห์
จุดเด่น จุดด้อย จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานสู่การเป็น
องค์กรใน อนาคตเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำเสนอผลงานหรือแนวทางการดำเนินงาน
ใหม่โดยไม่ตำหนิ เมื่อเกิดข้อผิดพลาด ร่วมกันเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น
เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ พัฒนางค์ความรู้รอบด้านและฝึกฝนให้เชี่ยวชาญ
3. ทักษะด้านการสื่อสาร คือผู้บริหาร ควรหมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เรียนรู้หลักการพูด
และการใช้ภาษาหมั่นฝึกฝนพัฒนาทักษะในการพูด เพื่อให้สามารถสื่อสารให้ทุกคนใน
องค์กรทราบนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน และ 4. ด้านทักษะความร่วมมือ คือ ผู้บริหาร
ควรมีหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้สามารถพึ่งพาอาศัยคนอื่นได้จากความสัมพันธ์ที่ดีนั้น
การลดความขัดแย้งในองค์กร การรู้จักการผูกใจ การสร้างความเชื่อค่านิยม และความ
คาดหวังร่วมกันทำงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยเรื่อง “การสร้างระบบการจัดการขยะต้นทาง
ชุมชนวิถีพุทธ” พบว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนา เครือข่ายการจัดการสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชนวิถีพุทธ โดยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในระดับชุมชนตามแนวทาง
พระพุทธศาสนา ซึ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดระบบการจัดการขยะ
ที่มีประสิทธิภาพ กรณีศึกษาวัดหนองม่วง อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ วัดหนองม่วง
เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการรวมตัวกันทุกวันพระ นอกเหนือจากกิจกรรมทางศาสนา ยัง
ดำเนินโครงการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการขยะ
ต้องใช้งบประมาณถึง 300,000 บาท/เดือน เพื่อจัดการขยะในพื้นที่ขนาดใหญ่ ทำให้เกิด
การรวมตัวของเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหา ยุทธศาสตร์การจัดการขยะต้นทาง
ในชุมชนวิถีพุทธ สร้างจิตสำนึกของชุมชน ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่เกิดขึ้น การ

นำขยะที่เกิดขึ้นไปสร้างประโยชน์ ดำเนินกิจกรรมร่วมกันโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ใช้หลักธรรมเรื่อง บุญและการทำดีได้ดี เป็นแนวทางหลัก พัฒนากิจกรรมขยะแลกบุญ ประชาชนนำขยะมาบริจาคและทำบุญ ขยะที่ได้รับการคัดแยกจะถูกนำไปขาย (แปลงบุญเป็นทุน) รายได้ที่ได้ใช้พัฒนาเสนาสนะและสาธารณประโยชน์ พัฒนาเครือข่ายและต้นแบบวัดเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาศึกษาและนำไปปรับใช้ ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการขยะเชิงพุทธ ปัญหาขยะที่เคยเป็นภาระของเทศบาลลดลง ประชาชนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่ดีขึ้น เกิดกระบวนการจัดการปัญหาที่เป็นระบบ ชุมชนมีความสามัคคีและพัฒนาไปในทิศทางที่ยั่งยืน แนวคิดนี้สามารถนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ โดยใช้ วัดเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนสังคม สร้างการมีส่วนร่วม และพัฒนาระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการขยายผลในพื้นที่ต้นแบบ เป็นแนวคิดที่ถูกสกัดมาจากการการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อมีจุดประสงค์ในการสร้างภาคีเครือข่ายพลังบรรพชาวมายามซึ่งให้เห็นว่าทุกคนสามารถที่มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลในชุมชน ปัญหาดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงแค่ปัญหาระดับพื้นที่เท่านั้น แท้จริงเป็นปัญหาระดับโลก ที่ทุกคนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้ จึงเป็นที่มาของการนำเสนอ “ระบบการจัดการขยะต้นทางชุมชนวิถีพุทธ” โมเดลนี้เปิดโอกาสให้คนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม โดยพื้นที่เป้าหมายจะรับการสนับสนุนจากภายนอกในด้วยองค์ความรู้ ด้านเทคโนโลยี ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ ข้อสำคัญจะมีที่ตั้งการทำงานที่แน่นอน เช่น หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ที่ทำการในชุมชน ศาลาประชาคม การขยายผลในพื้นที่ต้นแบบสู่พื้นที่รอบข้างจะขับเคลื่อนไปพร้อมกันโดยเชิญผู้นำเข้ามามีส่วนร่วมทุกกระบวนการ มีการมอบรางวัลเพื่อเชิดชูเกียรติในฐานะผู้ทำประโยชน์ต่อสังคม โดยแบ่งกระบวนการของเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 จัดตั้งระบบโรงคัดแยก ลดปัญหาขยะล้นเมือง 1 ชุมชน 1 ศูนย์เรียนรู้ครบวงจร ขั้นตอนที่ 2 ระบบพัฒนาให้ความรู้ให้จัดการขยะได้ถูกวิธี มีระบบสาธารณะและสิ่งแวดล้อมที่ดีลดภาระและงบประมาณของรัฐ สร้างจิตสาธารณะ ให้ชุมชนอยู่สะอาดน่าเที่ยว ขั้นตอนที่ 3 ระบบบูรณาการหลักธรรมในการแก้ไขปัญหา ด้านการพัฒนาทัศนคติคน 5 ระดับ ประกอบด้วยระดับเครือข่าย ระดับองค์กรสนับสนุน ระดับองค์กรชุมชน ระดับชุมชน ระดับสถานศึกษา ให้รู้จักการให้และรับผิดชอบ ตามหลักพุทธธรรม เช่น ศีล 5 สังคหะวัตถุ 4 ทิฐุธรรมิกัตถประโยชน์ บุญกิริยาวัตถุ 3 อปปรหานิยธรรม 7 และสาราณียธรรม 6 เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคี ขั้นตอนที่ 4 ระบบแปลงบุญเป็นทุน ขยายขยายที่รับบริจาค สร้างมูลค่าเพิ่ม ทำสาธารณะประโยชน์/บำรุงศาสนสถาน จะทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืนในระยะยาว

การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนวิถีพุทธสาระสำคัญของการทำวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาการบูรณาการทำงานเชิงเครือข่ายความร่วมมือภายใต้การขับเคลื่อน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนวิถีพุทธ” เป็นกระบวนการปฏิบัติการเชิงรุก โดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาลงไปขับเคลื่อนในระดับครัวเรือน โดยให้ทุกครัวเรือนในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมชุมชนนั้นเข้าร่วมเป็นสมาชิกในการจัดการขยะต้นทางตามแนวคิด 3Rs (Reduce Reuse Recycle) รณรงค์ให้ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ด้วยการสร้างกิจกรรมลดปริมาณขยะในชุมชน การคัดแยกขยะจากต้นทาง การกำจัดขยะอย่างถูกวิธี เพื่อลดภาระในการจัดการ

ของหน่วยงานภาครัฐทั้งด้านกำลังคนและงบประมาณ สร้างตัวชี้วัดระบบการจัดการและต้นทุนในการจัดการขยะจะต้องลดลงร้อยละ 5 โดยใช้ 2565 เป็นปีฐานในการศึกษาเปรียบเทียบหรือก่อนดำเนินการวิจัย 1 ปีงบประมาณ ที่สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ปัญหาที่พบคือการสะสมของขยะในชุมชนทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชน เกิดขึ้นจากขาดความรู้ ขาดความเข้าใจ และขาดการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะต้นทาง วิธีการแก้ปัญหาโดยการสร้างแกนนำจิตอาสาและพัฒนา ระบบการจัดการขยะในระดับครัวเรือน 5 ขั้นตอน คือ คัดแยกขยะ นำขยะไปทำบุญ ขยาย ขยะนำเงินมาทำสาธารณประโยชน์ ให้ความรู้ในการสร้างชุมชนให้สะอาดน่าอยู่ ส่วนการสร้างมูลค่าเพิ่มขยะที่ผ่านการคัดแยกได้แบ่งออก 2 ประเภทคือ (1) ขยะเคมีสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยวิธีจำหน่ายเพื่อนำเงินไปใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ตามความเห็นของสมาชิก เช่น บุรณะวัด ซื่ออุปกรณ์ใช้สอยในชุมชน จัดทำเป็นสวัสดิการดูแลสมาชิกในกรณีเกิด แก่ เจ็บ ตาย (2) ขยะอินทรีย์จะนำไปเผาถ่าน ทำน้ำส้มควันไม้และทำเป็นปุ๋ยหมักลดปริมาณขยะและลดภาระหน่วยงานภาครัฐ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นถอดเป็นผังความคิดนำไปสู่การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่ายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนวิถีพุทธต้นแบบ 4 ระบบ ได้แก่ ระบบกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลต้นทาง ระบบส่งเสริมองค์ความรู้สู่ชุมชน ระบบการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและระบบกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่ยั่งยืนในพื้นที่ต้นแบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกิดจากชุมชน และบรรจุไว้แผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นควรทำหน้าที่สนับสนุนเชิงนโยบายที่เกื้อหนุนขีดความสามารถของชุมชน เช่น การรวบรวมและการต่อยอดองค์ความรู้
3. ควรพัฒนากลไกการขับเคลื่อนองค์โดยภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิด กระบวนการมีส่วนร่วมคิด แก้ปัญหา ประเมินผล รับผลประโยชน์ร่วมกัน
4. ควรให้องค์กรวิชาการและวิชาชีพ เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนองค์ความรู้ ด้านระบบการบริหารและพัฒนา รูปแบบกิจกรรม

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในภาคปฏิบัติและศึกษารณิ
ตัวอย่างการสร้างระบบการจัดการขยะต้นทางชุมชนวิถีพุทธที่มีปัจจัยเชิงสาเหตุต่างกัน
ในพื้นที่อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2566). แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด”
ประจำปี พ.ศ.2566. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2566, จาก <https://drive.google.com/drive/folders/1nBD1qfiMi7Qw4j-bLJJbAgrWLPNkt04M>.
- ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างชุมชนเข้มแข็งของ
เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,
5(2), 115-128.
- พรพิมล แก้วอ่อน. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก
พุทธยปาลนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุทุม สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(2),
91-104.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ
ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). สืบค้น 14 มกราคม 2565. จาก
http://nsc.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2023/06/NS_PlanOct201
- สุชุมาลย์ ประสมศักดิ์. (2556). กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาค
กลางตอนบน (ดุष्ฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์).
พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รายงานดัชนีการรับรู้การทุจริต พ.ศ. 2567

กับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของไทย*

CORRUPTION PERCEPTION INDEX REPORT 2024 AND SOLUTIONS TO
THAILAND'S CORRUPTION PROBLEMS

อรุณัฐ ปุณยกาอ

Arunat Poonyakaok

สภาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

Thai Small and Medium Enterprises Council

Corresponding Author E-mail: arunatpoon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์นำเสนอเกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการไทยในปัจจุบัน โดยพิจารณาจากค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต ที่ประเมินโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ซึ่งผลจากการประเมินล่าสุดของปี 2567 ประเทศไทยได้ 34 คะแนน เป็นคะแนนประเมินที่ต่ำที่สุดในรอบสิบกว่าปี คะแนนของประเทศไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีการเพิ่มอำนาจให้กับองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ภาคประชาชนก็มีการรวมตัวกันเป็นสมาคมเป็นองค์กรต่าง ๆ ทำการรณรงค์เพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน มีการประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์ชาติ มีการทำแผนปรับปรุงระบบราชการให้ปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และเปิดเผย ใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล แต่ผลการประเมินก็ไม่ได้ดีขึ้น ผู้เขียนได้แยกแยะให้เห็นว่าในการปรับปรุงค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต ได้มีการดำเนินมาตรการในสามแนวทางใหญ่ ๆ คือ แนวทางที่ 1 การใช้กฎหมายบังคับโดยภาครัฐ มีการตั้งองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานเพิ่มขึ้นในการตรวจสอบและลงโทษการทุจริต แนวทางที่ 2 ในภาคเอกชนมีการตั้งภาคีเครือข่ายเพื่อตรวจสอบและรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ข่าวสารการทุจริตที่ประชาชนพบเห็น มีการนำหลักศาสนาต่าง ๆ มาโน้มน้าวให้ผู้บริหารราชการ

*Received January 24, 2025; Revised March 10, 2025; Accepted March 15, 2025

ระดับสูง ข้าราชการและประชาชนมีความซื่อสัตย์สุจริต และแนวทางที่ 3 เป็นการใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีสนับสนุนและปรับปรุงการทำงานของภาคราชการตามนโยบายการเป็นรัฐบาลดิจิทัล เพื่อให้ระบบราชการมีความรวดเร็ว โปร่งใส เปิดเผยและตรวจสอบได้ โดยหวังว่ามาตรการสามแนวทางใหญ่ ๆ นี้หวังว่าจะช่วยปรับปรุงดัชนี CPI ของประเทศไทยให้ดีขึ้นได้

คำสำคัญ: ปัญหาคอร์รัปชัน; ดัชนีการรับรู้การทุจริต; หลักศาสนา; รัฐบาลดิจิทัล

Abstract

This academic article aims to present the current corruption situation in the Thai government sector by considering the Corruption Perception Index (CPI) value assessed by Transparency International (TI) annually. The latest announced is the result of the assessment in 2024. Thailand's score is 34 points, the lowest assessment score in over a decade. Thailand's score is lower than the world average and lower than the average of 10 ASEAN countries. Although Thailand has revised laws on corruption prevention and suppression, increased powers for inspection organizations, the public sector has formed associations and organizations to campaign against corruption, announced a National Strategic Plan, and planned to improve the government system to work quickly, transparently, and openly, and used digital technology to become a Digital Government, the assessment results did not improve. The author distinguishes that in improving the Corruption Perception Index, three main approaches have been taken: Approach 1: Enforcement of laws by the government sector; An independent organization has been established to review and improve laws that give agencies more power to investigate and punish corruption. The second approach in the private sector is to set up a network to investigate and campaign against corruption, using online media to disseminate news of corruption that the public has seen, and using religious principles to persuade senior government executives, civil servants, and the public to be honest. The third approach is to use digital technology to support and improve the work of the government sector in line with the policy of becoming a Digital Government so that the

government system is fast, transparent, open, and verifiable. These three major measures will hopefully help improve Thailand's CPI index.

Keywords: Corruption Problem; Corruption Perception Index; Religious; Digital Government

บทนำ

เมื่อวันอังคารที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International หรือ TI) ได้ประกาศคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ล่าสุดประจำปี พ.ศ. 2567 ประเทศไทย ได้ 34 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 107 จากจำนวน 180 ประเทศทั่วโลก และอยู่ในอันดับที่ 5 ของกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ (Transparency International, 2025) โดยคะแนน CPI 34 คะแนนที่ได้รับการประเมินประจำปี พ.ศ. 2567 นี้ ต่ำกว่าคะแนนในปี พ.ศ. 2566 ซึ่งได้รับ 35 คะแนน และเป็นคะแนนที่ไทยได้รับต่ำสุดในรอบ 12 ปีที่ผ่านมา (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ: ป.ป.ท., 2567). จึงน่าสนใจที่จะนำมาวิเคราะห์ว่าเหตุใดค่าคะแนน CPI ของไทยจึงไม่ดีขึ้น แม้ว่าประเทศไทยจะมีการปรับปรุงกฎหมายและมีการตั้งองค์กรอิสระเพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาโดยตลอด ในส่วนของภาคเอกชนก็มีการร่วมมือกันตั้งองค์กรและรณรงค์ต่อต้านการคอร์รัปชันมาอย่างต่อเนื่อง

การทุจริตคอร์รัปชัน การฉ้อราษฎร์บังหลวงสร้างปัญหาให้กับประเทศไทยมาโดยตลอด มีผลเสียหายต่อประเทศชาติในทุกด้าน มีการขยายตัวเป็นวงกว้าง (พิเชฐ ทังโต, 2559) มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหา กล่าวได้ว่า คอร์รัปชันคือโรคร้ายที่ร่อนทำลายประเทศไทย คอร์รัปชันหมายถึงการทุจริตหรือการใช้อำนาจไม่เป็นธรรมเพื่อผลประโยชน์เกี่ยวกับทรัพย์สิน ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่หรือผลประโยชน์อื่นใด การใช้ตำแหน่งหรืออำนาจในทางที่ไม่ถูกต้องเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งรวมถึงการรับสินบน การทุจริตและการใช้งบประมาณในทางที่ผิด (ธนพล เอกพจน์ และคณะ, 2566) ปัญหาคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและฝังรากลึกในสังคมมายาวนาน ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เกิดกับทุกประเทศทั่วโลก องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) จึงมีการสร้างดัชนีการรับรู้การทุจริต เรียกว่า Corruption Perceptions Index หรือ CPI (พระครูโอภาสสนทกิตติ์ (ศักดิ์ดา โอภาส), 2566) มีการสำรวจและประกาศค่าดัชนีของแต่ละประเทศทุกปี

ประเทศไทยมีความพยายามจะแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันตลอดมา มีการปรับปรุงกฎหมาย เพิ่มอำนาจองค์กรอิสระในการตรวจจับการกระทำผิด มีการระบุในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2561-2580) มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตในภาครัฐ ผ่านการพัฒนาคนและระบบต่าง ๆ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ: ป.ป.ช. 2567) ได้แก่ ให้การบริการภาครัฐมีความโปร่งใสปลอดภัยการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยความร่วมมือของประชาชนและภาคต่าง ๆ บุคลากรภาครัฐต้องยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต การปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างมีประสิทธิภาพมีความเด็ดขาดเป็นธรรมและตรวจสอบได้ และการบริหารจัดการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบแบบบูรณาการ รัฐบาลมีการออกพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม 7 ประการ ว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ การยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี กระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มีจิตสาธารณะ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นต้น (พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม, 2562) นอกจากนี้ในด้านศาสนายังมีการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนา มาโนมน้าวอบรมสอนและชี้แนะให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต แต่ก็ยังมีการทุจริตคอร์รัปชันให้พบเห็นมาตลอด ในปัจจุบันมีการผลักดันโครงการรัฐบาลดิจิทัล โดยการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาช่วยให้การทำงานของภาครัฐสะดวก โปร่งใส เพื่อหวังช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (อรุณัฐ ปุณยกนก, 2567)

ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของไทย

ดัชนีการรับรู้การทุจริต Corruption Perception Index หรือ CPI ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) หรือ TI ก่อตั้งในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อปี พ.ศ. 2536 มีสถานะเป็นองค์กรภาคประชาสังคมระหว่างประเทศ เป็นองค์กรอิสระ ไม่ใช่ภาครัฐ ไม่แสวงหากำไร มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้กับการทุจริตทุกรูปแบบ ด้วยการแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำงานร่วมกับประเทศต่าง ๆ มากกว่า 100 ประเทศ ร่วมกับพันธมิตรที่มีแนวคิดเดียวกันทั่วโลกเพื่อยุติความอยุติธรรมที่เกิดจากการทุจริตและสร้างความตระหนักรู้ถึงผลเสียของการทุจริต (พิพิธภัณฑ์ด้านโกง, 2568) พันธกิจของ TI คือการหยุดยั้งการ

ทุจริตและส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ในทุกระดับและทุกภาคส่วนของสังคม วิสัยทัศน์ของ TI คือโลกที่รัฐบาล การเมือง ธุรกิจ สังคมพลเมือง และชีวิตประจำวันของประชาชนปราศจากการทุจริต (Transparency International, 2024)

ค่า CPI สะท้อนการรับรู้ของนักธุรกิจและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระดับการทุจริตในภาครัฐ และมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน ดัชนี CPI จัดอันดับ 180 ประเทศและดินแดนทั่วโลกตามระดับการรับรู้ของการทุจริตในภาคสาธารณะ โดยมีคะแนนตั้งแต่ 0 (มีการทุจริตมาก) ถึง 100 (โปร่งใสมาก) ประเทศมากกว่าสองในสามมีคะแนนต่ำกว่า 50 จาก 100 คะแนน ซึ่งบ่งชี้ชัดเจนว่าประเทศเหล่านั้นมีปัญหาคอร์รัปชันร้ายแรง ค่าเฉลี่ย CPI ทั่วโลกอยู่ที่เพียง 43 คะแนนเท่านั้น ประเทศไทยมีค่า CPI เท่ากับ 34 จึงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งโลก มี 70 ประเทศที่ค่าดัชนี CPI สูงกว่าค่าเฉลี่ย และ 110 ประเทศที่ค่าดัชนี CPI ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (ดิริส ตฤณเตชะ, 2566) จากรายงานค่า CPI ปี 2567 ประเทศเดนมาร์ก ครองตำแหน่งอันดับที่ 1 ของโลก ด้วยคะแนนสูงสุด 90 คะแนน อันดับ 2 ประเทศฟินแลนด์ ได้ 88 คะแนน อันดับ 3 ประเทศสิงคโปร์ได้ 84 คะแนน (Transparency International, 2025)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศส่วนใหญ่ไม่มีความก้าวหน้าในการปรับปรุงค่า CPI ให้ดีขึ้นและบางประเทศยังถดถอยลง ค่า CPI ใช้การประเมินจากแหล่งข้อมูลหลายแห่งเพื่อจัดอันดับการรับรู้คอร์รัปชันในประเทศต่าง ๆ แหล่งข้อมูลเหล่านี้ช่วยสะท้อนภาพลักษณ์การทุจริตในแต่ละประเทศ โดยการรวบรวมข้อมูลจากนักธุรกิจและผู้เชี่ยวชาญเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการทุจริตจากฐานข้อมูลที่เป็นการจัดอันดับหรือดัชนีชี้วัด ซึ่งรวบรวมจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น นักวิเคราะห์จากหน่วยงานระหว่างประเทศ นักธุรกิจ และนักวิชาการ ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐที่พวกเขาประสบหรือได้ยินมา แหล่งข้อมูลจากองค์กรระหว่างประเทศที่เชื่อถือได้ เช่น ธนาคารโลก (World Bank), World Economic Forum, และหน่วยงานให้คำปรึกษาเอกชน เป็นต้น (พิพิธภัณฑ์ด้าน โกง, 2568)

ตารางที่ 1 คะแนน CPI ของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2558 ถึง 2567

พ.ศ.	คะแนน	อันดับ
2558	38	76
2559	35	101
2560	37	96
2561	36	99
2562	36	101
2563	36	104
2564	35	110
2565	36	101
2566	35	108
2567	34	107

(ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ: ป.ป.ช. (2568))

จากตารางที่ 1 แสดงค่าดัชนี CPI ของไทยย้อนหลัง 10 ปี ค่าดัชนี CPI ของไทยลดต่ำลงมาตลอด และคะแนนที่ไทยได้รับการประเมินในปีล่าสุด คือ พ.ศ. 2567 เป็นคะแนนที่ต่ำที่สุดในรอบ 10 ปี

ตารางที่ 2 ค่า CPI ประจำปี พ.ศ. 2567 ของประเทศในอาเซียน

อันดับในอาเซียน	อันดับโลก ปี 2567	ประเทศ	คะแนน ปี 2567
1	5	สิงคโปร์	84
2	57	มาเลเซีย	50
3	88	เวียดนาม	40
4	99	อินโดนีเซีย	37
5	107	ไทย	34
6	114	ฟิลิปปินส์	33
7	114	ลาว	33
8	158	กัมพูชา	21
9	168	เมียนมา	16
10	-	บรูไน	ไม่มีผลประเมิน

ค่าเฉลี่ย CPI ของประเทศในกลุ่มอาเซียน เท่ากับ 39

(ที่มา: Transparency International, 2025)

ในกลุ่มประเทศอาเซียน ค่า CPI ของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 5 โดยมีสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีอันดับสูงสุด ปัญหาคอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จากค่า CPI แสดงให้เห็นถึงการแก้ปัญหาคอร์รัปชันยังไม่มีดีขึ้น

สรุปให้เห็นว่าจากการพิจารณาตัวชี้วัดค่า CPI แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงว่าปัญหาการคอร์รัปชันของไทยยังเป็นปัญหาใหญ่ ในรอบสิบปีที่ผ่านมา ค่า CPI ไม่ดีขึ้น อันดับโลกก็ยิ่งเพิ่มขึ้น แม้แต่ในกลุ่มประเทศอาเซียนจำนวน 10 ประเทศ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย CPI เท่ากับ 39 ค่า CPI ไทยก็ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในอาเซียน ดังนั้นจึงควรเร่งหาวิธีการและมาตรการที่ดีกว่าที่ทำอยู่ในทุกวันนี้ เพื่อยกระดับประเทศลดการคอร์รัปชันให้น้อยลงกว่านี้

หน่วยงานป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันของไทย

ความพยายามป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน มีการตั้งหน่วยงานและองค์กรอิสระขึ้นมาหลายหน่วยงานได้แก่ 1. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) รับผิดชอบในการตรวจสอบและดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริตของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง 2. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการในหน่วยงานของรัฐ 3. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐเพื่อความโปร่งใส 4. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) รับผิดชอบในการตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับการฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับคอร์รัปชัน

นอกจากองค์กรอิสระภาครัฐแล้วยังมีการรวมตัวของภาคเอกชนเป็นภาคีองค์กรต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย มีหลายองค์กรที่สำคัญ เช่น 1. โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (CAC) ก่อตั้งขึ้นในปี 2553 โดยความร่วมมือของ 8 องค์กรชั้นนำ เช่น หอการค้าไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อสร้างความร่วมมือในการต่อต้านคอร์รัปชันในภาคธุรกิจ 2. สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของ CAC และส่งเสริมธรรมาภิบาลในองค์กรต่าง ๆ 3. หอการค้านานาชาติ มีบทบาทในการสนับสนุนการต่อต้านคอร์รัปชันและสร้างมาตรฐานทางธุรกิจที่โปร่งใส 4. สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย ร่วมมือในการพัฒนามาตรฐานการกำกับดูแลกิจการที่ดีและต่อต้านคอร์รัปชันในตลาดทุน 5. องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (Anti-Corruption Organization of Thailand) หรือ ACT คือ องค์กรภาคประชา

สังคมที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อร่วมมือในการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาการคอร์รัปชันและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต 6. เครือข่ายประชาชนต่อต้านคอร์รัปชัน (คปต.) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2543 ตามมติของที่ประชุมเครือข่ายประชาสังคมไทย ซึ่งมีจุดหมายร่วมกันในการผนึกกำลังของประชาชนเพื่อช่วยกันเฝ้าระวังและแก้ปัญหาการทุจริตในวงราชการ

จะเห็นว่าประเทศไทยมีหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนหลายองค์กรทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแต่เหตุใดการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยยังมีมาก โดยดูจากดัชนี CPI ที่ไม่ดีขึ้น จากรายงานของ ปปช. เพียงหน่วยงานเดียว จากวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 7 เดือนมีเรื่องที่เข้าสู่การพิจารณาและตรวจสอบ รวม 4,894 เรื่อง ซึ่งยังไม่นับรวมคดีความต่าง ๆ ที่เข้าสู่การพิจารณาของหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงคดีที่ไม่ได้รับการพิจารณาแต่เป็นคดีที่รับรู้ในเอกชนที่ต้องติดต่อกับราชการ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567) โดยวิเคราะห์ว่ามีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น 1. ขาดจริยธรรมและคุณธรรม ข้าราชการบางคนมีพฤติกรรมโลภและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว 2. โอกาสในการทุจริต ระบบราชการมีช่องโหว่และขาดการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดโอกาสในการทุจริตได้ง่าย 3. อิทธิพลจากผู้มีอำนาจ ผู้มีอิทธิพลสามารถแทรกแซงกระบวนการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดเป็นไปอย่างล่าช้า 4. ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่เอื้ออำนวย ค่านิยมที่ยกย่องคนรวยและการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม 5. การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวด กฎหมายและระเบียบยังไม่มีความเข้มงวดเพียงพอในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งหมดนี้ทำให้การทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

รัฐบาลดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส

รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) คือการนำระบบดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานบริการประชาชน เช่นในกรณีของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงระบบราชการให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล คือสาธารณรัฐเอสโตเนีย (ไอริน โรจนรักษ์, 2564) ที่พัฒนาระบบราชการด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานภาครัฐ ทำให้การทำงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมีความรวดเร็ว โปร่งใส มีธรร

มาภิบาล มีค่าดัชนีเป็นอันดับที่ 13 ของโลกและมีค่า CPI เท่ากับ 76 (Transparency International, 2025) ในแผนยุทธศาสตร์ชาติจึงมีการวางยุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาและปรับปรุงการทำงานภาครัฐให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล มีการประกาศแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย (ประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2566) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาการบริการสาธารณะของรัฐโดยใช้ระบบดิจิทัลเทคโนโลยี มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลคือ “บริการภาครัฐสะดวก โปร่งใส ทันสมัย ตอบโจทย์ประชาชน” (อรุณัฐ ปุณยกร, 2567) โดยคาดหวังว่านโยบายรัฐบาลดิจิทัลจะช่วยให้งานบริการสาธารณะต่าง ๆ เช่นการขอใบอนุญาต การต่อทะเบียนกิจการ ธุรกิจร้านค้า การทำธุรกรรม การยื่นแบบชำระภาษี การติดต่องานทะเบียน จะเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน ลดโอกาสการเรียกรับสินบนเพื่อให้งานอนุมัติเร็วขึ้น รวมทั้งจะประหยัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐ เพราะสามารถลดขั้นตอนงาน ลดการใช้เอกสาร และลดจำนวนข้าราชการลงได้ ก็น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้ดัชนีค่า CPI เพิ่มขึ้นได้

ศาสนากับการป้องกันการคอร์รัปชัน

ทุกศาสนามีบทบัญญัติที่จะให้คนเป็นคนดี ไม่เบียดเบียนกัน ในศาสนาพุทธมีธรรมะข้อเบญจศีล ที่ให้พุทธมามกะปวารณายึดถือปฏิบัติ ในศีลข้อ 2 เว้นจากอทินนาทาน ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของกันและกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2549) เว้นจากการลักทรัพย์ การไม่ลักขโมยแย่งชิงกัน ไม่เอาเปรียบบุคคลและสังคม ทั้งซึ่งหน้าและลับหลัง เลี้ยงชีพโดยชอบธรรม มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ปันกันในเรื่องของ ความรู้ และความดี ขวนขวายช่วยผู้อื่นในกิจที่ควรช่วย มีความพากเพียรเพื่อความก้าวหน้า ประหยัดมัธยัสถ์ บูรณะ ซ่อมแซม ขยันขันแข็งในหน้าที่การงานของตน เพื่อไม่ต้องเป็นขโมยเพื่อตั้งตัวและดำรงวงศ์สกุล และเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติตามสัญญาประชาคมอย่างเคร่งครัด (พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปัญโญ), 2534) ดังแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (2557) ให้ทัศนะของศีลใช้ป้องกันการคอร์รัปชันไว้ว่า “...เวลาที่เราจะต่อต้านทุจริตคอร์รัปชันไม่น่าหลักธรรมศีล 5 เข้าไปได้อย่างไร โดยเฉพาะในข้ออทินนาทาน ธรรมมาภิบาลจะต้องมีความ Transparency เป็นข้อหนึ่งในนั้นก็คือความโปร่งใส ทำอย่างไรให้คนโปร่งใสก็ให้คนมีศีลมีธรรม เบญจศีล เบญจธรรมต้องเข้ามา...” ถ้ามุขยในโลกปฏิบัติตนอยู่ในศีล 5 ประการอย่างเคร่งครัดเป็นประจำหรือที่เรียกว่า นิจศีล สังคมย่อมสงบสุข ชาวโลกย่อมร่มเย็นกันทั่วหน้า (วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, 2560) และ

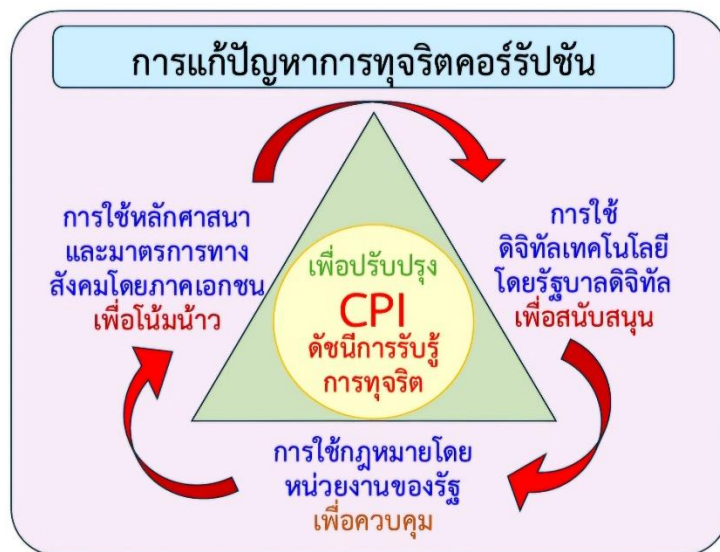
ยังมีนักวิชาการด้านศาสนาเสนอแนะให้นำหลักพุทธธรรม หิริ-โอตตปเป คือความละอาย ต่อบาป ความเกรงกลัวต่อบาปหรือการทำความชั่ว มาใช้อบรม นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่น ๆ ได้แก่ “หลักฆราวาสธรรม 4” ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน มีอยู่ 4 ประการคือ 1. สัจจะ คือ ประพฤติด้วยความสุจริต ไม่หลอกลวง 2. ทมะ คือ การฝึกฝนข่มใจตนเองให้ห่างจาก อบายมุข ไมโลภ 3. ขันติ คือ มีความอดทน ต่อกิเลส ต่อสิ่งยั่วยุ ต่อราคะ ไม่ให้หลงไป กระทำความผิด 4. จาคะ คือการสละสิ่งที่มี สละสิ่งที่อยากมี สละอารมณ์อยาก (พิชณู หอมสมบัติ และคณะ, 2564)

ในศาสนาอิสลามสอนว่า ในการดำเนินชีวิตจงเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่ดี อันเป็นที่ ยอมรับของสังคม จงทำตนให้เป็นผู้ดำรงอยู่ในศีลธรรม มีเมตตา มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักปกป้องสิทธิของตน ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น เป็นผู้มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว เป็นผู้มีความ ยุติธรรม หลักการปฏิบัติ กิจการงานต่าง ๆ ที่มุสลิมต้องมีความเหมาะสมกับตนเองและ สังคม ขณะเดียวกันต้องออกห่างจากการงานที่ไม่ดี ที่สร้างความเสื่อมเสียอย่างสิ้นเชิง (ณัฐ พัทธกันต์ แก้วพลอย, 2562) ในคำสอนของศาสนาคริสต์ มีระบุในหลักธรรมบัญญัติ 10 ประการ อย่าลักทรัพย์หรือลักขโมยหมายถึงฉ้อโกง อย่ามักได้ในทรัพย์สินของผู้อื่น (สมบัติ กองกะมุด, 2559)

ที่ผ่านมาจึงมีการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนา มาโน้มน้าวอบรมสอนและชี้แนะ ให้ซื่อสัตย์สุจริตลดการทุจริตคอร์รัปชันอยู่เสมอ ในประเทศที่คะแนน CPI ดีเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก เช่นประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่ 1-5 มาโดยตลอด เป็นประเทศที่ประชาชนนับถือศาสนาคริสต์ ในอาเซียนเองประเทศสิงคโปร์มีดัชนีการรับรู้ การทุจริตสูงที่สุดในอาเซียน มีประชากรนับถือศาสนาหลากหลายทั้งพุทธศาสนา คริสต์ ศาสนา อิสลาม และฮินดู (จิตตะวัน ชนะกุล, 2566) ศาสนาทุกศาสนาล้วนมีคำสอนให้คน เป็นคนดี จึงย่อมมีส่วนที่ช่วยโน้มน้าวให้คนไม่ประพฤติผิดไม่ทุจริตคอร์รัปชัน (ติรัส ตฤณเตชะ, 2566)

จากที่ได้นำเสนอมาผู้เขียนจึงขอเสนอองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยเพื่อให้ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตของไทย หรือค่า CPI มีคะแนนสูงขึ้น โดยการใช้มาตรการ 3 ด้านประสานกัน ได้แก่ 1. การควบคุมบังคับโดยใช้กฎหมายผ่านทาง องค์กรของรัฐที่มีอยู่แล้วหลากหลายองค์กร 2. การโน้มน้าวจิตใจผู้ปฏิบัติงานให้มีความ ซื่อสัตย์สุจริตโดยยึดหลักคำสอนของศาสนาและมาตรการทางสังคมเช่นสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ให้ผู้ปฏิบัติงานเกรงกลัวที่จะถูกเปิดเผยหรือเปิดโปงการทุจริต 3. การสนับสนุนให้มีการใช้ ดิจิทัลเทคโนโลยีในกระบวนการทำงานของราชการตามแผนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

โดยเร็วเพราะจะทำให้เกิดความโปร่งใส ความรวดเร็วและเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน หากใช้แนวทางทั้งสามนี้ประสานร่วมกันน่าจะทำให้การประเมินค่า CPI ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมาในอดีต

ภาพที่ 1 : องค์ความรู้

สรุป

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย พบว่าสถานการณ์การรับรู้การทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาไม่ดีขึ้น โดยดูจากค่า CPI ที่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั่วโลก และจากการจัดอันดับค่า CPI ลำดับที่ของประเทศไทยนอกจากไม่ดีขึ้น แม้แต่การเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ด้วยกันเองค่า CPI ของประเทศไทยก็ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่มอาเซียน แม้รัฐบาลและองค์กรภาคเอกชนจะร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งมีการตั้งหน่วยงานองค์กรอิสระภาครัฐ ปรับปรุงกฎหมายให้เข้มงวด มีบทลงโทษครอบคลุมการกระทำผิดต่าง ๆ มีการรณรงค์อบรมให้ความรู้ และใช้หลักพุทธธรรมเพื่อโน้มน้าวให้ซื่อสัตย์สุจริต แต่สภาพการณ์ที่เห็นจากตัวชี้วัดดัชนีการรับรู้การทุจริตก็ยังไม่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ภาคเอกชนมีการรวมตัวเป็นองค์กรต่าง ๆ เพื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และใน

ปัจจุบันนับแต่มีแผนยุทธศาสตร์ชาติและมีแผนดำเนินงานในการปรับปรุงระบบราชการให้เป็นรัฐบาลดิจิทัลโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับปรุงระบบการทำงานของราชการ ผู้เขียนยังเชื่อว่าจากมาตรการต่าง ๆ ที่ทุกฝ่าย ทั้งภาคราชการและเอกชนร่วมมือกัน จะทำให้การทุจริตคอร์รัปชันลดน้อยลง ช่วยกันเสริมให้ภาพลักษณ์ประเทศไทยดีขึ้นได้ ทำให้ค่าดัชนี CPI เพิ่มขึ้น และปรับปรุงอันดับความโปร่งใสของประเทศไทยเทียบกับประเทศอื่น ๆ ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำให้การประเมินค่า CPI ได้คะแนนสูงขึ้น ผู้นำรัฐบาลและข้าราชการระดับสูงของทุกหน่วยงานต้องแสดงเจตจำนงและประพฤติปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส เป็นตัวอย่างแก่ข้าราชการและประชาชน รัฐบาลต้องสนับสนุนการรื้อปรับระบบราชการ ปรับปรุงลดขั้นตอนและกฎระเบียบกฎกระทรวงต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นไม่เหมาะสม สนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้ประชาชนเข้าถึงและค้นคว้าตรวจสอบการใช้งานประมาณของราชการได้โดยสะดวก เมื่อระบบราชการมีความโปร่งใสมากขึ้น เปิดเผยและตรวจสอบได้ การทุจริตก็จะทำได้ยากขึ้น การประเมินค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตหรือค่า CPI ก็会上ขึ้นเรื่อย ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชิตตะวัน ชนะกุล. (2566). ประชาธิปไตยและการคอร์รัปชัน: กรณีศึกษาประเทศกลุ่มอาเซียน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(3), 243-261.
- ณัฐพัชกานต์ แก้วพลอย. (2562). หลักธรรมคำสอนพื้นฐานอิสลามกับการเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพการเลี้ยงปศุสัตว์บริเวณป่าชายเลน อำเภอละงู จังหวัดสตูล. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 8(2), 236 -244.
- ดิรัส ตฤณเตชะ. (2566). วัฒนธรรมความไว้วางใจในสังคมเดนมาร์ก : หนทางสู่ความสำเร็จในการปลูกและปลูกจิตสำนึกด้านทุจริต. *วารสารวิชาการ ป.ป.ช.*, 16(2), 85-102.
- ธนพล เอกพจน์, วิรัช วงศ์กิ้นันท์วัฒนา, ปานปั่น ปลั่งเจริญศรี. (2566). การคอร์รัปชัน คือ โรคร้าย : อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาไทยในห้องสนทนาเกี่ยวกับการเมือง. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(3), 67-92.

ประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570. (2566, 10 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 140 ตอนพิเศษ 84. หน้า 1.

ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน. (2564, 20 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 138 ตอนพิเศษ 109ง. หน้า 8-9.

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ.2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 1-10.

พระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดา โอภาโส). (2566). ทางออกการป้องกันและการปราบปรามทุจริตในสังคมไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(1), A114-A122.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2549). *พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรกฎาคม 2549. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2557). *พุทธบูรณาการ เพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม*. สรุปรการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 1: Commemorative Book : MCU Congress I. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิเชฐ ทังโต. (2559). พุทธธรรมกับการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 22(4), 1-15.

พิพิธภัณฑสถานโก่ง. (2568). *ดัชนีการรับรู้การทุจริต*. สืบค้น 12 มกราคม 2568, จาก <https://acm.nacc.go.th/press-release/cpi1>.

พิษณุ หอมสมบัติ, พระปลัดภักตร์วัฒน์ สีลเตโช และสอาด ภูนาสรณ์. (2564). ฆราวาสธรรม 4 ประเภท: การป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 21(2), 159-169.

พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญฺโญ). (2534). *คู่มือมนุษย์ ฉบับสมบูรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน. (2560). พัฒนาการอธิบายความหมายของศีล 5. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณแก่น*, 4(2), 1-15.

สมบัติ กองกะมุด. (2559). เบญจศีลในปรัชญาพุทธศาสนากับบัญญัติ 10 ประการ ในปรัชญาคริสต์ศาสนา : การศึกษาเชิงวิเคราะห์. *วารสารพุทธมคค์*, 1(2), 25-32.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ : ป.ป.ท.(2567). *ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (2024)*. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2568, จาก [https://www.pacc.go.th/page1\(2017\).html](https://www.pacc.go.th/page1(2017).html).

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ : ป.ป.ช. (2567). *รายงานประจำปี 2567*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2567, จาก <https://rb.gy/jijm26>.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ: ป.ป.ช. (2568). *ป.ป.ช. เผยผลวิเคราะห์ CPI 2567*. สืบค้น 6 มีนาคม 2568, จาก <https://shorturl.at/c8N82>

อรุณัฐ บุญยกนก. (2567). แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย: การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อความสำเร็จ. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 2(4), 42-49.

ไอริน โรจน์รักษ์. (2564). จาก Estonia สู่ E-Estonia: ถอดบทเรียน 30 ปีธรรมาภิบาลกับการปฏิรูปภาครัฐ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นายเรืออากาศ*, 9(1), (161-174).

Transparency International. (2024). *Home/About*. สืบค้น 26 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.transparency.org/en/about>.

_____. (2025). *Corruption Perceptions Index 2024*. สืบค้น 6 มีนาคม 2568, จาก <https://www.transparency.org/en/cpi/2024/index/sgp>.

จริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างรับผิดชอบ

ในการตัดสินใจด้านทรัพยากรมนุษย์*

ETHICS IN THE RESPONSIBLE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

IN HUMAN RESOURCE DECISION-MAKING

นันทยา รื่นกลิ่น

Nantaya Ruenklin

บริษัทเอเชีย คอนเน็ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด

Asia Connect Corporation Co., Ltd.

Corresponding Author E-mail: Nantaya99@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในกระบวนการสรรหา การคัดเลือก การประเมินผล และการพัฒนาพนักงาน ด้วยความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และความแม่นยำในการทำนายแนวโน้มต่าง ๆ การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องเผชิญกับความท้าทายด้านจริยธรรมหลายประการ ซึ่งรวมถึงปัญหาความลำเอียงของขั้นตอนวิธี (อัลกอริทึม) ความโปร่งใสในการตัดสินใจ ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และความรับผิดชอบขององค์กรในการใช้เทคโนโลยีนี้ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเด็นทางจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานทรัพยากรมนุษย์ และนำเสนอแนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีความรับผิดชอบเพื่อลดความเสี่ยงด้านจริยธรรมที่อาจเกิดขึ้น บทความนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรมในทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้หลักจริยธรรมหลัก 4 ประการ ได้แก่ ความโปร่งใส ความสามารถในการอธิบายและตีความได้ ความเป็นธรรม และความสามารถในการตรวจสอบได้ พร้อมนำเสนอตัวอย่างกรณีศึกษาทั้งในเชิงบวกและเชิงลบเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น บทความยังเสนอแนวทางปฏิบัติที่ดีในการออกแบบและพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ให้สามารถตัดสินใจอย่างเป็นธรรมและมีความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทั้ง 4 ประการนี้จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างองค์กรและพนักงาน พัฒนาประสิทธิภาพการตัดสินใจด้านทรัพยากร

*Received February 5, 2025; Revised March 10, 2025; Accepted March 10, 2025

มนุษย์ และช่วยให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างเต็มศักยภาพ
และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์; ทรัพยากรมนุษย์; จริยธรรม; ความโปร่งใส

Abstract

Artificial Intelligence (AI) has become increasingly significant in human resource management, particularly in recruitment, selection, performance evaluation, and employee development. With its capability to analyze big data and accurately AI offers tremendous potential for improving HR processes. However, the integration of AI in human resource management faces several ethical challenges, including algorithmic bias, transparency in decision-making, data privacy, and corporate accountability in utilizing this technology. This study aims to analyze ethical issues in the application of AI in human resources and present responsible approaches to utilizing AI that minimize potential ethical risks. This paper focuses on analyzing ethical approaches to using AI in human resource management, emphasizing four key ethical principles: transparency, explainability and interpretability, fairness, and auditability. It presents case studies, both positive and negative, to highlight the potential impacts of AI implementation in human resource management. Furthermore, the paper proposes the best practices for designing and developing AI systems that enable fair and responsible decision-making. Adherence to these four ethical principles strengthens trust between organizations and employees, enhances the effectiveness of human resource decision-making, and enables organizations to fully leverage AI capabilities while maintaining social responsibility. This balanced approach ensures that technological advancement in HR practices enhances rather than undermines fairness, creating a workplace where AI serves as a tool for more effective and ethical human resource management.

Keywords: Artificial Intelligence; Human Resource Management; Ethics; Transparency

บทนำ

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มีประวัติความเป็นมาย้อนกลับไปถึงทศวรรษ 1950 เมื่อ John McCarthy นักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ชาวอเมริกันได้บัญญัติคำนี้ขึ้นและจัดการประชุมที่ Dartmouth College ในปี 1956 (Russell & Norvig, 2021) ปัญญาประดิษฐ์ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องและเริ่มนำมาใช้ในระบบต่างๆ โดยหนึ่งในการประยุกต์ใช้ครั้งแรกคือในระบบผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ในทศวรรษ 1970 ก่อนจะแพร่หลายไปยังภาคการเงิน การผลิต และในที่สุดก็เข้าสู่การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) โดยเฉพาะในกระบวนการคัดเลือกบุคลากร การประเมินผลการทำงาน และการบริหารค่าตอบแทน องค์กรจำนวนมากเริ่มนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้เพื่อช่วยลดภาระของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ และเพิ่มความรวดเร็วและแม่นยำในการตัดสินใจกรณีศึกษาที่โดดเด่นของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานทรัพยากรมนุษย์ในต่างประเทศ ได้แก่ บริษัท IBM ที่พัฒนาระบบ Watson Recruitment ที่ช่วยวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้สมัครและเปรียบเทียบกับพนักงานที่ประสบความสำเร็จในองค์กร (IBM, 2023) และบริษัท Unilever ที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการคัดกรองผู้สมัครงานกว่า 250,000 คนต่อปีสำหรับในประเทศไทย บริษัทขนาดใหญ่อย่าง SCG และธนาคารกสิกรไทย ได้เริ่มนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการกระบวนการคัดเลือกพนักงานและการพัฒนาบุคลากร ขั้นตอนวิธีหรือ อัลกอริทึม (Algorithm) เป็นหัวใจสำคัญของระบบปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งหมายถึงชุดคำสั่งหรือขั้นตอนการทำงานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้คอมพิวเตอร์หรือระบบปัญญาประดิษฐ์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือประมวลผลข้อมูล (Cormen et al., 2022) ในบริบทของทรัพยากรมนุษย์ อัลกอริทึมจะถูกใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของผู้สมัครงานหรือพนักงาน และทำการตัดสินใจตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการใช้ปัญญาประดิษฐ์จะสร้างประโยชน์อย่างมหาศาลต่อองค์กร แต่ก็มีมีความท้าทายด้านจริยธรรมที่ต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ หนึ่งในประเด็นสำคัญคือ ปัญหาความลำเอียงของอัลกอริทึม ซึ่งอาจทำให้การตัดสินใจของปัญญาประดิษฐ์มีอคติและส่งผลกระทบต่อโอกาสทางอาชีพของพนักงาน มีงานวิจัยจาก Center for Equity, Gender and Leadership ในสังกัดมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ พบว่า ระบบเอไอราว ร้อยละ 44 มีอคติทางเพศแฝงอยู่ ขณะที่อีกร้อยละ 25 มีทั้งอคติทางเพศและอคติทางเชื้อชาติ (ชลธิษาทักชีนาเวช, 2568) ปัญหานี้สอดคล้องกับกรณีศึกษาของบริษัท Amazon ที่เคยใช้

ปัญญาประดิษฐ์ในการคัดเลือกพนักงาน แต่ภายหลังพบว่าอัลกอริทึมของระบบมีอคติต่อผู้สมัครเพศหญิง เนื่องจากโมเดลถูกฝึกด้วยข้อมูลที่มีความเอนเอียงจากอดีต (Jeffrey, 2018) นอกจากปัญหาเรื่องอคติแล้ว ความโปร่งใสในการทำงานของปัญญาประดิษฐ์และความเป็นส่วนตัวของข้อมูลพนักงานก็เป็นความท้าทายสำคัญที่องค์กรต้องจัดการ ปัจจุบันยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าใครควรรับผิดชอบหากปัญญาประดิษฐ์ตัดสินใจผิดพลาด หรือสร้างผลกระทบเชิงลบต่อพนักงาน ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์ประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานทรัพยากรมนุษย์ 2. นำเสนอแนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีความรับผิดชอบและเป็นธรรม 3. พัฒนารอบการทำงานด้านจริยธรรมสำหรับองค์กรที่ต้องการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในฝ่ายทรัพยากรมนุษย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้คือ องค์กรสามารถนำแนวทางที่นำเสนอไปปรับใช้เพื่อลดความเสี่ยงด้านจริยธรรม ผู้พัฒนาระบบได้แนวทางในการออกแบบระบบที่เป็นธรรมและโปร่งใส และพนักงานได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีจริยธรรม บทความนี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์หลักจริยธรรมสี่ประการตามกรอบของ IEEE Global Initiative on Ethics of Autonomous and Intelligent Systems (2022) ได้แก่ ความโปร่งใส ความสามารถในการอธิบายและตีความได้ ความเป็นธรรม และความสามารถในการตรวจสอบได้ รวมถึงการเสนอแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อให้ปัญญาประดิษฐ์ในทรัพยากรมนุษย์สามารถถูกใช้งานอย่างรับผิดชอบและสร้างความไว้วางใจให้กับพนักงานและองค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีรากฐานมาจากแนวคิดของ Peter Drucker ผู้เสนอแนวคิด “ทรัพยากรมนุษย์” ในทศวรรษ 1950 โดยมองว่าพนักงานเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากกว่าเป็นเพียงต้นทุนการผลิต และได้รับการพัฒนาต่อเนื่องโดย Dave Ulrich ในทศวรรษ 1990 ที่เสนอโมเดลการเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจ (HR Business Partner) ที่เปลี่ยนบทบาทฝ่ายทรัพยากรมนุษย์จากงานธุรการไปสู่การเป็นพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการจัดการบุคลากรในองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งในด้านการสรรหา คัดเลือก พัฒนา ประเมินผล และรักษาพนักงานให้อยู่กับองค์กรในระยะยาว แนวคิดในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้พัฒนาไปจากการมุ่งเน้นเพียงแค่การบริหารค่าตอบแทนและสวัสดิการไปสู่การเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยสร้างความได้เปรียบใน

การแข่งขันขององค์กร ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้ขยายไปสู่ “การบริหารทุนมนุษย์” (Human Capital Management) ที่มุ่งเน้นการลงทุนในพนักงานเพื่อสร้างมูลค่าให้กับองค์กรในระยะยาว การพัฒนาล่าสุดคือแนวคิด “ประสบการณ์ของพนักงาน” (Employee Experience) ที่นำกรอบความคิดจากการตลาดและประสบการณ์ลูกค้ามาประยุกต์ใช้กับพนักงาน

แนวคิดหลักของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันประกอบด้วย

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงาน
2. การบริหารผลการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินและพัฒนาให้พนักงานมีผลการทำงานที่ดีขึ้น
3. การสร้างแรงจูงใจและความผูกพันพนักงาน เป็นการส่งเสริมให้พนักงานมีความสุขและมีส่วนร่วมกับองค์กร
4. การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างมีจริยธรรม เป็นการใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ โปร่งใส และเป็นธรรม

จากการวิจัยล่าสุดของ Deloitte (2023) พบว่า ร้อยละ 85 ขององค์กรชั้นนำทั่วโลกกำลังเปลี่ยนแปลงแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไปสู่รูปแบบที่ยืดหยุ่นและใช้เทคโนโลยีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำการวิเคราะห์ข้อมูลพนักงาน (People Analytics) และปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการตัดสินใจ องค์กรที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มผลผลิตได้ถึงร้อยละ 25 และลดต้นทุนการดำเนินงานได้ถึงร้อยละ 20 ในยุคดิจิทัล การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีทรัพยากรมนุษย์ (HR Tech) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ช่วยให้การจัดการพนักงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่องค์กรต้องให้ความสำคัญกับหลักจริยธรรม เช่น ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความสามารถในการตรวจสอบของปัญญาประดิษฐ์ เพื่อป้องกันปัญหาความลำเอียงในการตัดสินใจ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีต้องคำนึงถึงทั้งการพัฒนาคน เทคโนโลยี และจริยธรรม

ปัญญาประดิษฐ์กับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ปัญญาประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยีที่สามารถเลียนแบบกระบวนการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจของมนุษย์ผ่านการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ซึ่งช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของปัญญาประดิษฐ์คือ “ขั้นตอนวิธี” หรือ

“อัลกอริทึม” (Algorithm) ซึ่งมีรากศัพท์มาจากชื่อของนักคณิตศาสตร์ชาวเปอร์เซีย Muhammad ibn Musa al-Khwarizmi ที่มีชีวิตอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 9 อัลกอริทึมหมายถึงชุดของคำสั่งหรือกระบวนการที่กำหนดขั้นตอนการแก้ปัญหาหรือการคำนวณอย่างเป็นระบบ (Knuth, 2021) ในบริบทของปัญญาประดิษฐ์ อัลกอริทึมเป็นชุดคำสั่งที่กำหนดวิธีการที่ระบบเรียนรู้จากข้อมูล สร้างรูปแบบ และตัดสินใจ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความแม่นยำและความเป็นธรรมของระบบ

การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถพบได้ในหลายด้าน

1. การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยวิเคราะห์เรซูเม่ของผู้สมัครงาน คัดกรองคุณสมบัติ และจับคู่ตำแหน่งงานกับผู้สมัครที่เหมาะสม Johnson & Phillips (2023) พบว่า องค์กรที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการคัดกรองผู้สมัครสามารถลดเวลาในกระบวนการสรรหาได้ถึงร้อยละ 40
2. การบริหารผลการปฏิบัติงาน ปัญญาประดิษฐ์ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินผลการทำงานตามตัวชี้วัดที่กำหนด ซึ่งช่วยให้การประเมินเป็นไปอย่างแม่นยำและเป็นธรรมมากขึ้น องค์กรที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการประเมินผลสามารถเพิ่มความแม่นยำในการประเมินได้ถึงร้อยละ 25
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การใช้การเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning) ช่วยปรับเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ระบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยเพิ่มอัตราการเรียนรู้ของพนักงานได้ถึงร้อยละ 60
4. การวิเคราะห์แนวโน้มการลาออก ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพยากรณ์แนวโน้มการลาออกของพนักงาน ทำให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์สามารถกำหนดมาตรการรักษาพนักงานที่มีศักยภาพไว้ในองค์กรได้

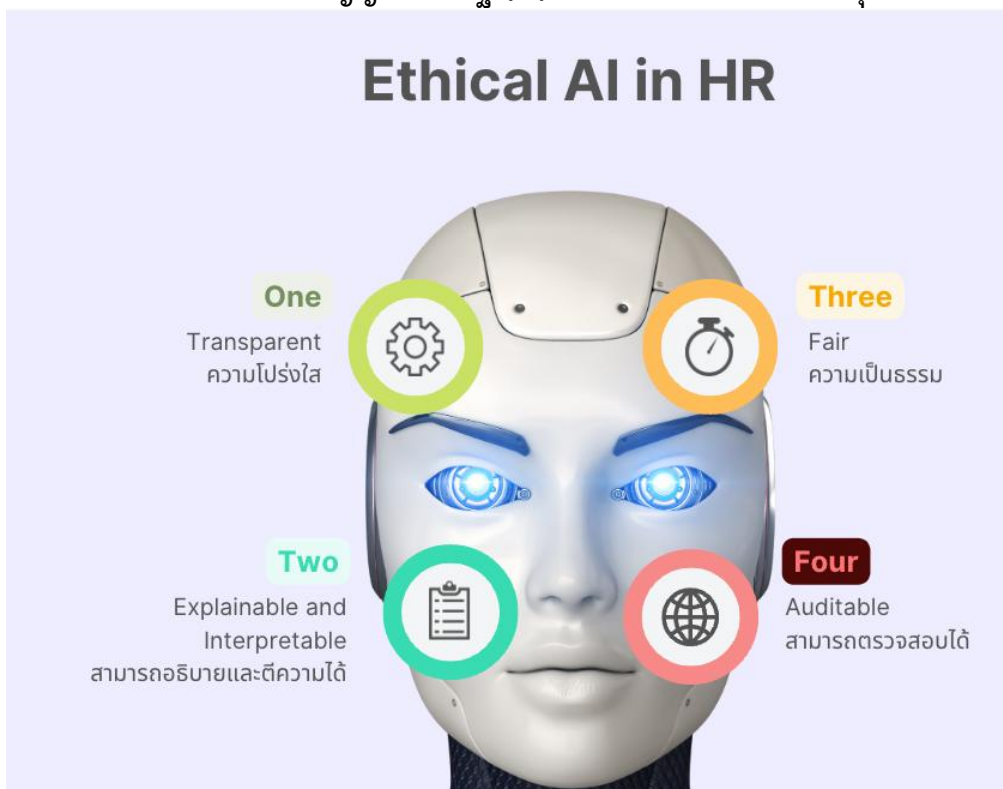
World Economic Forum ระบุว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะสร้างงานใหม่ 97 ล้านตำแหน่งภายในปี 2025 ขณะเดียวกันก็จะทดแทนงานเดิม 85 ล้านตำแหน่ง แสดงให้เห็นถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญญาประดิษฐ์จะมีประโยชน์มากมายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ แต่ก็มีความท้าทายที่สำคัญ เช่น

1. ความลำเอียงของอัลกอริทึม (Algorithmic Bias) - อาจเกิดขึ้นหากระบบได้รับการฝึกฝนจากชุดข้อมูลที่มีอคติ ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติในกระบวนการคัดเลือกพนักงาน
2. ความโปร่งใสและความสามารถในการอธิบาย - พนักงานอาจไม่เข้าใจว่าระบบตัดสินใจอย่างไร ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจ

3. ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล - ปัญญาประดิษฐ์ต้องใช้ข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งอาจนำมาซึ่งความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว

โดยสรุป ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และอัลกอริทึมเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติการบริหารทรัพยากรมนุษย์ แต่การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ต้องคำนึงถึงหลักจริยธรรมและความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ทางธุรกิจกับความเป็นธรรมต่อพนักงาน

หลักจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ภาพที่ 1 จริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในทรัพยากรมนุษย์

แม้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการ แต่ก็มีความเสี่ยงที่จะฝังรากและขยายอคติที่มีอยู่ในองค์กร ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรบุคคลจำเป็นต้องเตรียมพร้อมจัดการกับปัญหาทางจริยธรรมเหล่านี้ หลักจริยธรรมหลัก 4 ประการในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานทรัพยากรมนุษย์มีดังนี้

1. ความโปร่งใส (Transparency in AI Decision-Making)

ความโปร่งใสเป็นประเด็นสำคัญของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในทรัพยากรมนุษย์หลายองค์กรใช้ AI ในการคัดกรองผู้สมัครงานหรือประเมินผลงานโดยไม่สามารถอธิบายได้ว่าใช้หลักเกณฑ์อะไรในการตัดสินใจ ปัญหานี้ทำให้พนักงานรู้สึกไม่มั่นใจในความยุติธรรมของการตัดสินใจ องค์กรควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ให้พนักงานและผู้สมัครงานเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ และทำให้กระบวนการคัดเลือกหรือประเมินผลมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

2. สามารถอธิบายและตีความได้ (Explainable and Interpretable AI)

ปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้ในทรัพยากรมนุษย์ควรสามารถอธิบายและตีความได้ หมายถึงความสามารถในการให้เหตุผลว่าทำไมจึงตัดสินใจเช่นนั้น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ไม่สามารถอธิบายได้อาจทำให้พนักงานรู้สึกว่าคุณปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม การพัฒนา AI ที่อธิบายได้ (Explainable AI - XAI) เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ระบบสามารถให้คำอธิบายที่เข้าใจง่ายเกี่ยวกับผลลัพธ์และกระบวนการตัดสินใจ ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจและเชื่อถือในการตัดสินใจของปัญญาประดิษฐ์ (AI) มากขึ้น

3. ความเป็นธรรม (Fairness and Algorithmic Bias)

ความเป็นธรรมและการลดอคติของอัลกอริทึมเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ AI ในทรัพยากรมนุษย์ไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่ตั้งใจระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ถูกฝึกด้วยข้อมูลที่มีอคติอาจส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติทางเพศ เชื้อชาติ อายุ หรือปัจจัยอื่น ๆ องค์กรควรตรวจสอบและแก้ไขอคติในข้อมูลที่ใช้ฝึกปัญญาประดิษฐ์ (AI) และพัฒนาระบบที่มีความเป็นธรรมกับทุกกลุ่มคน การทดสอบความเป็นธรรมและอคติของระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างสม่ำเสมอจะช่วยป้องกันปัญหาการเลือกปฏิบัติที่อาจเกิดขึ้น

4. สามารถตรวจสอบได้ (Auditable AI)

ระบบ AI ที่ใช้ในทรัพยากรมนุษย์ควรสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้แน่ใจว่าการทำงานมีความแม่นยำ โปร่งใส และปราศจากอคติ การตรวจสอบช่วยให้องค์กรสามารถระบุและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) การจัดให้มีการตรวจสอบภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการเก็บบันทึกการทำงานของระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะช่วยให้องค์กรสามารถติดตามและปรับปรุงการทำงานของระบบได้อย่างต่อเนื่อง

แนวทางปฏิบัติที่ดีในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรม

เพื่อให้การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานทรัพยากรมนุษย์เป็นไปอย่างมีจริยธรรมองค์กรควรพิจารณาแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. สร้างระบบ AI ที่สามารถอธิบายการตัดสินใจได้ (Explainable AI - XAI)

การพัฒนา ระบบ AI ที่สามารถอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจในรูปแบบที่มนุษย์เข้าใจได้ จะช่วยให้กระบวนการคัดเลือกและประเมินพนักงานมีความโปร่งใสมากขึ้น แนวทางปฏิบัติที่แนะนำ ได้แก่ ใช้อัลกอริทึมที่มีความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ เช่น Decision Tree หรือ Rule-Based Models จัดทำเอกสารเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ใช้ในการตัดสินใจ และให้พนักงานสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ และมีระบบตรวจสอบสำหรับการตัดสินใจที่สำคัญ เช่น การจ้างงานหรือการเลื่อนตำแหน่ง

2. ใช้แนวทางเพื่อลดอคติของอัลกอริทึม (Fair AI)

การลดความลำเอียงของอัลกอริทึมเป็นประเด็นสำคัญที่องค์กรต้องให้ความสนใจ แนวทางปฏิบัติที่แนะนำ ได้แก่ ตรวจสอบข้อมูลฝึกสอนของระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรเพื่อลดอคติ

ใช้เทคนิค Re-sampling เพื่อลดอคติทางเพศและเชื้อชาติ และจัดให้มีการทดสอบอัลกอริทึมอย่างสม่ำเสมอเพื่อตรวจจับอคติที่อาจเกิดขึ้น

3. กำหนดแนวทางกำกับดูแลและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของ AI

การกำหนดแนวทางกำกับดูแลและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นแนวทางที่ช่วยให้มั่นใจว่าองค์กรสามารถควบคุมและรับผิดชอบต่อระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้อย่างเหมาะสม แนวทางปฏิบัติที่แนะนำ ได้แก่ กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลและกำกับดูแลโดยเฉพาะ และจัดให้มนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในกรณีที่ผลกระทบต่อพนักงาน

4. คำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูลพนักงาน

การรักษาความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูลพนักงานเป็นประเด็นสำคัญในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) แนวทางปฏิบัติที่แนะนำ ได้แก่ การใช้หลักในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยให้ความสำคัญกับการปกป้องข้อมูลตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบระบบ (Privacy by Design) และให้พนักงานสามารถเข้าถึงและควบคุมข้อมูลของตนเองได้ โดยเฉพาะข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน

5. การฝึกอบรมและสร้างความเข้าใจให้กับพนักงานเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI)

องค์กรควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในทรัพยากรมนุษย์ แนวทางปฏิบัติที่แนะนำ ประกอบด้วย จัดทำกฎบัตรจริยธรรม (AI Ethics Charter) ที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในกระบวนการทรัพยากรมนุษย์ ใช้มาตรฐานระดับสากล เช่น IEEE 7000 สำหรับจริยธรรมในการออกแบบระบบ (IEEE, 2023) จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรม AI ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขา และสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมโดยเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ให้พนักงานทราบ

จากการศึกษาและวิเคราะห์บทความเรื่องจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างรับผิดชอบในการตัดสินใจด้านทรัพยากรมนุษย์ สามารถสรุปองค์ความรู้หลักได้ดังนี้

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้เรื่องจริยธรรม AI ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

สรุป

การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์กำลังกลายเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการบุคลากร ตั้งแต่กระบวนการสรรหา คัดเลือก ประเมินผล จนถึงการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน อย่างไรก็ตาม ปัญญาประดิษฐ์ในทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้มีเพียงข้อดีเท่านั้น แต่ยังต้องเผชิญกับความท้าทายด้านจริยธรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมและความไว้วางใจในองค์กรหลักจริยธรรมที่สำคัญของปัญญาประดิษฐ์ในทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ความโปร่งใส ความสามารถในการอธิบายและตีความได้ ความเป็นธรรม และความสามารถในการตรวจสอบได้ การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบ การนำหลักจริยธรรมทั้ง 4 ประการไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จะทำให้ทั้งองค์กรและพนักงานได้รับประโยชน์หลายประการ ได้แก่ 1. เพิ่มความไว้วางใจและการยอมรับ พนักงานจะมีความเชื่อมั่นในระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่โปร่งใสและเป็นธรรม 2. ลดความเสี่ยงทางกฎหมายและชื่อเสียง การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างมีจริยธรรมช่วยป้องกันการละเมิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการเลือกปฏิบัติ 3. เพิ่มความหลากหลายและความเท่าเทียม ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เป็นธรรมจะช่วยส่งเสริมการคัดเลือกพนักงานที่หลากหลาย 4. ประสิทธิภาพและผลลัพธ์ทางธุรกิจที่ดีขึ้น การตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่มีคุณภาพและปราศจากอคติจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีกว่าในระยะยาว การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ในทรัพยากรมนุษย์ควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของเทคโนโลยีและความรับผิดชอบต่อองค์กร การมีแนวทางกำกับดูแลที่ดี การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ที่โปร่งใส และการให้มนุษย์มีบทบาทร่วมกับปัญญาประดิษฐ์จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและจริยธรรม ซึ่งจะช่วยให้ปัญญาประดิษฐ์ในทรัพยากรมนุษย์กลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยขับเคลื่อนองค์กรและพนักงานไปในทิศทางที่ดีขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญทัน ดอกไธสง. (2567). *การปฏิวัติปัญญาประดิษฐ์ ในรัฐประศาสนศาสตร์ขั้นสูง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชลธิชา ทักนิภาเวศน์. (2568). *สังคมเหลื่อมล้ำทางเพศฉันทิ เอโอก็มีอคติทางเพศฉันทิ*. สืบค้น 31 มกราคม 2568, จาก <https://www.the101.world/bias-in-artificial-intelligence/>

- IEEE Global Initiative on Ethics of Autonomous and Intelligent Systems. (2022). *Ethically Aligned Design: A Vision for Prioritizing Human Well-being with Autonomous and Intelligent Systems*. Retrieved January 31, 2025, from <https://standards.ieee.org/industryconnections/ec/autonomous-systems/>
- Cormen, T.H. et al., (2022). *Introduction to Algorithms* (4th ed.). Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Deloitte. (2023). *Global Human Capital Trends 2023*. Retrieved January 31, 2025, from <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/human-capital/articles/human-capital-trends.html>
- IBM. (2023). *Watson Recruitment: Transform your talent acquisition strategy*. Retrieved January 31, 2025, from <https://www.ibm.com/products/watson-recruitment>
- IEEE Global Initiative on Ethics of Autonomous and Intelligent Systems. (2023). *IEEE 7000-2023 - IEEE Standard Model Process for Addressing Ethical Concerns during System Design*. Retrieved January 31, 2025, from <https://standards.ieee.org/ieee/7000/7027/>
- Jeffrey, D. (2561). *Insight - Amazon scraps secret AI recruiting tool that showed bias against women*. Retrieved January 31, 2025, from <https://www.reuters.com/article/world/insight-amazon-scraps-secret-ai-recruiting-tool-that-showed-bias-against-women-idUSKCN1MK0AG/>
- Johnson, R.D. & Phillips, G. (2023). *AI-driven recruitment: Promises and pitfalls*.
- Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial Intelligence: A Modern Approach* (4th ed.). Hoboken: Pearson.

พลเมืองกับบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน*

CITIZENS AND THEIR ROLE IN CREATING SUSTAINABLE POLITICAL PARTICIPATION

อภิวัชชัย พุทธจร, นนธวัฒน์ มีนิล

Apiwatchai Phuttajorn, Nontawat Meenil

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: apiwatchai.phut@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพลเมืองในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน โดยเน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ พลเมืองมีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่ในการใช้สิทธิพื้นฐาน เช่น การเลือกตั้งและการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเน้นให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่ การศึกษา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง ทำให้ประชาชนสามารถมีบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี และวิเคราะห์ถึงอุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา การขาดพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น และการขาดวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวทางแก้ไขที่เสนอนั้นมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การสร้างพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการส่งเสริมความหลากหลายทางความคิดในสังคม ดังนั้น การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการทางการเมืองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนประชาธิปไตยไปสู่ความเป็นธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคม การสร้างเครือข่ายพลเมืองที่เข้มแข็งและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

* Received January 9, 2025; Revised February 11, 2025; Accepted March 5, 2025

อย่างเสรี จะช่วยให้เกิดความโปร่งใส ความไว้วางใจในภาครัฐ และการพัฒนาสังคมอย่าง
มั่นคงในระยะยาว

คำสำคัญ: บทบาทพลเมือง; พลเมือง; การมีส่วนร่วมทางการเมือง; ความยั่งยืน

Abstract

This article aims to study the role of citizens in fostering sustainable political participation, emphasizing the importance of engagement at all levels, from local to national. Citizens play a crucial role not only in exercising basic rights such as voting and public expression but also in shaping policies, overseeing government operations, and participating in public activities that drive political change. The article highlights key factors that promote participation, notably education, which enhances knowledge and understanding of political processes, enabling citizens to engage effectively. Additionally, technology and social media are identified as essential tools that facilitate access to information and allow citizens to express their views freely. The article also analyzes obstacles to political participation, such as unequal access to education, limited spaces for public expression, and a lack of cultural support for citizen engagement. Proposed solutions focus on developing curricula related to civic rights and responsibilities, creating platforms for public participation, and promoting diversity of thought within society. The study concludes that continuous and sustainable citizen participation in political processes is a key driver for advancing democracy towards fairness and sustainable development. Building strong citizen networks and providing opportunities for free participation can enhance transparency, foster trust in government, and contribute to the long-term stability and development of society.

Keywords: Civic role; Citizens; Political Participation; Sustainability

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 50 ระบุว่า บุคคลมีหน้าที่ต้องปกป้องและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ในการรักษาความเป็นธรรมทางสังคม และต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ นอกจากนี้ มาตรา 43 ยังเน้นให้พลเมืองมีสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็น ตลอดจนเสนอแนะนโยบายและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ นี่เป็นข้อบ่งชี้ว่า รัฐธรรมนูญไทยได้กำหนดให้การมีส่วนร่วมของพลเมืองเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการทางการเมืองยังคงเป็นประเด็นที่มีข้อจำกัดหลายประการ แม้ประเทศไทยจะมีประชากรกว่า 66 ล้านคน แต่สถิติการเลือกตั้งทั่วไปปี 2566 พบว่า มีผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียง 75.71% ซึ่งแม้จะเป็นอัตราที่สูงขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งก่อน แต่ยังคงมีประชากรจำนวนมากที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการประชาธิปไตย นอกจากนี้ จากรายงานขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยอยู่ที่ 36 จาก 100 คะแนน ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาความไม่โปร่งใสทางการเมืองที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

อีกทั้ง เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งควรเป็นเครื่องมือส่งเสริมการมีส่วนร่วม กลับกลายเป็นช่องทางที่อาจถูกใช้เพื่อบิดเบือนข้อมูลหรือสร้างความแตกแยกทางการเมือง ดังนั้น แม้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นของพลเมืองจะขยายตัว แต่ข้อจำกัดด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เปิดกว้างยังคงเป็นปัญหาสำคัญในแวดวงวิชาการ แม้ว่าจะมีการศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง เช่น งานของ Putnam (2000) ที่เน้นบทบาทของทุนทางสังคม (Social Capital) ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และงานของ Verba, Scholzman & Brady (1995) ที่วิเคราะห์ปัจจัยด้านการศึกษาและเศรษฐกิจต่อพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมือง แต่ยังมีช่องว่างในการศึกษาสถานการณ์ร่วมสมัยของประเทศไทย โดยเฉพาะผลกระทบของเทคโนโลยีและความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การศึกษาในครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว บทบาทของพลเมืองในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม อุปสรรคที่ขัดขวาง และแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพและความเป็นธรรมมากขึ้น การศึกษานี้ครอบคลุมมิติต่าง ๆ

ตั้งแต่การศึกษา วัฒนธรรมทางการเมือง เทคโนโลยีดิจิทัล ไปจนถึงบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมของพลเมืองไทยในปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทย โดยมุ่งเน้นให้เห็นถึงปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วม ตลอดจนปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มั่นคง โปร่งใส และยั่งยืน

บทบาทพลเมืองในกระบวนการทางการเมือง พลังขับเคลื่อนประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน เมื่อประชาชนตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างแข็งขัน จะนำไปสู่การปกครองที่โปร่งใสและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การเข้าร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย และการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การมีส่วนร่วมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคม ซึ่งมีปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมือง ได้แก่ การศึกษา ซึ่งช่วยให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง และสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เปิดกว้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี (ไพรัตน์ นิมหาด, 2563)

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของพลเมืองยังเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา การขาดความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และการขาดช่องทางที่เหมาะสมในการแสดงความคิดเห็น ดังนั้น การพัฒนาระบบการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมือง และการสร้างพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเสริมสร้างบทบาทของพลเมืองในกระบวนการทางการเมือง (เขมภักดิ์ ทฤษฎีคุณ, 2565) ดังนั้น การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการทางการเมืองไม่เพียงแต่เป็นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐาน แต่ยังเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืน เมื่อประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจทางการเมือง จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่เป็นธรรมและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (พระเมธาวิญญู (สุเทพ พุทธจรรยา), 2563)

ความสำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

พลเมืองถือเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว แต่ขับเคลื่อนด้วยพลังของประชาชนที่มีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง (Dahl, 2000) การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของประเทศได้ แต่บทบาทของพลเมืองไม่ควรจำกัดเพียงแค่การหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น การมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอในกระบวนการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายจะช่วยสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบของรัฐบาล นอกจากนี้ การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมในเวทีสาธารณะ และการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความสมดุลในอำนาจ และป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบ พลเมืองที่มีบทบาทเชิงรุกจะช่วยส่งเสริมให้สังคมสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ (Cohen & Arato, 1992) เมื่อสังเกตจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการที่เอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยแรกที่สำคัญคือ การศึกษาและการเรียนรู้ทางการเมือง การศึกษาช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงกลไกของระบอบประชาธิปไตยและการตรวจสอบใช้อำนาจของรัฐ (Putnam, 1995) ดังนั้น การศึกษาทางการเมืองตั้งแต่วัยเยาว์จะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและทำให้พลเมืองตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี สื่อออนไลน์กลายเป็นพื้นที่สำคัญที่พลเมืองใช้ในการรวมกลุ่มและผลักดันประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ (Bennett & Segerberg, 2012) ข้อมูลที่เข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลายช่วยสร้างความตื่นตัวในหมู่ประชาชน และทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองที่เปิดกว้างและให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนยังช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความกล้าที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง วัฒนธรรมเช่นนี้จะช่วยปรับทัศนคติและสร้างความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Almond & Verba, 1963)

แม้การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็มิใช่อุปสรรคหลายประการที่ขัดขวางไม่ให้พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ หนึ่งในอุปสรรคที่สำคัญคือ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเศรษฐกิจ พลเมืองที่มีฐานะยากจนหรือขาดการศึกษา มักไม่มีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือกระบวนการทางการเมือง (Verba et al., 1995) สิ่งนี้ทำให้พวกเขาไม่สามารถใช้สิทธิของตนเองได้อย่างเต็มที่และส่งผลให้เสียงของพวกเขาถูกละเลยในการกำหนดนโยบาย และอีกหนึ่งอุปสรรคที่สำคัญ คือ การขาดพื้นที่แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีในบางประเทศหรือบางสังคม เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นถูกจำกัด ทำให้ประชาชนไม่กล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์หรือตรวจสอบอำนาจรัฐ (Freedom House, 2023) เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการแสดงออกอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือทรัพย์สิน พวกเขาจะเลือกอยู่เงียบและปล่อยให้กลุ่มผู้มีอำนาจตัดสินใจแทน ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างบทบาทของพลเมืองในกระบวนการทางการเมือง หน่วยงานรัฐและองค์กรต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมือง โดยโรงเรียนควรสอนให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงฝึกฝนให้พวกเขามีความคิดเชิงวิเคราะห์และสามารถตั้งคำถามต่ออำนาจรัฐได้ ด้วยการสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและรัฐก็ควรสนับสนุนการจัดเวทีสาธารณะ การประชุมชุมชน และกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น เพราะการมีเวทีเหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนสามารถสื่อสารความคิดเห็นของตนเองและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเปิดเผย ฉะนั้น การสนับสนุนสื่ออิสระและเทคโนโลยี จะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้าน การมีสื่อที่น่าเชื่อถือและเป็นกลางเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่เปิดกว้างและโปร่งใส

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของพลเมืองเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยให้มั่นคงและยั่งยืน บทบาทของพลเมืองไม่ได้จำกัดอยู่แค่การเลือกตั้ง แต่ยังรวมถึงการแสดงความคิดเห็น กำหนดนโยบาย และตรวจสอบการใช้อำนาจ แม้ปัจจัยอย่างการศึกษาและเทคโนโลยีจะส่งเสริมการมีส่วนร่วม แต่ความเหลื่อมล้ำและการขาดเสรีภาพยังเป็นอุปสรรคสำคัญ การพัฒนาระบบการศึกษา เปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็น และสนับสนุนสื่ออิสระ เป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น ประชาธิปไตยที่ยั่งยืนต้องอาศัยพลังของประชาชนในการขับเคลื่อนและตรวจสอบการมีส่วนร่วมของพลเมืองจึงเป็นทั้งสิทธิและความรับผิดชอบในการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและมั่นคง

ปัจจัยและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง แนวทางแก้ไขและพัฒนา

การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการทางการเมืองเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม มีปัจจัยหลายประการที่ส่งเสริมและอุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมนี้ การเข้าใจปัจจัยและอุปสรรคเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาผู้เขียนเรียบเรียงและสังเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง และแนวทางแก้ไขและพัฒนาได้ดังนี้ (พระเมธาวิณัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), 2563)

ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง

1. การศึกษา ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมให้พลเมืองมีความรู้และความเข้าใจในกลไกของระบอบประชาธิปไตย การศึกษาที่เน้นความรู้ด้านสิทธิหน้าที่ และบทบาทของพลเมืองในกระบวนการทางการเมืองจะช่วยสร้างพลเมืองที่มีความตื่นตัวและพร้อมที่จะมีส่วนร่วม (Putnam, 1995) หลักสูตรที่สอนเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ การปกครอง และประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับชั้นประถมจนถึงระดับมหาวิทยาลัยจะช่วยปลูกฝังความรู้ทางการเมืองและส่งเสริมให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ การส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม เช่น การจำลองการเลือกตั้ง หรือการอภิปรายประเด็นสาธารณะในโรงเรียน เป็นแนวทางที่ช่วยสร้างพลเมืองที่มีความรู้และกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

2. เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญ พลเมืองสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter และ YouTube ซึ่งทำให้ประเด็นทางการเมืองสามารถแพร่กระจายได้อย่างกว้างขวาง (Bennett & Segerberg, 2012) อีกทั้ง เทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยสร้างชุมชนและกลุ่มที่มีความสนใจร่วมกันในการขับเคลื่อนนโยบายหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ ซึ่งทำให้การรวมตัวและการประสานงานเป็นไปได้สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. วัฒนธรรมการเมืองที่เปิดกว้าง วัฒนธรรมการเมืองที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของพลเมืองเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมประชาธิปไตย การสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและเคารพในความคิดเห็นที่หลากหลายจะช่วยลดความหวาดกลัวและส่งเสริมให้พลเมืองมีความมั่นใจในการ

แสดงออก (Almond & Verba, 1963) เมื่อสังคมเปิดรับความคิดเห็นจากทุกกลุ่มและมีพื้นที่ให้พลเมืองได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง

1. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้พลเมืองบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ พลเมืองที่มีฐานะยากจนหรือมีการศึกษต่ำมักขาดโอกาสในการเข้าถึงข่าวสารและขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง (Verba et al., 1995) ความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ทำให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสถูกกีดกันจากกระบวนการทางการเมือง และส่งผลให้เสียงของพวกเขาไม่ได้รับการรับฟังในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

2. การขาดพื้นที่แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ในบางสังคม เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นถูกจำกัด ซึ่งทำให้ประชาชนไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การปิดกั้นความคิดเห็นที่แตกต่างหรือการกดดันทางการเมืองทำให้พลเมืองเลือกที่จะอยู่เฉยและไม่เข้าร่วมในกระบวนการทางการเมือง (Freedom House, 2023) การขาดเสรีภาพนี้ไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนรู้สึกถูกกดขี่ แต่ยังลดทอนความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

แนวทางแก้ไขและพัฒนา

1. พัฒนาระบบการศึกษาด้วยการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ทางการเมืองและสิทธิพลเมืองจะช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ รัฐควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเยาวชน เช่น การจำลองการเลือกตั้ง หรือการอภิปรายทางการเมืองในโรงเรียน

2. สร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รัฐควรสนับสนุนการจัดเวทีสาธารณะ การประชุมชุมชน และกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น การมีเวทีเหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนสามารถสื่อสารความคิดเห็นของตนเอง และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเปิดเผย

3. สนับสนุนสื่ออิสระและเทคโนโลยีที่เข้าถึงได้ง่ายจะช่วยให้ประชาชนสามารถรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและรอบด้าน นอกจากนี้ สื่ออิสระยังช่วยทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับประชาชนและเป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพและยั่งยืน การเข้าใจปัจจัยที่ส่งเสริมและ

อุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมจะช่วยให้การพัฒนาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์สร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง ก้าวสู่ความยั่งยืนและความเป็นธรรมในสังคม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืนและเป็นธรรม เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางของสังคม จะนำไปสู่การพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตาม การสร้างการมีส่วนร่วมนี้จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยผู้เขียนเรียบเรียงได้ดังนี้

1. การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองผ่านการศึกษา ด้วยการให้การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองจะช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม การศึกษา จึงถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจและความตระหนักรู้เกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย การให้การศึกษาเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองตั้งแต่วัยเยาว์จะช่วยปลูกฝังวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการสอนเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง การเลือกตั้ง และบทบาทของสถาบันทางการเมือง และส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจำลองการเลือกตั้ง หรือการอภิปรายประเด็นทางการเมืองในโรงเรียน ด้วยการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการตรวจสอบอำนาจรัฐและการแสดงความคิดเห็นในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย ดังเช่น การศึกษาวิจัยของ สถาบันพระปกเกล้า ที่พบว่า โรงเรียนที่มีหลักสูตรพลเมืองศึกษาสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าปกติถึง 30% (สถาบันพระปกเกล้า, 2565) ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการสอนเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองจะช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น เพราะการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญในการขยายบทบาทพลเมืองไปสู่ระดับชาติ การเปิดพื้นที่และเวทีให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในชุมชน จะช่วยให้พวกเขามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เช่น การจัดเวทีสาธารณะในระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อให้ประชาชนสามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน (กลุ่มงานสารนิเทศ สำนัก

ประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, มปป.) ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโครงการพัฒนาของรัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ได้เริ่มจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมสามารถทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้นเพราะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

3. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมประชาธิปไตย ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารและสร้างพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการแสดงความคิดเห็น จะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและความโปร่งใสในกระบวนการทางการเมือง (หน่วยปฏิบัติการวิจัยความมั่นคงของมนุษย์และความเท่าเทียมสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563) เพราะเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมของพลเมือง การใช้เทคโนโลยีสามารถช่วยเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง เช่น โครงการ “Thailand 4.0” ของรัฐบาลได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้การมีส่วนร่วมขยายตัวมากขึ้นถึง 40% ในช่วงสองปีที่ผ่านมา (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) ดังนั้น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารและสร้างพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นวิธีการที่สามารถช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมได้มากยิ่งขึ้น

4. การสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เปิดกว้างและเคารพความหลากหลาย ด้วยการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างและเคารพสิทธิของผู้อื่นจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างสังคมที่เป็นธรรม (ปภัส ฉัตรยาลักษณ์, มปป.) โดยให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ และการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง ตัวอย่างเช่น หลายประเทศในสแกนดิเนเวีย เช่น สวีเดน ได้ดำเนินโครงการ “Dialogue for Democracy” เพื่อเปิดพื้นที่ให้ประชาชนจากทุกเชื้อชาติและศาสนาเข้าร่วมเวทีเสวนาในประเด็นทางสังคมและการเมือง ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนจากหลากหลายกลุ่มได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จึงเป็นวิธีการที่สามารถลดความขัดแย้ง เพิ่มความร่วมมือในสังคม และสามารถสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับภาครัฐได้

5. การพัฒนาศักยภาพเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการจัดกิจกรรมและโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองของเยาวชนจะช่วยเตรียมความพร้อมให้กับ

ผู้นำรุ่นใหม่ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (วิศาล ศรีมหาวโร, 2563) เพราะเยาวชนคือกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยในอนาคต การส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่เนิ่น ๆ จะช่วยสร้างฐานของพลเมืองที่เข้มแข็ง เช่น สภาเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับภูมิภาค ซึ่งช่วยสร้างนักเคลื่อนไหวรุ่นใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคม ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการจัดกิจกรรมจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมองเห็นถึงความเป็นพลเมืองของเยาวชนที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยไปสู่ความยั่งยืนและความเป็นธรรม การศึกษาการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยี การสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เปิดกว้าง และการพัฒนาเยาวชน เป็นเสาหลักที่จะช่วยให้ประชาชนมีบทบาทอย่างเต็มที่ในสังคม การดำเนินยุทธศาสตร์เหล่านี้จะนำไปสู่สังคมที่มีความเข้มแข็ง โปร่งใส และเติบโตอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

◆ องค์ประกอบ	 การศึกษา	 เทคโนโลยี	 วัฒนธรรมการเมือง	 ท้องถิ่น	 เยาวชน
1. การศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓
2. เทคโนโลยี	✓	✓	✓	✓	✓
3. วัฒนธรรมการเมือง	✓	✓	✓	✓	✓
4. ท้องถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓
5. เยาวชน	✓	✓	✓	✓	✓

✓ หมายถึง แต่ละองค์ประกอบเชื่อมโยงและส่งเสริมกัน ไม่ได้เป็นลำดับขั้น

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ยั่งยืนต้องพัฒนาในรูปแบบของระบบที่เชื่อมโยงกัน แทนที่จะมองว่าเป็นกระบวนการที่เรียงลำดับแบบเส้นตรง (Linear Process) ควรมองว่าเป็น Matrix Model ที่แสดงให้เห็นว่า การศึกษา เทคโนโลยี วัฒนธรรมการเมือง ท้องถิ่น และเยาวชน ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

1. การศึกษา ช่วยให้พลเมืองมีความเข้าใจและความพร้อมในการเข้าร่วมทางการเมือง
2. เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมได้ง่ายขึ้น
3. วัฒนธรรมการเมืองที่เปิดกว้าง ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. การมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น เป็นช่องทางที่ทำให้พลเมืองมีบทบาทในกระบวนการประชาธิปไตย
5. การพัฒนาเยาวชน ช่วยสร้างความต่อเนื่องและความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยในระยะยาว

สรุป

บทความนี้ได้สะท้อนถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน ในแวดวงวิชาการ บทความชิ้นนี้ช่วยขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและอุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอาศัยกรณีศึกษาและตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม หนึ่งในประโยชน์ที่สำคัญคือการเน้นให้เห็นถึงบทบาทของการศึกษาในการสร้างความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ บทความนี้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่สามารถประยุกต์ใช้ในสถาบันการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของพลเมืองในการขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวไปข้างหน้า การเน้นความสำคัญของเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ ยังช่วยให้นักวิชาการและผู้กำหนดนโยบายสามารถออกแบบเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). ดีอีเอส จัดสัมมนาและนิทรรศการ “Thailand 4.0 ประเทศไทยไปไกลกว่าที่คิด: Thailand 4.0 The Future and Beyond” มุ่งผลักดันเศรษฐกิจดิจิทัล ยกระดับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน. สืบค้น 8 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/LeZOK>
- กลุ่มงานสารนิเทศ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (มปป.). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. สืบค้น 8 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/hWYcA>
- เชมภัทร ทฤษฎีคุณ. (2565). ประชาธิปไตยจะยั่งยืน : เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) กับการสร้างประชาธิปไตยที่สมบูรณ์. สืบค้น 8 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/TLFf0>
- ปภัส ฉัตรยาลักษณ์. (มปป.). ความเป็นพลเมือง. สืบค้น 8 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/LD7vC>
- พระเมธาวิณัยรส (สุเทพ พุทธรจรรยา). (2563). การเมืองภาคพลเมือง : การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 3(2), 67-72.
- ไพรัตน์ ฉิมหาด. (2563). การเมืองภาคพลเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 7(5), 46-61.
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2563). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 7(1), 148-165.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2565). รายงานประจำปี 2565 สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้น 8 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/HaK4x>
- หน่วยปฏิบัติการวิจัยความมั่นคงของมนุษย์และความเท่าเทียม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2563). การยกระดับกระบวนการมีส่วนร่วมของพลเมืองผ่านนวัตกรรมประชาธิปไตย. สืบค้น 8 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/upXYi>
- Almond, G.A. & Verba, S. (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. New Jersey: Princeton University Press.

- Bennett, W. L. & Segerberg, A. (2012). The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalization of Contentious Politics. *Information, Communication & Society*, 15(5), 739-768.
- Cohen, J. L. & Arato, A. (1992). *Civil Society and Political Theory*. Cambridge: MIT Press.
- Dahl, R. A. (2000). *On Democracy*. London: Yale University Press.
- Freedom House. (2023). *Freedom In the World 2023*. Retrieved January 8, 2024, from <https://shorturl.asia/7MWZ1>
- Putnam, R. D. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65-78.
- Verba, S. et al. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge: Harvard University Press.

ศีลธรรมและการเมือง: การบูรณาการปรัชญา
ของโสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล*
MORALITY AND POLITICS: INTEGRATING PHILOSOPHIES
OF SOCRATES, PLATO AND ARISTOTLE

พระมหาปณวัศ ปุณญโชตโก

Phramaha Panawhazz Punyachotako

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: panawhazz@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ศีลธรรมและการเมือง ผ่านแนวคิดของ โสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล ซึ่งเน้นว่าคุณธรรมของผู้นำและความยุติธรรมในสังคมเป็นรากฐานสำคัญของรัฐที่มั่นคง โสกราตีส เชื่อว่าผู้นำต้องมีคุณธรรมและปัญญา โดยใช้ กระบวนการสอบถามและแลกเปลี่ยน (วิธีการของโสกราตีส) เพื่อแสวงหาความจริงและพัฒนาจิตสำนึกทางศีลธรรม เพลโต ขยายแนวคิดนี้ไปสู่โครงสร้างรัฐ โดยเสนอ รัฐในอุดมคติ ที่มีการแบ่งหน้าที่ชัดเจนระหว่างผู้ปกครอง นักบวช และผู้ผลิต เพื่อให้เกิดความสมดุลทางสังคม อริสโตเติล ปรับแนวคิดนี้ให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง โดยเสนอระบอบผสม (Mixed Government) ที่รวมประชาธิปไตยและคณาธิปไตยเข้าด้วยกันเพื่อลดการใช้อำนาจโดยมิชอบ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ศีลธรรมและการเมืองต้องดำเนินควบคู่กัน ผู้นำที่มีคุณธรรม ระบบการปกครองที่มีความสมดุล และการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม จะช่วยให้รัฐมีเสถียรภาพและประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี แนวคิดของนักปรัชญาเหล่านี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในยุคปัจจุบัน เพื่อสร้างระบบการเมืองที่ยุติธรรมและยั่งยืน

คำสำคัญ: ศีลธรรม; การเมือง; ปรัชญา; รัฐในอุดมคติ

* Received January 9, 2025; Revised March 3, 2025; Accepted March 3, 2025

Abstract

This article aims to examine the relationship between morality and politics through the perspectives of Socrates, Plato, and Aristotle, emphasizing that a leader's virtue and justice in society are fundamental to a stable state. Socrates believed that a good leader must possess virtue and wisdom, utilizing a process of inquiry and exchange (Socratic Method) to seek truth and cultivate moral consciousness. Plato expanded this idea to the structure of the state, proposing an ideal state where rulers, warriors, and producers have clearly defined roles to maintain social balance. Aristotle adapted these ideas to practical governance by advocating for a Mixed Government, integrating democracy and aristocracy to prevent abuse of power and ensure fairness in governance. This study highlights that morality, and politics must coexist for effective governance. Leaders with integrity, a balanced political structure, and a fair distribution of power contribute to the stability of the state and the well-being of its citizens. The philosophies of these thinkers remain relevant today, offering valuable insights into establishing a just and sustainable political system.

Keywords: Moral; Politics; Philosophy; Ideal State

บทนำ

ศีลธรรมและการเมือง เป็นสองเสาหลักที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมและรัฐที่มั่นคง แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้ผู้นำ ความยุติธรรม และโครงสร้างรัฐที่สมดุล ได้รับความสนใจจากนักปรัชญาการเมืองมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โซเครตีส เพลโต และ อริสโตเติล ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของศีลธรรมในการสร้างรัฐที่ดี อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีทำให้เกิดคำถามใหม่เกี่ยวกับศีลธรรมในการเมือง เช่น บทบาทของผู้ผู้นำในการเผชิญกับปัญหาคอร์รัปชัน การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการสร้างระบบการเมืองที่โปร่งใสและยุติธรรม

โซเครตีส เชื่อว่าผู้นำต้องมี คุณธรรมและปัญญา โดยการไตร่ตรองและตั้งคำถามเกี่ยวกับความถูกต้องผ่าน กระบวนการสอบถามและแลกเปลี่ยน (วิธีการของโสกราตีส) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับความยุติธรรมและความดี (Vlastos, 1991) แนวคิด

นี่ยังคงสะท้อนถึงการเมืองปัจจุบันที่ต้องการผู้นำที่มีความซื่อสัตย์และกล้าหาญในการตั้งคำถามต่อโครงสร้างอำนาจ เช่นเดียวกับที่ Transparency International (2023) ระบุว่าความซื่อสัตย์และการตรวจสอบถ่วงดุลเป็นปัจจัยสำคัญในการลดปัญหาคอร์รัปชัน

เพลโต ขยายแนวคิดของโสเครตีสไปสู่ระดับโครงสร้างรัฐ โดยเสนอ รัฐในอุดมคติ (Ideal State) ที่มีการแบ่งชนชั้นออกเป็น ผู้ปกครอง นักรบ และผู้ผลิต เพื่อให้เกิดความสมดุลและยุติธรรม (Plato, 2003) แม้แนวคิดนี้อาจดูเป็นอุดมคติในเชิงทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติ หลายประเทศได้นำหลักการคล้ายกันมาใช้ เช่น แนวคิดสังคมประชาธิปไตย (Social Democracy) ที่มุ่งสร้างรัฐสวัสดิการเพื่อกระจายโอกาสอย่างเป็นธรรม ตัวอย่างเช่น กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ที่มีการกำหนดนโยบายรัฐสวัสดิการให้ประชาชนทุกคนชั้นเข้าถึงโอกาสที่เท่าเทียมกัน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

อริสโตเติล มองว่าการปกครองที่ดีต้องสะท้อน ธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะสัตว์การเมือง โดยเสนอแนวคิด ระบอบผสม (Mixed Government) ที่รวม ประชาธิปไตยและ คณาธิปไตย เพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตและรักษาสมดุลของรัฐ (Aristotle, 1998) แนวคิดนี้ยังคงปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการเพื่อลดความเสี่ยงของการใช้อำนาจโดยมิชอบ นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับชนชั้นกลางตามแนวคิดของอริสโตเติล ยังเป็นหัวใจสำคัญของการเมืองร่วมสมัย เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Acemoglu & Robinson (2012) ที่แสดงให้เห็นว่า สังคมที่มีชนชั้นกลางเข้มแข็งจะมีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจมากกว่า

ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมและการเมืองในมุมมองของ โสเครตีส เพลโต และอริสโตเติล ไม่ได้เป็นเพียงประเด็นทางปรัชญาเท่านั้น แต่ยังเป็น กรอบแนวคิดสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์การเมืองปัจจุบัน การพิจารณา คุณธรรมของผู้นำ ความยุติธรรมทางสังคม และโครงสร้างรัฐที่เหมาะสม ยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบการเมืองที่โปร่งใสและยั่งยืนในโลกยุคใหม่

ปรัชญาการเมืองของโสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล: บทเรียนศีลธรรมสำหรับรัฐในอุดมคติ

โสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล ได้วางรากฐานแนวคิดเกี่ยวกับรัฐในอุดมคติและ บทบาทของศีลธรรมในการปกครองแนวคิดเรื่องศีลธรรมและการเมืองมีรากฐานมาจาก ปรัชญากรีกโบราณ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการพัฒนาทฤษฎีการปกครองและรัฐศาสตร์

สมัยใหม่ โสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล ได้เสนอแนวทางในการสร้างรัฐที่มีความยุติธรรมและเสถียรภาพ โดยเน้นถึงความสำคัญของคุณธรรมและปัญญาในการบริหารจัดการรัฐ ซึ่งผู้เขียนเรียบเรียงได้ดังนี้

โสกราตีส นับได้ว่า เป็นบุคคลผู้ริเริ่มในเรื่องของศีลธรรมและคุณธรรมส่วนบุคคลในการเมือง ซึ่งถือเป็นผู้บุกเบิกแนวคิดเรื่องศีลธรรมและคุณธรรมในการเมือง โดยเน้นย้ำว่าการปกครองที่ดีต้องเริ่มจากคุณธรรมของปัจเจกบุคคล และโสกราตีสเชื่อว่า ผู้นำที่ดีควรเป็นผู้ที่มีปัญญาและแสวงหาความจริงอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการตั้งคำถาม (Socratic Method) เพื่อเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับความดี (Virtue) และความยุติธรรม (Justice) โดยโสกราตีสได้วิพากษ์วิจารณ์ประชาธิปไตยของเอเธนส์ โดยชี้ให้เห็นว่า การเลือกตั้งผู้นำจากเสียงข้างมากไม่ได้รับประกันว่าผู้นำนั้นจะมีคุณธรรมและความรู้ในการบริหารรัฐ โสกราตีสเห็นว่า ผู้นำที่ขาดปัญญาและคุณธรรมจะนำรัฐไปสู่ความเสื่อมถอย ดังที่เขากล่าวไว้ว่า “ชีวิตที่ไม่ได้ผ่านการพิจารณา คือ ชีวิตที่ไม่มีคุณค่า” (The Unexamined Life Is Not Worth Living) ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการวิพากษ์ตนเองอย่างต่อเนื่อง (Vlastos, 1991) และนอกเหนือจากการเน้นคุณธรรมของผู้นำ โสกราตีสยังให้ความสำคัญกับบทบาทของพลเมืองในฐานะผู้ตรวจสอบและวิพากษ์การปกครอง เขามองว่า พลเมืองที่มีคุณธรรมและปัญญาจะเป็นกำลังสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของรัฐ โสกราตีสเชื่อว่า รัฐที่ดีต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นำและประชาชนในการแสวงหาความจริงและความยุติธรรม ดังที่เขาแสดงให้เห็นใน Apology ว่า แม้จะเผชิญกับโทษประหารชีวิต เขายังคงยืนหยัดในการตั้งคำถามกับผู้ที่มีอำนาจ เพื่อเปิดโปงความไม่ชอบธรรมในสังคม (Plato, 2003) อีกทั้ง การปฏิเสธการหนีโทษของโสกราตีสในบท Crito ยังสะท้อนถึงความเชื่อในหลักนิติธรรม (Rule of Law) และหน้าที่ของพลเมืองต่อรัฐ แม้จะมีโอกาสหนีออกจากเอเธนส์ แต่โสกราตีสยอมรับโทษตามกฎหมาย เพราะเห็นว่า การเคารพกฎหมายเป็นรากฐานสำคัญของความยุติธรรมและเสถียรภาพของรัฐ (Kraut, 1984)

เพลโต นักปราชญ์กรีซและรัฐในอุดมคติ เพลโต (Plato) เป็นศิษย์เอกของโสกราตีสและได้ขยายแนวคิดของอาจารย์เกี่ยวกับคุณธรรมและการเมืองผ่านผลงาน The Republic เพลโตเสนอแนวคิด “รัฐในอุดมคติ” (Ideal State) ซึ่งมีโครงสร้างทางสังคมที่แบ่งออกเป็นสามชนชั้น ได้แก่ ผู้ปกครอง (Guardians) ผู้พิทักษ์ (Auxiliaries) และผู้ผลิต (Producers) โดยผู้ปกครองควรเป็นนักปราชญ์ที่มีความรู้เกี่ยวกับ “Form of the Good” หรืออุดมคติแห่งความดี เพลโตเชื่อว่า ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อแต่ละชนชั้นทำหน้าที่ตามธรรมชาติของตนเองและหลีกเลี่ยงการแทรกแซงในหน้าที่ของผู้อื่น (Plato,

2003) แม้ว่า The Republic จะเน้นเรื่องรัฐในอุดมคติ เพลโตยังได้กล่าวถึงกระบวนการศึกษาที่มีความสำคัญในการหล่อหลอมผู้นำรัฐ นักปราชญ์จะต้องผ่านการศึกษายาวนานที่เน้นทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ปรัชญา และศีลธรรม เพื่อให้สามารถเข้าใจ “Form of the Good” ซึ่งถือเป็นจุดสูงสุดของการศึกษา เพลโตเชื่อว่าความรู้เกี่ยวกับอุดมคติแห่งความดีจะทำให้ผู้นำสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและสร้างรัฐที่ยุติธรรม (Annas, 1999) และเพลโตยังเสนอว่า ศิลปะและวรรณกรรมในรัฐควรถูกควบคุมอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการหล่อหลอมความคิดที่ผิด ๆ ในหมู่ประชาชน เพราะเขาเชื่อว่าศิลปะมีอิทธิพลอย่างมากต่อจิตใจของผู้คนและสามารถบิดเบือนแนวคิดเกี่ยวกับความดีได้ (Plato, 2003)

อาริสโตเติล เป็นนักปรัชญาผู้สืบทอดและพัฒนาความคิดของเพลโต แต่เขาได้เสนอแนวคิดที่เน้นความเป็นจริงมากขึ้น อาริสโตเติลเชื่อว่ารัฐควรเป็นพื้นที่สำหรับการแสวงหาความดีสูงสุด (Eudaimonia) และการปกครองที่ดีควรสะท้อนถึงลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะ “สัตว์การเมือง” (Political Animal) (Aristotle, 1998) อาริสโตเติลมองว่าระบอบการปกครองที่ดีที่สุด คือ “ระบอบผสม” (Mixed Government) ที่ผสมผสานระหว่างประชาธิปไตยและคณาธิปไตย เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจในทางที่ผิดและสร้างความสมดุลระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม นอกจากนี้ อาริสโตเติลยังเน้นถึงความสำคัญของการศึกษาคุณธรรมในหมู่พลเมือง เพื่อให้รัฐมีเสถียรภาพและความยั่งยืน (Miller, 1995) นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับระบอบผสม อาริสโตเติลยังเน้นถึงความสำคัญของการปกครองโดยคนจำนวนมาก (Polity) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แต่ยังมีการควบคุมจากผู้ที่มีความรู้และคุณธรรม อาริสโตเติลมองว่ารัฐที่ดีควรมีความสมดุลระหว่างความมั่งคั่งและความยากจน โดยมีชนชั้นกลางเป็นฐานหลักของรัฐ เพื่อป้องกันความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำ (Keyt, 1991)

แม้ว่าโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล จะมีมุมมองที่แตกต่างกันเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองที่เหมาะสม แต่จุดร่วมของพวกเขาคือ การเน้นความสำคัญของศีลธรรมและคุณธรรมในการสร้างรัฐที่มีเสถียรภาพและยุติธรรม การศึกษามุมมองเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้เข้าใจรากฐานของปรัชญาการเมืองตะวันตก แต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการปกครองในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Reeve, 2000)

สรุปได้ว่า การศึกษาแนวคิดของโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล ทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างศีลธรรมส่วนบุคคลกับศีลธรรมของรัฐ นักปรัชญาทั้งสามท่านมีจุดร่วมในการเชื่อว่าศีลธรรมและคุณธรรมเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างรัฐที่ยุติธรรมและเสถียรภาพ แม้จะมีความแตกต่างในรายละเอียด แต่แนวคิดเหล่านี้ยังคงมีความสำคัญและ

สามารถประยุกต์ใช้กับการเมืองในยุคปัจจุบันได้ เพื่อสร้างรัฐที่มีเสถียรภาพและตอบสนองต่อประโยชน์ของประชาชนทุกคน

คุณธรรมและความยุติธรรม: พื้นฐานแห่งการปกครองตามแนวคิดปรัชญากรีกโบราณ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและความยุติธรรมในปรัชญากรีกโบราณสะท้อนถึงความพยายามของนักปรัชญาในการสร้างสังคมและรัฐที่สมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงคุณธรรมของบุคคลเข้ากับความยุติธรรมในระดับรัฐ ทำให้เห็นภาพของระบบการปกครองที่ไม่เพียงแค่เน้นอำนาจหรือประโยชน์ส่วนตน แต่ยังต้องยึดมั่นในหลักการศีลธรรมและความดีงามร่วมกัน จากการศึกษาเกี่ยวกับโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล ผู้เขียนเรียบเรียงได้ ดังนี้

โสกราตีส ให้ความสำคัญกับคุณธรรมและความยุติธรรมผ่านการแสวงหาคุณธรรมด้วยการตั้งคำถาม (Socratic Method) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ปัจเจกบุคคลสามารถค้นหาความจริงและความยุติธรรม การแสวงหาความจริงผ่านการตั้งคำถามไม่เพียงทำให้บุคคลมีความรอบรู้ แต่ยังช่วยให้ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม (ไกออส, 2566) แนวคิดนี้สะท้อนถึงความเชื่อว่าการสร้างสังคมที่ยุติธรรมต้องอาศัยบุคคลที่มีคุณธรรมเป็นแกนหลัก หากบุคคลไม่มีความรู้เกี่ยวกับความดี ความยุติธรรมในระดับรัฐย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ และโสกราตีสยังชี้ให้เห็นว่า ความยุติธรรมคือการเคารพกฎหมายและหลักนิติธรรม แม้ว่าใน Crito โสกราตีสจะมีโอกาสหลบหนีจากโทษประหารชีวิต แต่เขายอมรับโทษด้วยความเชื่อว่าการละเมิดกฎหมายจะทำลายความเสถียรภาพของรัฐ (Kraut, 1984) การเคารพกฎหมายในกรณีนี้สะท้อนถึงการมองว่าความยุติธรรมไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของสิทธิ แต่เป็นเรื่องของหน้าที่พลเมืองในการรักษาความมั่นคงของรัฐ

เพลโต เป็นผู้ต่อก้าวข้ามจากแนวคิดของโสกราตีสไปสู่การสร้างโมเดลของรัฐในอุดมคติ ใน The Republic เพลโตเสนอว่า สังคมที่ยุติธรรมต้องอาศัยโครงสร้างที่ชัดเจน โดยแบ่งหน้าที่ของบุคคลตามความสามารถและคุณธรรมของแต่ละคน (Annas, 1999) แนวคิดของการแบ่งชนชั้นในรัฐเป็นผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ และผู้ผลิต แสดงถึงความพยายามในการสร้างความสมดุลและความกลมกลืนในสังคม และสิ่งที่น่าสนใจ คือ เพลโตไม่ได้เชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่ให้สิทธิทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองอย่างเสรี เพราะเขามองว่าความรู้และคุณธรรมไม่ได้เกิดขึ้นในทุกคน ผู้ปกครองที่แท้จริงจึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับ “Form of the Good” ซึ่งหมายถึงความเข้าใจในสิ่งที่ดีและงดงามอย่างแท้จริง

(บ้านจอมยุทธ์, มปป.) แนวคิดนี้สะท้อนถึงความเชื่อว่า ความยุติธรรมของรัฐจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ปกครองเป็นนักปราชญ์ที่ได้รับการศึกษาตามหลักการที่เหมาะสม ดังนั้นผู้ปกครองที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อสามารถปกครองประชาชนให้อยู่ในครรลองครองธรรม และปราศจากข้อครหาจากประชาชน

อริสโตเติล เป็นผู้วิจารณ์โมเดลรัฐในอุดมคติของเพลโต โดยเสนอแนวคิดที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์มากขึ้น เขาเสนอว่า รัฐที่ยุติธรรมต้องมีความสมดุลระหว่างประชาธิปไตยและคณาธิปไตย ซึ่งสะท้อนผ่านแนวคิดเรื่อง “ระบอบผสม” (Mixed Government) (Keyt, 1991) แนวคิดนี้ยืนยันว่า ความยุติธรรมของรัฐเกิดจากการสร้างความสมดุลทางการเมือง ไม่ใช่การปกครองโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และอริสโตเติลยังเน้นถึงความสำคัญของความยุติธรรมแบบกระจาย (Distributive Justice) และความยุติธรรมแบบแก้ไข (Corrective Justice) ซึ่งเป็นการมองว่า ความยุติธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเอง แต่ต้องได้รับการจัดสรรและแก้ไขตามความเหมาะสม แนวคิดนี้ช่วยให้เข้าใจว่ารัฐที่ยุติธรรมต้องมีระบบที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับสิทธิที่เหมาะสมและมีการแก้ไขความไม่เป็นธรรมอย่างเป็นระบบ

แม้ว่าโสกราตีส เพลโต และอริสโตเติลจะมีความแตกต่างในวิธีการสร้างรัฐที่ยุติธรรม แต่จุดร่วมของพวกเขาคือความเชื่อว่า คุณธรรมของปัจเจกบุคคลและผู้นำเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างรัฐที่มั่นคง นักปรัชญาเหล่านี้มองว่า ความยุติธรรมไม่ได้เกิดขึ้นจากระบบการเมืองหรือกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการพัฒนาคุณธรรมของบุคคลและโครงสร้างที่เอื้อต่อการแสวงหาความดีร่วมกัน แนวคิดเหล่านี้ยังคงมีความสำคัญในการปกครองยุคปัจจุบัน ซึ่งความยุติธรรมและคุณธรรมยังคงเป็นหัวใจของการสร้างรัฐที่มีเสถียรภาพและความยั่งยืน ความเป็นธรรมในการกระจายทรัพยากร การสร้างผู้นำที่มีคุณธรรม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังคงเป็นรากฐานของการปกครองที่ดีในทุกยุคสมัย

สรุปได้ว่า ปรัชญาการเมืองของโสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล ล้วนมีจุดร่วมในการเน้นความสำคัญของคุณธรรมและความยุติธรรมเป็นรากฐานของการปกครองที่ดี แม้ว่าวิธีการและแนวทางของนักปรัชญาทั้งสามจะมีความแตกต่างกัน แต่เป้าหมายสูงสุด คือการสร้างรัฐที่มีเสถียรภาพและส่งเสริมความดีงามในสังคม ดังนั้น ความยุติธรรมและคุณธรรมจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือของผู้นำในการรักษาอำนาจ แต่เป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยสร้างความสงบสุข ความมั่นคง และการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบในรัฐที่ดี คุณค่าของแนวคิดเหล่านี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองและพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบันได้

อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการศีลธรรมและการเมืองในมุมมองของโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล

ในปรัชญากรีกโบราณ นักปรัชญาอย่างโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล ได้เน้นความสำคัญของการผสมผสานศีลธรรมเข้ากับการเมือง เพื่อสร้างรัฐที่มีความยุติธรรมและเสถียรภาพ โดยโสกราตีส เชื่อว่า เมื่อพิจารณาแนวคิดของโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติลเกี่ยวกับการบูรณาการศีลธรรมและการเมือง จะเห็นได้ว่า ความคิดเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่หลักการปรัชญา แต่ยังสะท้อนถึงการวิเคราะห์สภาพสังคมและการปกครองในสมัยของพวกเขา แนวคิดของนักปรัชญาทั้งสามถือเป็นรากฐานสำคัญของปรัชญาการเมืองตะวันตก ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับสังคมในทุกยุคสมัย เพราะโสกราตีสเน้นว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมและการเมืองต้องเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อว่าผู้นำที่ดีต้องมีคุณธรรมก่อนที่จะบริหารรัฐได้อย่างยุติธรรม ในมุมมองของโสกราตีส รัฐที่มั่นคงไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายหรือโครงสร้างการปกครองเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับผู้นำที่มีคุณธรรมและพลเมืองที่พร้อมจะตรวจสอบและพัฒนาตนเอง อย่างไรก็ตาม การเน้นย้ำที่คุณธรรมส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในระบบการเมืองที่มีความซับซ้อน เพราะแม้ผู้นำจะมีคุณธรรม แต่หากขาดกลไกในการควบคุมหรือการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ รัฐก็เสี่ยงต่อการถูกบิดเบือน การมองว่าคุณธรรมของปัจเจกสามารถกำหนดคุณภาพของรัฐทั้งหมดอาจเป็นแนวคิดที่มีความเหมาะสมในระดับทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติจำเป็นต้องมีการบูรณาการระบบการเมืองและกฎหมายอย่างรอบคอบ (บ้านจอมยุทธ์, มปป.) และเพลโตมีแนวคิดที่ลึกซึ้งและครอบคลุมกว่าโสกราตีส โดยเขามองว่าความยุติธรรมไม่ได้เกิดจากปัจเจกบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีการจัดโครงสร้างสังคมอย่างเหมาะสม เพลโตเสนอว่า รัฐในอุดมคติควรแบ่งหน้าที่ของแต่ละชนชั้นอย่างชัดเจน เพื่อให้แต่ละคนทำในสิ่งที่ตนถนัดและไม่ก้าวล่วงหน้าที่ของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม โมเดลรัฐในอุดมคติของเพลโตกลับถูกวิพากษ์ว่าเป็นไป得太ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากแนวคิดนี้อาศัยการมีอยู่ของผู้นำที่เป็นนักปราชญ์ ซึ่งในโลกแห่งความเป็นจริง ผู้นำที่มีคุณธรรมและปัญญาอาจมีจำนวนจำกัด การที่รัฐในอุดมคติต้องพึ่งพาผู้นำที่มีความรู้สูงสุดอาจทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งเสี่ยงต่อการนำไปสู่ระบบเผด็จการหากขาดการตรวจสอบและสมดุลทางอำนาจที่เหมาะสม (พระครูเกษมวัชรดิตถ์ (เกษม จิตติสมปนโน, 2566) อีกทั้งอาริสโตเติล ก็มองว่ามนุษย์เป็น “สัตว์การเมือง” (Political Animal) ที่มี

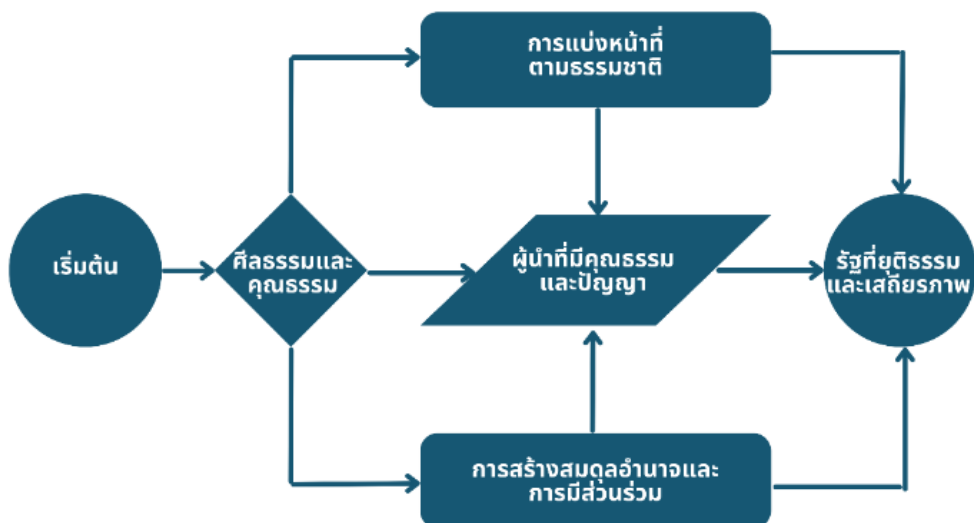
ธรรมชาติในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เขาเน้นความสำคัญของการสร้างรัฐที่ส่งเสริมคุณธรรมและความยุติธรรมผ่านระบอบการปกครองที่เหมาะสม และอาริสโตเติลได้ปรับปรุงแนวคิดของเพลโตโดยเสนอแนวทางที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น เขามองว่ารัฐควรมีระบบที่หลากหลายและสมดุล เพื่อให้เกิดความยุติธรรมที่แท้จริง แนวคิดเรื่องระบอบผสม (Mixed Government) เป็นการยอมรับความแตกต่างของมนุษย์ และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง เป็นการสร้างความยุติธรรมผ่านกระบวนการทางการเมืองที่ยืดหยุ่นและเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม แนวคิดของอาริสโตเติลก็มีข้อจำกัดเช่นกัน การสร้างรัฐที่มีความสมดุลระหว่างกลุ่มต่าง ๆ อาจทำได้ยากในสังคมที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งหรือความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างสมดุลในสังคมที่เต็มไปด้วยความแตกต่างอาจต้องอาศัยกลไกในการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรัฐในยุคปัจจุบันยังคงเผชิญกับความท้าทายนี้ (พระประเสริฐ เตชโก, 2564)

แม้แนวคิดของโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล จะถือกำเนิดขึ้นในบริบทของกรีกโบราณ แต่หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับศีลธรรมและการเมืองยังคงมีความสำคัญต่อระบบการปกครองในยุคปัจจุบัน แนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณธรรมของผู้นำ (Leadership Ethics) การสร้างระบบที่สมดุล (Balanced Governance) และการให้ความสำคัญกับการศึกษาพลเมือง (Civic Education) เป็นรากฐานที่ช่วยให้รัฐสามารถเผชิญกับความท้าทายในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การบูรณาการศีลธรรมเข้ากับการเมืองจึงไม่ใช่เพียงแนวคิดเชิงอุดมคติ แต่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนของรัฐ แนวคิดของนักปรัชญาทั้งสามสามารถเป็นแนวทางในการสร้างผู้นำที่มีคุณธรรม สังคมที่มีความยุติธรรม และรัฐที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า นักปรัชญาทั้งสามมองว่าการบูรณาการศีลธรรมเข้ากับการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างรัฐที่มีความยุติธรรมและเสถียรภาพ โดยเน้นความสำคัญของคุณธรรมในตัวผู้นำและพลเมือง รวมถึงการออกแบบระบบการปกครองที่ส่งเสริมคุณธรรมและป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด และถึงแม้ว่าโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล จะมีแนวทางที่แตกต่างกันในการบูรณาการศีลธรรมเข้ากับการเมือง แต่สิ่งที่พวกเขาเน้นย้ำร่วมกันคือความสำคัญของคุณธรรมในระดับปัจเจกและระดับรัฐ การวางรากฐานรัฐที่ดีต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างคุณธรรมของผู้นำ โครงสร้างรัฐที่ยุติธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งทั้งหมดนี้ยังคงเป็นหลักการที่มีความสำคัญต่อการสร้างสังคมที่มั่นคงและยั่งยืนในยุคปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาพบว่า ศีลธรรมและการเมืองเป็นองค์ประกอบที่แยกขาดจากกันไม่ได้ แนวคิดของ โสเครตีส เพลโต และอริสโตเติล แสดงให้เห็นว่าการปกครองที่ดีต้องตั้งอยู่บนรากฐานของคุณธรรม ความยุติธรรม และโครงสร้างทางการเมืองที่สมดุล โสเครตีส มุ่งเน้นการแสวงหาความจริงและคุณธรรมผ่าน กระบวนการสอบถามและแลกเปลี่ยน (วิธีการของโสกราตีส) เพื่อให้ผู้นำมีสติปัญญาและศีลธรรมในการตัดสินใจ เพลโต ขยายแนวคิดนี้ไปสู่ระดับโครงสร้างรัฐ โดยเสนอ รัฐในอุดมคติ ที่ให้ความสำคัญกับการแบ่งหน้าที่ที่เหมาะสมของประชาชนแต่ละชนชั้นเพื่อรักษาสถูล อริสโตเติล ปรับแนวคิดดังกล่าวให้เข้ากับความเป็นจริง โดยเสนอ ระบอบผสม (Mixed Government) ที่ผสมผสานประชาธิปไตยและคณาธิปไตยเพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 การบูรณาการศีลธรรมและการเมืองในมุมมอง
ของโสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล

จากภาพที่ 1 โมเดลนี้แสดงถึงกระบวนการเชื่อมโยงที่ช่วยให้รัฐสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยุติธรรม โดยเน้นความสำคัญของผู้นำที่มีคุณธรรม ระบบที่มีความสมดุล และประชาชนที่มีส่วนร่วมในการสร้างรัฐที่ดี ผู้เขียนได้สรุปตามลำดับดังนี้

1. ศีลธรรมและคุณธรรม – จุดเริ่มต้นและแกนหลักของการปกครอง ถือเป็น

รากฐานสำคัญที่นำไปสู่การปกครองที่ดีและมีความยุติธรรม แนวคิดนี้ได้รับการเน้นย้ำโดยโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล โดยทั้งสามเชื่อว่าการปกครองที่ขาดศีลธรรมย่อมทำให้เกิดความวุ่นวายและความเสื่อมถอยในสังคม โสกราตีสเชื่อว่าการปลูกฝังศีลธรรมในระดับบุคคลจะส่งผลต่อรัฐในภาพรวม เขาเชื่อว่าผู้นำและพลเมืองต้องแสวงหาความดี ความจริง และความยุติธรรมผ่านกระบวนการตั้งคำถามและวิพากษ์ตนเองอยู่เสมอ ส่วนเพลโตและอาริสโตเติลขยายแนวคิดนี้สู่ระดับโครงสร้างรัฐ โดยเสนอว่าศีลธรรมควรเป็นแกนหลักที่หล่อหลอมบทบาทของผู้นำและพลเมือง

2. ผู้นำที่มีคุณธรรมและปัญญา – การเน้นให้ผู้นำมีความรู้และคุณธรรมในตัวเอง โสกราตีสและเพลโตเน้นว่าผู้นำที่ดีต้องมีคุณธรรมและปัญญา เพราะผู้นำที่ขาดปัญญาจะนำรัฐไปสู่ความเสื่อมถอย เพลโตเสนอแนวคิด “นักปราชญ์กษัตริย์” (Philosopher King) ซึ่งเป็นผู้นำที่ผ่านการศึกษาระดับสูงและบำเพ็ญคุณธรรมมาอย่างยาวนาน และอาริสโตเติลเสริมว่าผู้นำที่ดีต้องมีความสามารถในการสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของประชาชนทุกกลุ่มเพื่อให้เกิดความมั่นคงและสันติสุขในรัฐ ดังนั้น คุณธรรมและปัญญาในตัวผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การปกครองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. การแบ่งหน้าที่ตามธรรมชาติ – แนวคิดจากเพลโตที่เน้นการจัดโครงสร้างรัฐอย่างสมดุล เพลโตเสนอว่า ความยุติธรรมในรัฐเกิดจากการแบ่งหน้าที่อย่างเหมาะสม โดยให้แต่ละชนชั้นทำหน้าที่ของตนเองตามความสามารถและธรรมชาติของแต่ละคน รัฐในอุดมคติของเพลโตแบ่งออกเป็น 3 ชนชั้นหลัก ได้แก่ 1. ผู้ปกครอง (Guardians): ผู้นำที่มีคุณธรรมและปัญญาสูงสุด 2. ผู้พิทักษ์ (Auxiliaries): ทหารและเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ปกป้องรัฐ 3. ผู้ผลิต (Producers): เกษตรกรและช่างฝีมือที่ผลิตทรัพยากรเพื่อสนับสนุนรัฐ และเพลโตเชื่อว่า ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อทุกคนทำหน้าที่ของตนเองโดยไม่ก้าวล่วงหน้าที่ของผู้อื่น ความสมดุลนี้ช่วยให้รัฐมีความเสถียรภาพและปราศจากความขัดแย้ง

4. การสร้างสมดุลอำนาจและการมีส่วนร่วม – แนวคิดของอาริสโตเติลในการสร้างรัฐที่สมดุลและเสถียรภาพ อาริสโตเติลเสนอว่า การสร้างรัฐที่มั่นคงต้องมีความสมดุลระหว่างอำนาจของผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชน เขาเสนอแนวคิด “ระบอบผสม” (Mixed Government) ที่ผสมผสานระหว่างประชาธิปไตย (Democracy) และคณาธิปไตย (Aristocracy) เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด และอาริสโตเติลยังเน้นบทบาทของชนชั้นกลาง โดยเชื่อว่ารัฐที่มีชนชั้นกลางเข้มแข็งจะมีเสถียรภาพมากกว่ารัฐที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูง ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างรัฐที่มีความยั่งยืน

5. รัฐที่ยุติธรรมและเสถียรภาพ – ผลลัพธ์ของการบูรณาการศีลธรรมและการเมืองเมื่อศีลธรรมและการเมืองถูกบูรณาการเข้าด้วยกัน รัฐที่เกิดขึ้นจะมีความยุติธรรม เสถียรภาพ และความสงบสุข รัฐดังกล่าวจะมีผู้นำที่มีคุณธรรมและปัญญา มีระบบการแบ่งหน้าที่ที่เหมาะสม และประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง แนวคิดของโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล แสดงให้เห็นว่า ความยุติธรรมไม่ได้เกิดขึ้นจากกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการหล่อหลอมศีลธรรมในระดับบุคคลและการออกแบบโครงสร้างรัฐที่สมดุล และมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่ได้คือรัฐที่มั่นคง มีความเป็นธรรม และสามารถพัฒนาสังคมไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน

แม้ว่าบริบททางสังคมและการเมืองในยุคปัจจุบันจะแตกต่างจากยุคกรีกโบราณ แต่แนวคิดเหล่านี้ยังสามารถนำมาใช้ได้หลายมิติ เช่น การพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรม แนวคิดของโสกราตีสเกี่ยวกับ การใช้เหตุผลและคุณธรรมในการปกครอง สามารถนำไปใช้ในกระบวนการ พัฒนาผู้นำทางการเมืองและธุรกิจ โดยเน้นความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหาร ตัวอย่างเช่น ประเทศที่ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล มักจะมีระบบการตรวจสอบอำนาจที่เข้มแข็งและผู้นำที่ยึดถือหลักจริยธรรม ฉะนั้น แนวคิดของโสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล ยังคงมีอิทธิพลต่อแนวคิดทางการเมืองในยุคปัจจุบัน การพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรม การออกแบบโครงสร้างรัฐที่สมดุล และการส่งเสริมชนชั้นกลางล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างระบอบประชาธิปไตยที่โปร่งใสและมีเสถียรภาพ แนวคิดเหล่านี้ยังสามารถเป็นแนวทางในการออกแบบ นโยบายที่เน้นความยุติธรรมและธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเมืองร่วมสมัย

สรุป

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมและการเมืองผ่านแนวคิดของนักปรัชญากรีกโบราณสามท่าน ได้แก่ โสกราตีส เพลโต และอาริสโตเติล ซึ่งต่างมีมุมมองที่เน้นถึงความสำคัญของคุณธรรมในการสร้างรัฐที่มั่นคงและยุติธรรม แม้ว่าพวกเขาจะมีแนวคิดและวิธีการที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่มีร่วมกันคือความเชื่อว่าการปกครองที่ดีต้องมีพื้นฐานมาจากศีลธรรมและความยุติธรรม โดยโสกราตีสให้ความสำคัญกับคุณธรรมในระดับบุคคล โดยเชื่อว่าผู้นำที่ดีต้องเริ่มจากการมีศีลธรรมและปัญญา ด้วยการใช่วิธีตั้งคำถามหรือเพื่อกระตุ้นให้ผู้คนทบทวนและพัฒนาตนเองและเชื่อว่า หากผู้นำมีคุณธรรมและแสวงหาความจริงอย่างต่อเนื่อง จะสามารถนำพารัฐไปในทิศทางที่ถูกต้องและยุติธรรม ส่วนเพลโตก็ได้ขยายแนวคิดดังกล่าวไปสู่ระดับรัฐ โดยเสนอรูปแบบรัฐในอุดมคติที่มีการแบ่งชนชั้นและ

หน้าที่อย่างชัดเจน โดยผู้ปกครองที่เหมาะสมที่สุดต้องเป็นนักปราชญ์ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ “Form of the Good” ซึ่งหมายถึงอุดมคติแห่งความดีสูงสุดในขณะที่อาริสโตเติล ก็ได้พัฒนาปรัชญาการเมืองที่มีความยืดหยุ่นและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น เขาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างรัฐที่สมดุล ผ่านระบอบผสมที่รวมเอาประชาธิปไตยและคณาธิปไตยเข้าด้วยกัน เพื่อให้รัฐมีเสถียรภาพและหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจในทางที่ผิด อาริสโตเติลยังเน้นถึงบทบาทของชนชั้นกลางและความยุติธรรมในการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม ซึ่งช่วยให้รัฐมีความมั่นคงและประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ศีลธรรมและคุณธรรมไม่เพียงเป็นเรื่องของบุคคลเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างโครงสร้างทางการเมืองและสังคมที่มั่นคง ผู้นำที่มีคุณธรรม โครงสร้างรัฐที่สมดุล และการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้รัฐดำรงอยู่ได้อย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ไกอุส. (2566). ‘การธำรงรักษารัฐ’ ด้วยการไม่ละเมิดกฎหมาย และการสำนึกในบุญคุณของประเทศในสังคมกรีกโบราณ. สืบค้น 3 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/SxwIT>
- พระครูเกษมวัชรดิตถ์ (เกษม วิฑิตสมปนโน). (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(6), 200-211.
- พระประเสริฐ เตชโก. (2564). ปรัชญาการเมืองยุคคลาสสิก. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(2), 364-372.
- บ้านจอมยุทธ์. (มปป.). *ปรัชญาการเมือง*. สืบค้น 7 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/5jmu0>
- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2013). *Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty*. London: Profile Books.
- Annas, J. (1999). *Platonic Ethics, Old and New*. New York: Cornell University Press.
- Aristotle. (1998). *Politics* (C. D. C. Reeve, Trans.). Indianapolis: Hackett Publishing.

- Keyt, D. (1991). *Aristotle: Politics Books V and VI*. England: Clarendon Press.
- Kraut, R. (1984). *Socrates and the State*. New Jersey: Princeton University Press.
- Miller, F. D. (1995). *Nature, Justice, and Rights in Aristotle's Politics*. New York: Oxford University Press.
- Plato. (2003). *The Republic* (C. D. C. Reeve, Trans.). Indianapolis: Hackett Publishing.
- Reeve, C. D. C. (2000). *Action, Contemplation, and Happiness: An Essay on Aristotle*. USA: Harvard University Press.
- Transparency International. (2024). *Corruption perceptions index 2023*. Retrieved December 12, 2024, from <https://shorturl.asia/OIGc1>
- Vlastos, G. (1991). *Socrates: Ironist and Moral Philosopher*. UK: Cambridge University Press.

มาคิอาเวลลีกับศิลปะแห่งการครองอำนาจ *

MACHIAVELLI AND THE ART OF DOMINATION

เชาวลิต จันมณี

Chaowalit Chanmanee

เทศบาลตำบลมะขามคู่ จังหวัดระยอง

Makham Khu Subdistrict Municipality, Rayong Province

Corresponding Author E-mail: cheawlitcanmni@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดของ นิโคโล มาคิอาเวลลี ผ่านผลงานสำคัญเจ้าผู้ปกครอง ซึ่งเป็นรากฐานของปรัชญาการเมืองเชิงปฏิบัติที่เน้นการรักษาอำนาจและเสถียรภาพของรัฐ ในสภาพแวดล้อมที่ผันผวน แนวคิดหลักของมาคิอาเวลลี ได้แก่ การแยกศีลธรรมออกจากการเมือง โดยมองว่า ผู้นำควรคำนึงถึง ผลลัพธ์และความมั่นคงของรัฐมากกว่าคุณธรรม นอกจากนี้ เขายังเสนอว่า การสร้างความกลัวในหมู่ประชาชนมีประสิทธิภาพมากกว่าความรัก เพราะความกลัวช่วยให้รัฐมีเสถียรภาพมากขึ้น แนวคิดของมาคิอาเวลลีสะท้อนให้เห็นถึง ศาสตร์แห่งอำนาจที่อาศัยกลยุทธ์มากกว่าศีลธรรม โดยเน้นการรักษาภาพลักษณ์ของผู้นำ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและควบคุมประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิเคราะห์ผลกระทบของแนวคิดมาคิอาเวลลีต่อการเมืองปัจจุบัน เช่น การบริหารจัดการวิกฤต การสร้างภาพลักษณ์ผ่านสื่อ และการรักษาอำนาจของผู้นำ แม้แนวคิดของเขาจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงจริยธรรม แต่ก็ยังคงเป็นกรอบสำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตของอำนาจและกลไกทางการเมือง ดังนั้น บทความนี้จะมุ่งนำเสนอแนวคิดของมาคิอาเวลลี ในฐานะเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจโครงสร้างอำนาจของรัฐ และการที่ผู้นำสามารถ ปรับตัวเพื่อรักษาอำนาจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน แนวคิดเหล่านี้ยังคงมีอิทธิพลและความเกี่ยวข้องในโลกการเมืองร่วมสมัย

คำสำคัญ: มาคิอาเวลลี; แนวคิดทางการเมือง; การครองอำนาจ

* Received January 11, 2025; Revised March 3, 2025; Accepted March 3, 2025

Abstract

This article aims to examine the political ideas of Niccolò Machiavelli through his seminal work, “The Prince,” which serves as a foundation for pragmatic political philosophy that emphasizes power maintenance and state stability in volatile environments. Machiavelli's key concepts include the separation of morality from politics, arguing that leaders should prioritize outcomes and state security over ethical principles. Additionally, he proposes that instilling fear among the populace is more effective than gaining their love, as fear ensures greater stability for the state. Machiavelli's ideas reflect a strategic rather than moralistic approach to power, highlighting the importance of maintaining a leader's image to enhance credibility and effectively govern the people. This study analyzes the impact of Machiavelli's theories on contemporary politics, including crisis management, media-driven image-building, and leadership strategies for power preservation. While his ideas have been criticized for their ethical implications, they remain fundamental to understanding power dynamics and political mechanisms in modern governance. Therefore, this article aims to present Machiavelli's theories as essential tools for comprehending state power structures and how leaders can adapt to complex political situations to retain authority. His insights continue to shape political strategies and remain highly relevant in contemporary political discourse.

Keywords: Machiavelli; Political Ideas; Domination

บทนำ

นิโคโล มาคิอาเวลลี (Niccolò Machiavelli) เป็นนักคิดทางการเมืองชาวอิตาลีในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการเมืองเชิงปฏิบัติ (Pragmatic Political Theory) ผลงานสำคัญของเขาเจ้าผู้ปกครองซึ่งเขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1513 กลายเป็นต้นแบบของแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองและการรักษาอำนาจของผู้นำ ในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (พฤทธิกร สารกุล, 2561)

บริบททางการเมืองในยุคของมาคิอาเวลลี เป็นช่วงเวลาฟื้นฟูรัฐอิตาลี เช่น ฟลอเรนซ์ เวนิส และมิลาน ต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงทางอำนาจและการแทรกแซงจากอาณาจักรภายนอก เช่น ฝรั่งเศสและจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ สถานการณ์เหล่านี้ก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้นำที่ต้องใช้ กลยุทธ์ที่เด็ดขาดและยืดหยุ่น เพื่อรักษาอำนาจ (Najemy, 2006) มาคิอาเวลลีจึงให้ความสำคัญกับ การใช้เล่ห์กลและการแยกสีลธรรมออกจากการเมือง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ยังคงปรากฏให้เห็นในโลกการเมืองปัจจุบัน

แม้ว่าบริบททางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ การต่อสู้เพื่ออำนาจยังคงเป็น หัวใจสำคัญของการเมืองในยุคปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น การแข่งขันระหว่างมหาอำนาจในเวทีโลก เช่น สหรัฐอเมริกา จีน และรัสเซีย ที่ต่างใช้ กลยุทธ์ทางการทูต เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เพื่อรักษาอิทธิพลของตน คล้ายกับยุคนครรัฐอิตาลีที่ต้องแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอดทางการเมือง นอกจากนี้ การปกครองภายในของหลายประเทศยังสะท้อนแนวคิดของ มาคิอาเวลลี เช่น การใช้ภาพลักษณ์ของผู้นำเพื่อสร้างความชอบธรรม และ การตัดสินใจที่เด็ดขาดเพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐ (Skinner, 2000)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิดของมาคิอาเวลลีเกี่ยวกับการปกครองและการรักษาอำนาจ พร้อมทั้งเปรียบเทียบแนวคิดดังกล่าวกับสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจว่าวิถีคิดของเขายังคงมีอิทธิพลต่อโครงสร้างอำนาจและยุทธศาสตร์การเมืองในยุคสมัยใหม่เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถอธิบายถึงความเชื่อมโยงระหว่างปรัชญาการเมืองในอดีตกับการปฏิบัติในโลกการเมืองสมัยใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการอำนาจ การสร้างเสถียรภาพในรัฐ และการปรับตัวของผู้นำในสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ชีวิตและบริบททางการเมืองในยุคของมาคิอาเวลลี

ชีวิตและความเป็นมาของนิโคโล มาคิอาเวลลี

นิโคโล มาคิอาเวลลี (Niccolò Machiavelli) เกิดเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1469 ที่เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี เกิดในช่วงเวลาที่อิตาลีแบ่งแยกเป็นรัฐเล็ก ๆ หลายรัฐ เช่น ฟลอเรนซ์ เวนิส มิลาน และเนเปิลส์ (ELCPG, n.d.) เขาเติบโตในครอบครัวชนชั้นกลางและได้รับการศึกษาที่ดี โดยเฉพาะในด้านไวยากรณ์ วาทศาสตร์ และภาษาละติน แต่ในยุคนั้นมีการแข่งขันกันเพื่ออำนาจและอิทธิพล ความไม่มั่นคงทางการเมืองในยุคนั้นจึงส่งผลกระทบต่อแนวคิดของมาคิอาเวลลี (Greelane, 2019) และในปี ค.ศ. 1494 มาคิอาเวลลีก็เริ่มทำงานในตำแหน่งนักการทูตและข้าราชการภายใต้รัฐบาล

สาธารณรัฐฟลอเรนซ์ (ภาวิดา รังสี, 2565) เขาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจทางการเมืองหลายครั้ง ทำให้มีโอกาสพบปะและสังเกตพฤติกรรมของผู้นำและรัฐต่าง ๆ ในยุโรป

ยุคที่มาคิอาเวลลีมีชีวิตอยู่เป็นช่วงเวลาที่ยุโรปแตกเป็นรัฐเล็ก ๆ หลายรัฐ แต่ละรัฐมีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันอย่างต่อเนื่อง เมืองฟลอเรนซ์เองก็เผชิญกับความไม่แน่นอนทางการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจระหว่างตระกูลเมดิชีและสาธารณรัฐ ในปี ค.ศ. 1512 ตระกูลเมดิชีกลับมามีอำนาจอีกครั้ง มาคิอาเวลลีถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในแผนการต่อต้านพวกเขา ส่งผลให้เขาถูกจับกุมและถูกทรมาน แม้จะได้รับการปล่อยตัวในภายหลัง แต่เขาก็ถูกเนรเทศออกจากวงการเมือง (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2567) ในเวลาที่ถูกเนรเทศ มาคิอาเวลลีได้เขียนผลงานสำคัญหลายชิ้น รวมถึง *The Prince* ซึ่งเป็นหนังสือที่ให้คำแนะนำแก่ผู้นำในการปกครองและรักษาอำนาจ เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้สะท้อนถึงประสบการณ์และการสังเกตของเขาในโลกการเมืองที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน มาคิอาเวลลีเสียชีวิตเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1527 แม้ว่าในช่วงชีวิตของเขาจะไม่ได้รับการยอมรับมากนัก แต่ผลงานของเขา โดยเฉพาะ *The Prince* ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ แนวคิดของเขาเน้นความเป็นจริงในทางการเมือง แยกแยะระหว่างศีลธรรมและการปกครอง และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้กลยุทธ์เพื่อรักษาอำนาจ

การวิเคราะห์บริบทของมาคิอาเวลลี

1. ผลกระทบจากโครงสร้างทางการเมืองในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) เป็นช่วงเวลาสำคัญในประวัติศาสตร์ยุโรปที่มีการฟื้นตัวของวัฒนธรรม ศิลปะ และปรัชญา อย่างไรก็ตาม ในด้านการเมือง อิตาลีในยุคนี้ถูกแบ่งแยกเป็นนครรัฐอิสระหลายแห่ง เช่น ฟลอเรนซ์ เวนิส มิลาน และเนเปิลส์ ซึ่งแต่ละแห่งมีระบบการปกครองและนโยบายที่แตกต่างกัน การแข่งขันและความขัดแย้งระหว่างนครรัฐเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนและการแย่งชิงอำนาจที่รุนแรง นครรัฐเหล่านี้ มักมีการแทรกแซงจากอำนาจภายนอก เช่น ฝรั่งเศส สเปน และจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การรุกรานของชาร์ลส์ที่ 8 แห่งฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1494 ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่มาคิอาเวลลีได้เฝ้าสังเกตและนำมาวิเคราะห์ในภายหลังในหนังสือ *The Prince* Britannica. (n.d.)

สำหรับนครรัฐฟลอเรนซ์ที่มาคิอาเวลลีเกิดและทำงานนั้น ถูกปกครองสลับไปมาระหว่างระบบสาธารณรัฐและตระกูลเมดิชี (Medici) ซึ่งเป็นตระกูลผู้ทรงอิทธิพลที่มักใช้ทั้งการปกครองแบบกตัญญูและการควบคุมเศรษฐกิจเพื่อรักษาอำนาจ มาคิอาเวลลีใช้

ประสบการณ์ในพลเรือนมาพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการรักษาเสถียรภาพในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน โดยเฉพาะการใช้อำนาจและภาพลักษณ์ของผู้นำเป็นเครื่องมือสำคัญ (Najemy, 2006) และมาคิอาเวลลีมองว่า ในยุคแห่งความผันผวนนี้ การปกครองที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความยืดหยุ่นและการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม เขาชี้ให้เห็นว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จไม่จำเป็นต้องมีคุณธรรมสูงสุด แต่ต้องมีความสามารถในการจัดการปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งอาจรวมถึงการใช้เล่ห์กล การสร้างความกลัว และการจัดการความคาดหวังของประชาชน แนวคิดเหล่านี้เป็นรากฐานของสิ่งที่เรียกว่า “การเมืองเชิงปฏิบัติ” (Political Realism) ซึ่งยังคงมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิทยาการทางการเมืองในยุคปัจจุบัน (Skinner, 2000) จากการวิเคราะห์ผลกระทบของโครงสร้างทางการเมืองในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาแสดงให้เห็นว่า แนวคิดของมาคิอาเวลลีไม่เพียงเป็นผลผลิตของความคิดเชิงปรัชญา แต่ยังเป็นปฏิกิริยาต่อสถานการณ์ที่เขาเผชิญในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งเต็มไปด้วยการแย่งชิงอำนาจ ความผันผวน และการแทรกแซงจากภายนอก

2. บทบาทของมาคิอาเวลลีในฐานะนักการทูต นิโคโล มาคิอาเวลลีได้รับตำแหน่งสำคัญในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสาธารณรัฐฟลอเรนซ์ในปี ค.ศ. 1498 หลังจากการล่มสลายของตระกูลเมดิชีชั่วคราว บทบาทของเขาในฐานะนักการทูตและข้าราชการทำให้เขามีโอกาสเฝ้าสังเกตและวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจของรัฐต่าง ๆ ทั่วยุโรป โดยเฉพาะรัฐที่มีความสำเร็จในการรักษาอำนาจท่ามกลางความผันผวนทางการเมือง ตัวอย่างที่เด่นชัดคือการสังเกตกลยุทธ์ของซีซาร์ บอร์เจีย (Cesare Borgia) ผู้นำที่มาคิอาเวลลีชื่นชมในเรื่องการใช้ความเด็ดขาดและเล่ห์กลในการควบคุมอำนาจ (Britannica, n.d.) ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งในรัฐบาลฟลอเรนซ์ มาคิอาเวลลีมีบทบาทในภารกิจทางการทูตที่สำคัญหลายครั้ง เช่น การเจรจากับพระเจ้าหลุยส์ที่ 12 แห่งฝรั่งเศส และการพบปะกับซีซาร์ บอร์เจีย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองและการทหารระหว่างฟลอเรนซ์กับรัฐเหล่านั้น เขาได้เรียนรู้จากภารกิจเหล่านี้ว่า การเมืองไม่ได้ขึ้นอยู่กับศีลธรรมเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับจัดการอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบในสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Najemy, 2006) มาคิอาเวลลีถือว่า ซีซาร์ บอร์เจีย เป็นต้นแบบของ “เจ้าชาย” ในอุดมคติ เพราะบอร์เจียสามารถรวบรวมอำนาจและควบคุมสถานการณ์ได้อย่างชาญฉลาด แม้จะต้องใช้วิธีการที่โหดร้ายหรือผิดจริยธรรม มาคิอาเวลลีชื่นชมความสามารถของบอร์เจียในการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเกรงขามและใช้เล่ห์กลเพื่อจัดการกับศัตรูทางการเมือง สิ่งนี้สะท้อนในงานเขียนของเขา The Prince ที่เสนอให้ผู้นำเน้นการสร้าง ความกลัวในหมู่ประชาชนมากกว่าความรัก เพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐ (Skinner,

2000)

บทบาทของมาคิอาเวลลีในฐานะนักการทูตเปิดโอกาสให้เขาเผชิญกับความเป็นจริงของการเมือง ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามอุดมคติของศีลธรรมที่เคร่งครัด แต่ต้องอาศัยความยืดหยุ่นและกลยุทธ์ที่เหมาะสม บทเรียนเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดของเขาเกี่ยวกับการจัดการอำนาจ และกลายเป็นรากฐานของทฤษฎีการเมืองเชิงปฏิบัติในยุคปัจจุบัน (Britannica, n.d.) การทำงานในฐานะนักการทูตช่วยเสริมสร้างมุมมองที่สมจริงและชัดเจนในเรื่องการปกครอง แนวคิดเหล่านี้ไม่เพียงสะท้อนถึงประสบการณ์ของเขาในยุคนั้น แต่ยังคงความสำคัญในทางการเมืองยุคใหม่ โดยเฉพาะในประเด็นของการสร้างเสถียรภาพและการบริหารจัดการวิกฤตในสถานการณ์ที่ซับซ้อน

3. มุมมองที่แยกศีลธรรมจากการปกครอง หนึ่งในแนวคิดที่โดดเด่นที่สุดของนิโคโล มาคิอาเวลลี คือการแยกศีลธรรมออกจากการเมือง ซึ่งเป็นการพลิกโฉมความคิดทางการเมืองในยุคของเขา โดยก่อนหน้านี้ นักคิดและปรัชญาส่วนใหญ่มักจะยึดถือว่าผู้นำควรมีศีลธรรมและคุณธรรมที่สูงส่ง เช่นเดียวกับหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ที่มองว่าการปกครองควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคมโดยรวม (Skinner, 2000) มาคิอาเวลลีในผลงาน The Prince (เจ้าชาย) เสนอว่า ผู้นำไม่จำเป็นต้องยึดมั่นในศีลธรรมเสมอไป แต่ควรคำนึงถึงผลลัพธ์ที่ช่วยรักษาอำนาจและความมั่นคงของรัฐ เขาเชื่อว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จต้องพร้อมที่จะใช้วิธีการใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะขัดกับศีลธรรมตราบใดที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ความคิดนี้มักถูกตีความว่าเป็นการสนับสนุน “อุดมการณ์แบบมาคิอาเวลเลียน” ซึ่งเน้นความเป็นจริงเหนืออุดมคติ (Britannica, n.d.) และมาคิอาเวลลียังเสนออีกว่า ผู้นำควรสร้างความกลัวให้ประชาชนมากกว่าความรัก เพราะความกลัวเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมและรักษาเสถียรภาพของรัฐ ในขณะที่ความรักอาจเปลี่ยนแปลงได้ง่ายตามสถานการณ์ เขาอธิบายว่าความกลัวที่ควบคุมด้วยเหตุผลและหลีกเลี่ยงความเกลียดชังจะช่วยเสริมสร้างอำนาจให้มั่นคง (Mansfield, 2024)

แม้ว่ามาคิอาเวลลีจะสนับสนุนการใช้กำลังหรือเล่ห์กลในบางกรณี แต่เขาก็เตือนว่าผู้นำไม่ควรใช้ความโหดร้ายโดยไม่จำเป็น เพราะอาจทำให้ประชาชนเกลียดชังและนำไปสู่การสูญเสียอำนาจในที่สุด ดังนั้น มาคิอาเวลลีไม่ได้เสนอให้ผู้นำปกครองด้วยความโหดเหี้ยมอย่างไร้ขอบเขต แต่ควรใช้ความโหดร้ายเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่จำเป็นเท่านั้น (Najemy, 2006) ตัวอย่างเช่น ในงานของมาคิอาเวลลีที่สะท้อนแนวคิดนี้คือการยกย่องซีซาร์ บอร์เจีย (Cesare Borgia) ซึ่งเป็นผู้นำที่สามารถรวมอำนาจได้ด้วยการใช้เล่ห์กลและความเด็ดขาด บอร์เจียแสดงให้เห็นถึงการตัดสินใจที่ขัดต่อศีลธรรม เช่น การกำจัด

พันธมิตรที่อาจกลายเป็นศัตรูในอนาคต แต่ก็สามารถสร้างความมั่นคงให้กับรัฐได้ในระยะสั้น มุมมองนี้ชี้ให้เห็นว่ามาคิอาเวลลีให้ความสำคัญกับความสำเร็จและเสถียรภาพของรัฐมากกว่าคุณค่าทางศีลธรรม (Britannica, n.d.)

สรุปได้ว่า แนวคิดของมาคิอาเวลลีเกี่ยวกับการแยกศีลธรรมจากการปกครองเน้นย้ำถึงความเป็นจริงในโลกการเมือง โดยแสดงให้เห็นว่าศีลธรรมอาจไม่ใช่เครื่องมือที่เพียงพอในการปกครองที่มีประสิทธิภาพ แม้ว่ามุมมองนี้จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงจริยธรรม แต่มันยังคงมีอิทธิพลต่อการศึกษาทางการเมืองในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทที่ต้องการความเด็ดขาดในการบริหารจัดการและการรักษาเสถียรภาพในสถานการณ์ที่ซับซ้อน

หลักการสำคัญใน The Prince และศิลปะแห่งการครองอำนาจ

The Prince หรือ เจ้าผู้ปกครอง เป็นผลงานของนิโคโล มาคิอาเวลลี นักปรัชญาการเมืองชาวอิตาลี ที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองและการรักษาอำนาจของผู้นำ หนังสือเล่มนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อวงการการเมืองและการปกครองทั่วโลก จากการศึกษาผู้เขียนเรียบเรียงได้ดังนี้

1. มาคิอาเวลลีมองว่า ศาสนาเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการควบคุมประชาชน ผู้นำที่แสดงตนว่าเคร่งศาสนาไม่เพียงแต่สร้างความเชื่อถือในสายตาของประชาชน แต่ยังสร้างความชอบธรรมในการปกครอง การใช้ศาสนาในลักษณะนี้ช่วยป้องกันความขัดแย้งและการต่อต้านจากประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม มาคิอาเวลลีไม่ได้สนับสนุนการปกครองที่มุ่งเน้นศีลธรรมศาสนาโดยตรง แต่เน้นการใช้ศาสนาในฐานะเครื่องมือทางการเมืองเพื่อรักษาอำนาจ (Aong, 2015)

2. ความกลัวเป็นเครื่องมือที่มีเสถียรภาพกว่าความรัก เนื่องจากความรักของประชาชนอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามอารมณ์หรือสถานการณ์ แต่ความกลัวที่มาพร้อมกับการควบคุมอย่างมีเหตุผลสามารถรักษาความสงบเรียบร้อยได้ อย่างไรก็ตาม เขาเตือนว่าผู้นำไม่ควรทำให้ประชาชนเกลียดชัง เพราะความเกลียดชังอาจนำไปสู่การกบฏหรือการต่อต้านได้ ดังนั้น ความสมดุลระหว่างความกลัวและการหลีกเลี่ยงความเกลียดชังเป็นสิ่งสำคัญในการปกครอง (Skinner, 2000)

3. มาคิอาเวลลีมองว่า การใช้เล่ห์กลและความยืดหยุ่นในการปกครอง เพราะคุณธรรมอาจไม่เพียงพอในการรักษาอำนาจ ผู้นำที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์หรือคุณธรรมในทุกสถานการณ์อาจตกเป็นเหยื่อของศัตรูที่ฉลาดและใช้เล่ห์กล ดังนั้น ผู้นำควรมีความ

ยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์และพร้อมที่จะใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อรักษาอำนาจ แม้จะขัดกับศีลธรรมบ้าง แนวคิดนี้สะท้อนถึงการปฏิบัติที่เน้นความสำเร็จเป็นหลักมากกว่าความถูกต้องทางจริยธรรม (Britannica, n.d.)

4. การตัดสินใจอย่างเด็ดขาดและรวดเร็ว เป็นคุณสมบัติสำคัญที่มากิอาเวลลีเห็นว่า ผู้นำควรมีในสถานการณ์วิกฤต การลังเลอาจส่งผลให้ศัตรูฉวยโอกาสหรือเกิดความไม่มั่นคงในรัฐ การตัดสินใจที่รวดเร็วและมั่นใจสามารถป้องกันปัญหาในระยะยาวได้ อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจควรอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องและการคาดการณ์ที่รอบคอบ มิฉะนั้นอาจนำไปสู่ความเสียหายที่แก้ไขได้ยาก (Najemy, 2006)

5. การรักษาภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ แม้ว่ามากิอาเวลลีจะสนับสนุนการใช้เล่ห์กล แต่เขาเชื่อว่าภาพลักษณ์ที่ดีและความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาอำนาจ หากผู้นำถูกมองว่าไม่น่าเชื่อถือหรือไร้จริยธรรม ประชาชนอาจสูญเสียความไว้วางใจและนำไปสู่ความวุ่นวาย การสร้างภาพลักษณ์ที่เคร่งศาสนา ซื่อสัตย์ และยุติธรรมเป็นกลยุทธ์ที่มากิอาเวลลีสนับสนุน แม้ว่าผู้นำอาจไม่เป็นเช่นนั้นจริง ๆ ก็ตาม (Mansfield, 2024)

สรุปได้ว่า แนวคิดของมากิอาเวลลีในแต่ละข้อแสดงถึงมุมมองที่เน้นความเป็นจริงและผลลัพธ์ในการปกครอง เขาเสนอว่าผู้นำควรพร้อมที่จะปรับตัว ใช้เล่ห์กล และสร้างความกลัวเพื่อรักษาอำนาจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติเหล่านี้ควรอยู่ในกรอบที่สมดุลเพื่อป้องกันผลกระทบด้านลบ เช่น ความเกลียดชังจากประชาชนหรือการสูญเสียความน่าเชื่อถือในระยะยาว

ผลกระทบของแนวคิดมากิอาเวลลีต่อการเมืองยุคปัจจุบัน

ในโลกการเมืองยุคปัจจุบัน หลายแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารอำนาจ การรักษาเสถียรภาพของรัฐ และกลยุทธ์ในการปกครอง ยังคงสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของแนวคิดที่เสนอโดยนิโคโล มาคิอาเวลลี ผ่านผลงานคลาสสิกของเขา The Prince แม้ผลงานนี้จะถูกเขียนขึ้นเมื่อกว่า 500 ปีก่อน แต่มันได้สร้างรากฐานให้กับศาสตร์การเมืองสมัยใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องของการแยกการปกครองออกจากศีลธรรม และการเน้นความเป็นจริง (Realpolitik) ในการบริหารจัดการอำนาจ ผู้นำในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในระดับประเทศ ภูมิภาค หรือระดับองค์กร จึงมักต้องเผชิญกับความซับซ้อนของสถานการณ์ทางการเมือง ความต้องการของประชาชน และแรงกดดันจากนานาชาติ ทำให้หลายครั้งพวกเขาต้องอาศัยกลยุทธ์ที่สะท้อนแนวคิดของมากิอาเวลลี เช่น การรักษาภาพลักษณ์

การตัดสินใจอย่างเด็ดขาด และการปรับตัวตามสถานการณ์ แม้ว่าแนวคิดบางประการอาจถูกมองว่าไม่สอดคล้องกับจริยธรรม แต่มันกลับแสดงถึงความจริงที่ชัดเจนในโลกการเมืองที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ดังนั้น ผลกระทบของแนวคิดมาคิอาเวลลีจึงมีผลต่อการเมืองยุคปัจจุบันมากมายหลายประการ โดยผู้เขียนเรียบเรียงได้ดังนี้

1. หนึ่งในแนวคิดที่สำคัญที่สุดของมาคิอาเวลลี คือการแยกศีลธรรมออกจากการเมือง (The Separation of Ethics From Politics) ซึ่งเป็นการปฏิวัติความคิดในยุคของเขา ก่อนหน้ามาคิอาเวลลี นักคิดส่วนใหญ่เชื่อว่าการปกครองควรสอดคล้องกับคุณธรรมและหลักศีลธรรม เช่น ความยุติธรรม ความเมตตา และความซื่อสัตย์ แต่สำหรับมาคิอาเวลลี การปกครองรัฐต้องยึดอยู่บนพื้นฐานของ “ความจริง” และ “ความอยู่รอด” ของรัฐมากกว่าคุณค่าทางศีลธรรม (กษิติศ รอดน้อย และพระชาณรงค์ ประเสริฐศรี, 2566) โดยมาคิอาเวลลีให้เหตุผลว่า โลกการเมืองเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและการแข่งขันระหว่างอำนาจ ดังนั้น ผู้นำที่ยึดมั่นในศีลธรรมอย่างเคร่งครัดอาจตกเป็นเหยื่อของศัตรูที่มีความชาญฉลาดและไม่ยึดมั่นในศีลธรรม เช่นเดียวกับคำกล่าวของเขาใน The Prince ที่ว่า “หากผู้นำต้องเลือกระหว่างการเป็นคนดีตามหลักศีลธรรมและการทำให้รัฐอยู่รอด เขาควรเลือกอย่างหลัง” (Mansfield, 2024) แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นในกรณีที่ผู้นำตัดสินใจโดยยึดผลประโยชน์ของรัฐเป็นที่ตั้ง แม้ว่าจะขัดต่อหลักศีลธรรม ตัวอย่างเช่น นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่หลายรัฐเลือกใช้วิธีการที่ขัดต่อจริยธรรม เช่น การสอดแนมประชาชนหรือการใช้อำนาจกดขี่กลุ่มต่อต้าน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันภัยคุกคาม และการเจรจาทางการเมืองระหว่างประเทศ ที่ผู้นำอาจจับมือกับประเทศที่มีประวัติด้านสิทธิมนุษยชนที่ไม่ดี เพียงเพื่อแลกกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือความมั่นคงทางการทหาร

แนวคิดการแยกศีลธรรมออกจากการเมืองได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่าเป็นการส่งเสริมความโหดร้ายและการใช้อำนาจในทางที่ผิด อย่างไรก็ตาม มาคิอาเวลลีไม่ได้สนับสนุนการปกครองที่โหดร้ายโดยไร้เหตุผล เขาเตือนว่าผู้นำต้องใช้กลยุทธ์เหล่านี้เฉพาะในสถานการณ์ที่จำเป็นเพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐเท่านั้น (Najemy, 2006) ดังนั้น การแยกศีลธรรมออกจากการเมืองของมาคิอาเวลลีจึงเป็นการเน้นถึงความสำคัญของการใช้เหตุผลและกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อรักษาอำนาจและความมั่นคงของรัฐ แม้ว่าแนวคิดนี้จะขัดกับจริยธรรมในบางแง่มุม แต่ก็แสดงถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติของการเมือง ซึ่งยังคงมีอิทธิพลต่อการบริหารและการปกครองในยุคปัจจุบัน

2. การใช้เล่ห์กลและความยืดหยุ่นในการปกครอง มาคิอาเวลลีเชื่อว่าผู้นำที่ดีต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงการใช้

เล่ห์กลเมื่อจำเป็น เพื่อรักษาอำนาจและความมั่นคงของรัฐ เขาเน้นว่าการปกครองที่ยึดมั่นในคุณธรรมเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและความไม่แน่นอน แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นในคำกล่าวที่ว่า “ผู้นำต้องเป็นทั้งสิงโตและสุนัขจิ้งจอก” ซึ่งหมายถึงการมีความแข็งแกร่งและความฉลาดเจ้าเล่ห์ในเวลาเดียวกัน (Mansfield, 2024) และมาคิอาเวลลีก็ยังคงมองว่า ผู้นำที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์หรือศีลธรรมในทุกสถานการณ์อาจกลายเป็นเป้าหมายของศัตรูที่ไร้ศีลธรรม ดังนั้น เขาจึงสนับสนุนให้ผู้นำมีความยืดหยุ่นในการปรับกลยุทธ์และพร้อมที่จะละทิ้งศีลธรรมเมื่อจำเป็น เช่น การหลอกลวงศัตรูหรือการใช้กำลังเพื่อควบคุมสถานการณ์ (บ้านจอมยุทธ์, มปป.) แนวคิดนี้แสดงถึงการเน้นผลลัพธ์ มากกว่าวิธีการในการปกครอง ตัวอย่างในยุคปัจจุบัน เช่น การเจรจาทางการเมือง หลายครั้ง ที่ผู้นำเลือกใช้วิธีการที่ไม่เปิดเผยความตั้งใจที่แท้จริงในเวทีการเจรจา เช่น การแสดงความยินยอมต่อข้อตกลงชั่วคราวเพื่อรักษาผลประโยชน์ในระยะยาว และการจัดการภายในประเทศ ในสถานการณ์วิกฤตที่ผู้นำบางคนอาจใช้กลยุทธ์ที่ขัดต่อหลักการเดิม ๆ เช่น การประกาศภาวะฉุกเฉิน หรือการใช้กลไกรัฐเพื่อควบคุมข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันความวุ่นวาย อีกทั้ง มาคิอาเวลลียังเน้นว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จคือ ผู้นำที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับ “Fortuna” หรือโชคชะตาที่เปลี่ยนแปลงได้เสมอ เขาเชื่อว่า ผู้นำไม่ควรยึดติดกับรูปแบบการปกครองแบบใดแบบหนึ่ง แต่ควรพร้อมที่จะเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การเปลี่ยนจากการปกครองแบบอ๋อนโยนไปสู่การใช้กำลังเมื่อจำเป็น (Najemy, 2006) และแม้แนวคิดการใช้เล่ห์กลและความยืดหยุ่นจะมีประสิทธิภาพในบางสถานการณ์ แต่มันยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าอาจนำไปสู่การปกครองที่ขาดหลักการและความโปร่งใส ส่งผลให้ประชาชนสูญเสียความไว้วางใจในผู้นำอย่างลึกซึ้ง มาคิอาเวลลิมองว่ากลยุทธ์เหล่านี้ควรใช้เฉพาะในสถานการณ์ที่จำเป็น และไม่ควรใช้โดยปราศจากการคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว

3. การสร้างความกลัวมากกว่าความรัก หนึ่งในแนวคิดที่โดดเด่นใน The Prince ของมาคิอาเวลลี คือ ข้อเสนอว่าผู้นำควรสร้างความกลัวในหมู่ประชาชนมากกว่าความรัก เขาให้เหตุผลว่า ความกลัวมีพลังมากกว่าความรักในการทำให้ประชาชนปฏิบัติตามและรักษาความสงบเรียบร้อยในรัฐ มาคิอาเวลลีโอธิบายว่า ความรักของประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ แต่ความกลัวซึ่งมาพร้อมกับการควบคุมและการลงโทษ จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามแม้ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก (Mansfield, 2024) และมาคิอาเวลลีชี้ให้เห็นว่า ความกลัวควรใช้ในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง เพราะความเกลียดชังสามารถนำไปสู่การต่อต้านและการล้มล้างอำนาจของผู้นำ เขาแนะนำ

ให้ผู้ผู้นำสร้างความกลัวผ่านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด การลงโทษผู้กระทำความผิด และการแสดงความเด็ดขาดในสถานการณ์วิกฤต อย่างไรก็ตาม ผู้นำควรหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงหรือความโหดร้ายเกินเหตุ เพราะอาจทำให้ประชาชนมองว่าผู้นำไร้มนุษยธรรมและนำไปสู่ความไม่พอใจที่ยากต่อการควบคุม (Najemy, 2006) ตัวอย่างในยุคปัจจุบัน เช่น มาตรการทางกฎหมายและความมั่นคง ในบางประเทศ ผู้นำใช้นโยบายที่เข้มงวดด้วยการลงโทษทางกฎหมายอย่างหนัก หรือการใช้กองกำลังเพื่อควบคุมสถานการณ์วิกฤต เช่น การก่อการร้ายหรือการประท้วง เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในรัฐ และการจัดการภาวะวิกฤตระดับโลก อย่างในสถานการณ์เช่นโรคระบาดหรือภาวะสงคราม ที่ผู้นำอาจใช้คำเตือนหรือมาตรการที่เคร่งครัดเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการที่จำเป็น เช่น การล็อกดาวน์หรือการบังคับใช้วัคซีน เป็นต้น อีกทั้ง มาคิอาเวลลีก็ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความกลัวโดยไม่ให้เกิดความเกลียดชัง ตัวอย่างเช่น การลงโทษที่ชัดเจนและเป็นธรรมจะช่วยเสริมสร้างความยำเกรงในผู้นำ ในขณะที่การใช้อำนาจเกินขอบเขตอาจทำให้ประชาชนสูญเสียความไว้วางใจและนำไปสู่การลุกฮือต่อต้าน แนวคิดนี้ยังคงเป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการบริหารจัดการของผู้นำในยุคปัจจุบัน แนวคิดนี้จึงได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในด้านจริยธรรมและสิทธิมนุษยชน การสร้างความกลัวอาจนำไปสู่การปกครองที่กดขี่และการละเมิดสิทธิของประชาชน อย่างไรก็ตาม มาคิอาเวลลีไม่ได้สนับสนุนการใช้อำนาจในทางที่ไร้เหตุผล เขาเสนอว่า ความกลัวควรถูกใช้ในลักษณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของการรักษาเสถียรภาพในรัฐ (Skinner, 2000) ดังนั้น การสร้างความกลัวมากกว่าความรักตามแนวคิดของมาคิอาเวลลีจึงเป็นการเน้นย้ำถึงความจริงในโลกการเมืองที่ผู้นำต้องจัดการกับความซับซ้อนของอำนาจที่สะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างความกลัวในลักษณะที่ควบคุมได้ และไม่ทำให้ประชาชนเกลียดชัง และแนวทางนี้ก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในการวางกลยุทธ์การบริหารจัดการในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤตที่ต้องการการตัดสินใจที่เด็ดขาด

4. การตัดสินใจอย่างเด็ดขาดและรวดเร็ว มาคิอาเวลลีเน้นว่า หนึ่งในคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของผู้นำคือความสามารถในการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดและรวดเร็ว โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือเมื่อเผชิญหน้ากับวิกฤต การตัดสินใจที่ลังเลหรือไม่แน่นอนอาจนำไปสู่ความเสียหายต่อรัฐหรือการสูญเสียอำนาจ เขาเชื่อว่าผู้นำต้องพร้อมที่จะเผชิญกับความเสี่ยง เพราะการหลีกเลี่ยงการตัดสินใจอาจสร้างผลเสียที่ยิ่งใหญ่กว่า (Mansfield, 2024) ตัวอย่างในยุคปัจจุบัน เช่น ในสถานการณ์ เช่น COVID-19 ผู้นำที่ตัดสินใจอย่างรวดเร็ว เช่น การล็อกดาวน์ การจัดหาวัคซีน หรือการออกมาตรการสนับสนุน

ทางเศรษฐกิจ สามารถลดผลกระทบเชิงลบและช่วยให้ประเทศฟื้นตัวได้เร็วกว่าผู้นำที่ลังเลเป็นต้น มาคิอาเวลลีจึงเปรียบเทียบผู้นำที่ประสบความสำเร็จกับผู้ล้มเหลวว่า ผู้นำที่กล้าตัดสินใจแม้จะเสี่ยงผิดพลาด ย่อมมีโอกาสรอดพ้นจากวิกฤตได้มากกว่า ผู้ที่ลังเลหรือพยายามหลีกเลี่ยงการตัดสินใจ มักจะถูกสถานการณ์ครอบงำจนไม่สามารถควบคุมได้ในที่สุด (Najemy, 2006) แม้ว่าการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดและรวดเร็วจะมีข้อดี แต่ก็มีความเสี่ยงหากการตัดสินใจนั้นไม่ได้พิจารณาอย่างรอบคอบ การตัดสินใจที่ขาดข้อมูลหรือมองข้ามผลกระทบในระยะยาว อาจนำไปสู่ความล้มเหลวที่รุนแรงได้ ดังนั้น ความเด็ดขาดจึงต้องมาพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ดีและการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

5. การรักษาภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ มาคิอาเวลลีให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของผู้นำ เพราะเขาเชื่อว่า “สิ่งที่คนอื่นมองเห็น” มีอิทธิพลต่อการรักษาอำนาจของผู้นำมากกว่าคุณสมบัติที่แท้จริง ภาพลักษณ์ที่ดีช่วยสร้างความไว้วางใจในสายตาของประชาชนและพันธมิตรทางการเมือง แม้ว่าผู้นำอาจไม่ได้มีคุณสมบัติที่สมบูรณ์แบบ แต่การแสดงออกถึงความมั่นคง ความยุติธรรม และความเด็ดขาด จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเคารพจากผู้คน (Mansfield, 2024) ตัวอย่างในยุคปัจจุบัน เช่น ผู้นำในยุคปัจจุบันมักใช้สื่อมวลชนและโซเชียลมีเดียในการสร้างและรักษาภาพลักษณ์ เช่น การแสดงถึงความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและมีความเห็นอกเห็นใจในยามวิกฤต เช่น การเยี่ยมพื้นที่ประสบภัยพิบัติหรือการแสดงความชัดเจนในนโยบาย เป็นต้น และมาคิอาเวลลีเตือนว่า ผู้นำไม่ควรสร้างภาพลักษณ์ที่ขัดแย้งกับความเป็นจริง เพราะความแตกต่างระหว่างภาพลักษณ์ที่แสดงออกและการกระทำจริง อาจทำให้ประชาชนรู้สึกถูกหลอกลวงและสูญเสียความเชื่อใจได้ ดังนั้น ความสำเร็จของการรักษาภาพลักษณ์ขึ้นอยู่กับ การแสดงออกอย่างสมดุลระหว่างความจริงและการสร้างภาพ (Najemy, 2006) แม้ว่าแนวคิดการรักษาภาพลักษณ์จะมีประสิทธิภาพในเชิงการเมือง แต่ก็อาจถูกวิพากษ์ว่าเป็นการสร้าง “ภาพลวง” ที่ไม่ได้สะท้อนถึงความจริง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้นำมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์มากกว่าการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่พอใจในระยะยาวหากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของประชาชน

สรุปได้ว่า แนวคิดของมาคิอาเวลลีได้สร้างผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการเมืองยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องของการแยกศีลธรรมออกจากการเมือง การใช้เล่ห์กลและความยึดหยุ่นในการปกครอง และการสร้างความกลัวมากกว่าความรัก แม้ว่าแนวคิดเหล่านี้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ในด้านจริยธรรม แต่ก็ยังคงมีอิทธิพลต่อวิธีการที่ผู้นำและนักการเมืองใช้ในการบริหารและรักษาอำนาจในปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง มาคิอาเวลลีกับศิลปะแห่งการครองอำนาจ พบว่า แนวคิดของ นิโคโล มาคิอาเวลลีใน The Prince ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญที่สร้างอิทธิพลต่อวิถีคิดและการบริหารจัดการในโลกการเมืองทั้งในอดีตและปัจจุบัน องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษานี้เน้นถึงสำคัญของการบริหารจัดการอำนาจด้วยความสมดุลระหว่างความเป็นจริงและจริยธรรม การปรับตัวในสถานการณ์ที่ซับซ้อน และการใช้อำนาจเชิงกลยุทธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของรัฐและประชาชน ผู้เขียนสังเคราะห์ได้เป็นองค์ความรู้ คือ

1. การแยกศีลธรรมออกจากการปกครอง มาคิอาเวลลีเสนอว่า ศีลธรรมและการเมืองควรถูกแยกจากกัน ผู้นำควรมุ่งเน้นผลลัพธ์และความอยู่รอดของรัฐมากกว่าการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมอย่างเคร่งครัด
2. การสร้างความกลัวในประชาชนอย่างสมดุล การใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือในการปกครองช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพ แต่ต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้ประชาชนรู้สึกเกลียดชัง เพราะจะนำไปสู่การต่อต้าน
3. การตัดสินใจที่เด็ดขาดและรวดเร็ว ผู้นำที่มีความมั่นใจและพร้อมรับความเสี่ยงในการตัดสินใจมักจะประสบความสำเร็จในสถานการณ์วิกฤต
4. การใช้เล่ห์กลและการปรับตัว ความยืดหยุ่นและการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมช่วยให้ผู้นำสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้
5. การควบคุมภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ ผู้นำควรแสดงภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือและสอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน เพื่อรักษาความไว้วางใจในระยะยาว โดยสังเคราะห์เป็นภาพได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษานี้สามารถช่วยให้เข้าใจหลักการบริหารจัดการอำนาจที่เหมาะสมในโลกการเมืองที่ซับซ้อน แนวคิดเรื่อง การแยกศีลธรรมออกจากการปกครอง ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการมุ่งเน้นผลลัพธ์มากกว่าความสมบูรณ์แบบทางจริยธรรม ผู้นำในยุคปัจจุบัน เช่น ผู้นำในช่วงวิกฤต COVID-19 มักต้องตัดสินใจอย่างเด็ดขาด แม้จะขัดกับความพึงพอใจของประชาชนบางส่วน อีกทั้ง การสร้างความกลัวในหมู่ประชาชนยังช่วยสร้างเสถียรภาพ หากดำเนินการอย่างเหมาะสม ผู้นำที่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ เช่น การแสดงความมั่นคงในเชิงภาพลักษณ์ ก็จะได้รับเชื่อมั่นจากทั้งประชาชนและพันธมิตร แนวคิดของมาคิอาเวลลีจึงไม่ใช่เพียงปรัชญาการปกครอง แต่ยังเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้ผู้นำจัดการความซับซ้อนของอำนาจและความเปลี่ยนแปลงในระยะยาว

สรุป

แนวคิดของนิโคโล มาคิอาเวลลี ในผลงาน The Prince ถือเป็นผลงานชิ้นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ โดยเน้นความเป็นจริงในโลกการปกครอง พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการรักษาอำนาจและเสถียรภาพของรัฐผ่านกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดและปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ โดยกล่าวถึงหลักการสำคัญ เช่น การแยกศีลธรรมออกจากการปกครอง การใช้ความกลัวอย่างสมดุล การตัดสินใจที่เด็ดขาดและรวดเร็ว การใช้เล่ห์กลเพื่อความยืดหยุ่น และการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำที่น่าเชื่อถือ แนวคิดเชิงของมาคิอาเวลลีจึงไม่ได้เป็นแค่เพียงปรัชญาเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงการนำแนวคิดเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยความซับซ้อนและความท้าทาย ดังนั้น แนวคิดของนิโคโล มาคิอาเวลลี จึงเป็นการเน้นย้ำว่า ความสำเร็จของการบริหารจัดการอำนาจนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณธรรมเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการตัดสินใจที่ชาญฉลาด กลยุทธ์ที่เหมาะสม และความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง แนวคิดเหล่านี้ยังคงมีคุณค่าและความเกี่ยวข้องในโลกการเมืองยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

กษิตศ รอดน้อย และพระชาณรงค์ ประเสริฐศรี. (2566). วิเคราะห์แนวคิดปรัชญาการเมืองของนิโคโล มาคิอาเวลลี. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 6(5), 199-216.

- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2567). วิธีรักษาอำนาจฉบับ “มาเคียเวลลี” ผู้ถูกเรียกว่า “เจ้าของศาสตร์ทรราช”. สืบค้น 10 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/7ab9j>
- จตุพล ดวงจิตร. (2558). เจ้าผู้ปกครอง *THE PRINCE*. สืบค้น 11 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/HbknK>
- บ้านจอมยุทธ์. (มปป.). มาเคียเวลลี (*Niccolo Machiavelli ค.ศ. 146-1527*). สืบค้น 11 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/ETHzx>
- พฤทธิกร สาระกุล. (2561). เจ้าผู้ปกครอง (*The Prince*). สืบค้น 11 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/n8JNO>
- ภาวิดา รังสี. (2565). มาเคียเวลลี การเมืองไทยของเจ้าผู้ปกครอง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 14(1), 253-264.
- Aong. (2015). “*The Prince*” by Niccolo Machiavelli. Retrieved January 10, 2025, from <https://shorturl.asia/y8FYN>
- Britannica. (n.d.). *Niccolò Machiavelli: Renaissance Political Realism*. Retrieved January 10, 2025, from <https://shorturl.asia/lztAj>
- ELCPG. (n.d.). *Political Philosophy and Ethics Ruler Nicolo Machiavell*. Retrieved January 10, 2025, from <https://shorturl.asia/Gvs35>
- Greelane. (2019). *The Life, Philosophy, and Influence of Niccolò Machiavelli*. Retrieved January 10, 2025, from <https://shorturl.asia/G5W9P>
- Mansfield, H. (2024). *Niccolò Machiavelli Italian statesman and writer*. Retrieved January 10, 2025, from <https://shorturl.asia/lztAj>
- Najemy, J. M. (2006). *A history of Florence 1200–1575*. England: Oxford University Press.
- Skinner, Q. (2000). *Machiavelli: A very short introduction*. England:Oxford University Press.

การบูรณาการหลักธรรมในการส่งเสริมการบริการสาธารณะ

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*

INTEGRATION OF PRINCIPLES DHAMMA IN PROMOTING PUBLIC SERVICES
OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS

พระหลง อิทธิญาโณ (เคอคำ)

Phra Long Itthiyano (Khurkham)

นักวิชาการอิสระ

Independent Academic

Corresponding Author E-mail: Khurkhamlangkhur@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ร่วมกับหลักการให้บริการสาธารณะสมัยใหม่ ประกอบด้วย หลักความเสมอภาค หลักความต่อเนื่อง และหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในการพัฒนาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาพบว่า การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักการบริการสาธารณะสมัยใหม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม โดยหลักทาน การให้ สนับสนุนหลักความเสมอภาคในการให้บริการ หลักปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก และหลักอหิงสา การประพฤติประโยชน์ สอดคล้องกับหลักความต่อเนื่องในการให้บริการ และหลักสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ สนับสนุนหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการบริการให้ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการหลักธรรมดังกล่าวช่วยสร้างจิตสำนึกในการให้บริการ พัฒนาคุณภาพการบริการ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: สังคหวัตถุ 4; การบริการสาธารณะ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; การบูรณาการหลักธรรม

* Received February 4, 2025; Revised February 24, 2025; Accepted March 3, 2025

Abstract

The purpose of this article is to study the integration of Buddhist principles, particularly the Four Sangahavatthu (bases of social solidarity), with modern public service principles, comprising equality, continuity, and adaptation, in developing public services of local administrative organizations. The study found that applying the Four Sangahavatthu in conjunction with modern public service principles can concretely enhance service efficiency. Dana (giving) supports the principle of equality in service delivery; Piyavaca (endearing speech) and Atthacariya (useful conduct) align with service continuity; and Samanattata (consistent treatment) supports the principle of continuous improvement for better service delivery. The findings also indicate that this integration of Buddhist principles helps cultivate service consciousness, improve service quality, and promote positive relationships between local administrative organizations and citizens, leading to enhanced public services that truly respond to people's needs.

Keywords: Sangahavatthu 4; Public Service; Local Administrative Organization; Integration of Buddhist Principles

บทนำ

การบริการสาธารณะเป็นภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการตอบสนองต่อสิ่งที่ประชาชนต้องการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สำหรับในปัจจุบัน การให้บริการสาธารณะต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การคาดหวังที่เพิ่มขึ้นจากประชาชน และข้อจำกัดด้านทรัพยากร (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2562) ดังนั้น การพัฒนาการให้บริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการแนวคิดและหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ร่วมกับหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญทางวัฒนธรรมและจิตใจ (พระมหากษัตริย์ ธรรมมหาโส, 2563) การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เข้ากับหลักการให้บริการสาธารณะ

สมัยใหม่ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่ตอบสนองประชาชนได้อย่างแท้จริง

การให้บริการสาธารณะในปัจจุบันต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะหลักความเสมอภาค หลักความต่อเนื่อง และหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (Osborne, 2010) การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้สามารถสร้างประสิทธิภาพการให้บริการในแต่ละด้านได้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ หลักทวนสนับสนุนการให้บริการอย่างเสมอภาค มุ่งเน้นการให้และแบ่งปันทรัพยากรและบริการอย่างทั่วถึง ขณะที่หลักปิยวาจา และอัตถจริยาช่วยส่งเสริมความต่อเนื่องในการให้บริการผ่านการสื่อสารที่ดีและการปฏิบัติที่มีประโยชน์ และหลักสมานัตตตาสับสนุนการปรับปรุงการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ (เกษม แก้วสนั่น และคณะ, 2566) การบูรณาการหลักธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพการให้บริการเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกในการให้บริการและความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน

ความสำคัญของการบูรณาการหลักธรรมในการให้บริการสาธารณะยังสะท้อนถึงมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืน การให้บริการที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ต้องตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน แต่ยังต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและผลกระทบในระยะยาว (Denhardt & Denhardt, 2015) หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความเกื้อกูลในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ให้ความสำคัญกับมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับมิติทางเศรษฐกิจ การบูรณาการหลักธรรมเหล่านี้จึงไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการในปัจจุบัน แต่ยังวางรากฐานสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต (โกวิทย์ พวงงาม, 2563) นอกจากนี้การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ยังช่วยเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การให้บริการสาธารณะในปัจจุบันต้องเผชิญความท้าทายหลายด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความคาดหวังที่สูงขึ้นของประชาชน และข้อจำกัดด้านทรัพยากร การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาผสมผสานกับการบริหารงานสมัยใหม่จึงเป็นทางออกที่น่าสนใจ โดยใช้หลักทวนเพื่อการให้บริการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ใช้ปิยวาจาและอัตถจริยาเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการบริการผ่านการสื่อสารที่ดีและการทำงานที่เป็นประโยชน์ และใช้หลักสมานัตตตาเพื่อรักษามาตรฐานการบริการให้สม่ำเสมอ การบูรณาการเช่นนี้ไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการบริการ แต่ยังช่วยสร้างความยั่งยืน

และธรรมาภิบาลในการบริหารท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะยาว

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพในปัจจุบัน จำเป็นต้องบูรณาการระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทย เข้ากับแนวคิดการบริการสาธารณะสมัยใหม่ที่เน้นความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และการปรับปรุงพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

หลักสังคหวัตถุ 4

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2551) สังคหวัตถุ 4 คือ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และเป็นเครื่องสงเคราะห์กันและกัน ซึ่งประกอบด้วย 1. ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน 2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ คือ วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดดีมน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมนับถือ 3. อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม 4. สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี พระพุทธองค์ทรงอุปมาสังคหวัตถุเปรียบเหมือนเครื่องยึดเหนี่ยวของเกวียนที่แล่นไปได้ดี เพราะมีลิ่มสลักคอยยึดส่วนประกอบต่างๆ ของเกวียนเข้าไว้ด้วยกัน เช่นเดียวกับสังคหวัตถุที่เป็นหลักธรรมยึดเหนี่ยวน้ำใจคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หากขาดสังคหวัตถุ สังคมก็จะไม่มั่นคง เหมือนเกวียนที่ไม่มีลิ่มสลักย่อมแล่นไปไม่ได้ฉนั้น (อง.จตุกก. 23/209/377) สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม ประกอบด้วยทาน การให้ที่มีธรรมทานเป็นเลิศ เพราะเป็นการให้ธรรมะแก่ผู้ต้องการและตั้งใจฟัง เปยยวัชชะ การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะและแสดงธรรมด้วยความเมตตา อตถจริยา การประพฤติประโยชน์โดยการชักนำผู้อื่นให้ตั้งมั่นในคุณธรรม ทั้งศรัทธา ศีล การให้ และปัญญา และสมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลายตามฐานะของตน

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม เปรียบเสมือนลิ่มสลักที่ยึดส่วนประกอบของเกวียนให้แล่นไปได้อย่างมั่นคง ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ทาน คือ การให้และแบ่งปันทั้งสิ่งของและความรู้ โดยเฉพาะธรรมทานที่ถือเป็นการให้ที่ประเสริฐที่สุด ปิยวาจา คือ การพูดจาไพเราะและแสดงธรรมด้วยความเมตตา อัถถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์และชักนำผู้อื่นสู่คุณธรรม และสมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลายตามฐานะที่เหมาะสม หลักธรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

หลักการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2562) การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีพื้นฐานมาจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2560) โดยการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นภารกิจพื้นฐานที่สำคัญ ครอบคลุมการพัฒนาเส้นทางคมนาคม การจัดให้มีและบำรุงรักษาไฟฟ้าสาธารณะ และการจัดการระบบระบายน้ำ (โกวิทย์ พวงงาม, 2563) ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาระดับปฐมวัยและการสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดการจราจร และการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ การจัดบริการสาธารณะทั้งหมดต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ความหมายของการบริการสาธารณะ (Public Service)

การให้บริการสาธารณะ (Public Service) หมายถึง การจัดให้บริการโดยรัฐหรือหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ซึ่งบริการเหล่านี้ครอบคลุมหลายด้าน อาทิ การศึกษา สาธารณสุข ความมั่นคง และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ (Osborne, 2010) การให้บริการสาธารณะมีความสำคัญเนื่องจากช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน (Denhardt &

Denhardt, 2015) การบริการที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างความไว้วางใจระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม (Bryson et al., 2014) (กรพจน์ อัครวินวิจิตร, 2568) กิจกรรมที่อยู่ในความอำนวยการหรืออยู่ในการควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง บริการสาธารณะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะที่ดำเนินการจัดทำขึ้นโดยบุคคลในกฎหมายมหาชนหรือโดยเอกชน ซึ่งฝ่ายปกครองต้องใช้อำนาจในการกำกับดูแลบางประการและอยู่ภายใต้ระบบพิเศษ ฌ็อง ริวโร (2568) อธิบายว่าการบริการสาธารณะคือกิจกรรมที่องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสังคมและปัจเจกชนในเรื่องที่เอกชนไม่สามารถตอบสนองได้ เช่น การจัดให้มีการควบคุมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ

หลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานในการจัดทำบริการสาธารณะ

การจัดทำบริการสาธารณะเป็นภารกิจสำคัญของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด การดำเนินการดังกล่าวควรยึดหลักเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2557) หลักความเสมอภาค (Equality Principle) การให้บริการสาธารณะต้องคำนึงถึงความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนทุกคนควรได้รับการอย่างเท่าเทียมกัน (เกษม แก้วสนั่น และคณะ, 2566) หลักความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (Continuity Principle) บริการสาธารณะควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เนื่องจากบริการสาธารณะเป็นกิจการที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้ตลอดเวลา (มานพ พรหมชนะ, 2565) หลักการปรับปรุงและพัฒนา (Adaptability Principle) การบริการสาธารณะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและตอบสนองความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2558) การจัดทำบริการสาธารณะในประเทศไทยยังยึดหลักความสามารถทั่วไปของท้องถิ่น (General Competence) ซึ่งหมายถึงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ในระดับสากล หลักการบริหารงานยุติธรรมที่ดี (Good Governance) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วยความโปร่งใส ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของประชาชน (วรฉัตร วรวิรรณ, 2566) ได้อธิบายหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานในการจัดทำบริการ

สาธารณะซึ่งมีหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานหรือ “กฎหมายของการบริการสาธารณะ” ประกอบด้วย 3 หลักการสำคัญ ได้แก่ หลักว่าด้วยความเสมอภาค หลักว่าด้วยความต่อเนื่อง และหลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

1. หลักความเสมอภาคเป็นหัวใจสำคัญของการบริการสาธารณะ เพราะรัฐต้องให้บริการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกคน ไม่ใช่เพื่อคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ ประชาชนทุกคนจึงมีสิทธิได้รับบริการและผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นการเก็บค่าบริการ การทำสัญญากับรัฐ หรือการเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐ

2. หลักความต่อเนื่องกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องจัดบริการสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ โดยบางบริการต้องให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง เช่น ไฟฟ้าและประปา ขณะที่บางบริการอาจให้บริการเฉพาะในเวลาทำการปกติ หากเกิดการหยุดชะงัก องค์กรที่กำกับดูแลต้องเข้าดำเนินการแทนทันที

3. หลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเน้นว่าบริการสาธารณะต้องปรับตัวให้ทันกับความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป แม้จะไม่ใช่หลักกฎหมายที่ชัดเจนเหมือนสองข้อแรก แต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

การบริการสาธารณะถือเป็นหน้าที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 โดยครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การจัดบริการสาธารณะที่ดีต้องยึดหลักการสำคัญสามประการ ได้แก่ หลักความเสมอภาค ที่ประชาชนทุกคนต้องได้รับบริการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ หลักความต่อเนื่อง ที่ต้องให้บริการอย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชน และหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ที่ต้องพัฒนาบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและความไว้วางใจระหว่างภาครัฐกับประชาชน

ด้านการบูรณาการใช้กับการให้บริการสาธารณะ

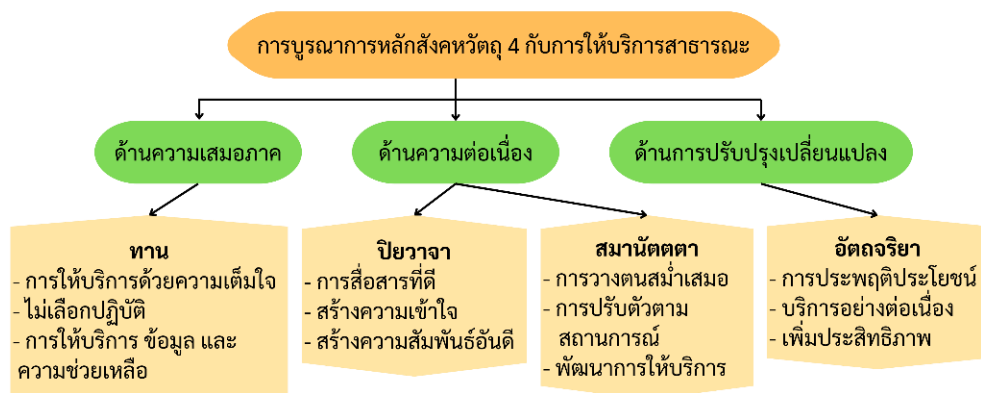
การบูรณาการหลักสัจพจน์ 4 กับหลักการให้บริการสาธารณะสมัยใหม่สามารถดำเนินการได้อย่างสอดคล้องและเกื้อกูลกัน โดยสามารถจำแนกการบูรณาการตามหลักการพื้นฐานของการให้บริการสาธารณะ ดังนี้

1. การบูรณาการด้านความเสมอภาค หลักทาน (การให้) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในการให้บริการ โดยเน้นการให้บริการด้วยความเต็มใจ ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ การให้ในที่นี้ครอบคลุมทั้งการให้บริการ การให้ข้อมูล และการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

2. การบูรณาการด้านความต่อเนื่อง หลักปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) และอัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการให้บริการ โดยการสื่อสารที่ดีจะช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน ขณะที่การประพฤติประโยชน์จะช่วยให้การบริการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3. การบูรณาการด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หลักสมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการ โดยการวางตนที่เหมาะสมและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์จะช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาการให้บริการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการหลักธรรมกับการให้บริการสาธารณะยังก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกในการให้บริการ โดยหลักสังคหวัตถุ 4 ช่วยปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีในการให้บริการแก่บุคลากร การพัฒนาคุณภาพการบริการ ผ่านการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการปฏิบัติงานและการให้บริการ การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรกับประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 (การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 กับหลักการให้บริการสาธารณะ)

ที่มา: สังเคราะห์จากผู้เขียนบทความ

จากภาพที่ 1 การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 กับหลักการให้บริการสาธารณะ แสดงความสัมพันธ์ของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสาธารณะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการบูรณาการแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านความเสมอภาค ด้านความต่อเนื่อง และด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ในด้านความเสมอภาค มีการนำหลักทานมาปรับใช้ในการให้บริการด้วยความเต็มใจ ไม่เลือกปฏิบัติ และให้ข้อมูล รวมถึงความช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม ในด้านความต่อเนื่องได้มีการนำหลักปิยวาจาและอรรถจริยามาบูรณาการ โดยมุ่งเน้นการสื่อสารที่ดีเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน พร้อมกับการประพัตินให้เป็นประโยชน์และให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง มีการนำหลักสมานัตตมาใช้ในการวางตนอย่างสม่ำเสมอ ปรับตัวตามสถานการณ์ และพัฒนาการให้บริการอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการในลักษณะนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ โดยบูรณาการกับหลักธรรมซึ่งเป็นรากฐานของสังคมไทยเข้ากับหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืนและมีประสิทธิภาพ

สรุป

การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาบูรณาการกับการบริการสาธารณะสามารถทำได้อย่างเป็นรูปธรรมในแต่ละด้าน โดยเริ่มจากหลักทาน สามารถนำมาใช้ในการจัดสรรทรัพยากรและบริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การแบ่งปันความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ส่วนปิยวาจา นำมาใช้ในการสื่อสารและให้บริการด้วยถ้อยคำที่สุภาพ เป็นมิตร และเข้าใจง่าย รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยท่าทีที่เป็นกันเอง ในด้านอรรถจริยา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบริการที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เช่น การลงพื้นที่เพื่อเข้าใจปัญหา การริเริ่มโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สำหรับหลักสมานัตตมา นำมาใช้ในการสร้างมาตรฐานการบริการที่เท่าเทียมและสม่ำเสมอ การปฏิบัติต่อประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการเช่นนี้จะช่วยให้การบริการสาธารณะมีทั้งประสิทธิภาพและความเป็นมนุษย์ สร้างความไว้วางใจและความผูกพันระหว่างองค์กรกับประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจและสามารถนำหลักธรรมเหล่านี้ไป

ปฏิบัติได้จริง รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรพจน์ อัครวินวิจิตร. (2568). *หลักนิติธรรมกับการบริการสาธารณะของรัฐ*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8780
- เกษม แก้วสนั่น และคณะ. (2566). การบริการสาธารณะตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 10(5), 112-125.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2563). *การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ณัฏฐ์ ธีระวัชร. (2568). *บริการสาธารณะ*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/บริการสาธารณะ>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานพ พรหมชนะ. (2565). *กฎหมายปกครองกับการบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯธุรกิจ. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/990925>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2563). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรฉัตร วริวรรณ. (2566). การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลวย*, 3(2), 42-43.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2562). *การบริหารงานท้องถิ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2560). *การบริหารงานภาครัฐในบริบทของการกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

- สถาบันพระปกเกล้า. (2558). *รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะ*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://www.kpi.ac.th/media/pdf/book/m10_671_04ad78e499140c00bd3b182b640d5b81.pdf
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2562). *กฎหมายการปกครองท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2557). *หลักนิติธรรมกับการบริการสาธารณะของรัฐ*. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8780
- Bryson, J.M., et al. (2014). Public value governance: Moving beyond traditional public administration and the new public management. *Public Administration Review*, 74(4), 445-456.
- Denhardt, R.B. & Denhardt, J.V. (2015). *The new public service: Serving, not steering* (4th ed.). London: Routledge.
- Osborne, S. P. (2010). *The new public governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*. London: Routledge.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารวิชาการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น

1.1 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี่ (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.2 กฤษฎา แซ่หลี่ (2562) กล่าวว่า...

1.3 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.4 Krisada Saelee (2019) explains to...

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อ คัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลูญในโคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุพันธ์์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิดาวิภา หนัมนี และคณะ, 2560)

2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้
ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่

2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวีระ, ทัศนวิทย์และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่(ฉบับที่).// เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิดาวิมล หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม.// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์, วันที่/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฐ์ประทาน. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).// ตำแหน่ง.// [บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). //ชื่อเรื่อง. //สืบค้น วัน เดือน ปี, //จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>

(11) ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง. //(พ.ศ.,วันที่ เดือนที่ประกาศ). //ราชกิจจานุเบกษา. //เล่ม ตอน. //หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

(12) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. //(ปีพิมพ์, วัน เดือน). //ชื่อบทความ. //ชื่อหนังสือพิมพ์. //น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียร์พระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....
ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การ
วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management;
Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....คำอธิบายตาราง.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุนองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)**ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt)**

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt)

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt)

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณ ทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจาก โครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>.

ธิตูภูมิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฐ์ประทาน. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุขนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่น
ไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของ
พระธรรมวิทยากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.
- พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร
ก, น. 12-16).
- สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.
- Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*.
Retrieved March 20, 2020, from [https://thebuddhistcentre.com /text/who-
was-buddha](https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha).
- James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection,
Data analysis, Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research
findings).....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

(1.6 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.....

(16 pt) results of the research answer all objectives

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions.....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table (if any))

Table explanation.....

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources.

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand.

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt)

Operational Recommendations (16 pt)

Recommendations for Next Research (16 pt)

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

(16.pt.) เขียนบทความแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆใน
การเขียนบทความวิชาการ.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

(16 pt).

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบับนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

(16 pt).

11. 11. 11.

Content (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions.....

.....

.....

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation.....

.....

.....

[illegible][illegible]